İlk Türkçe Gotik Roman
– ilk defa latin harfleriyle –

Selim
Nüzhet Gerçek

CANVERMEZLER TEKKESİ

Çeviri ve Sadeleştirme: Merve Köken



2. BASKI

KARAKARGA

Kayıp Kitaplar Kütüphanesi

CANVERMEZLER TEKKESİ

Selim Nüzhet Gerçek

Çeviri: Merve Köken



Kayıp
Kitaplar
Kütüphanesi

© KARAKARGA YAYINLARI 312

Her hakkı saklıdır. Bu eserin aynen ya da özet olarak hiçbir bölümü, telif hakkı sahibinin yazılı izni alınmadan kullanılamaz.

Kayıp Kitaplar Kütüphanesi-6

CANVERMEZLER TEKKESİ

Selim Nüzhet Gerçek

Genel Yayın Yönetmeni: Mustafa Kutlukhan Perker
Yayın Koordinatörü: Mesud Ata
Çeviri: Merve Köken
Editör: Mine Ata
Kapak Görseli: Kitabu'l-Bulhan
Reklam ve Tanıtım Müdürü: Bilgen Ülgen

1. Baskı: Kasım 2020
2. Baskı: Nisan 2021

ISBN: 978-625-7217-27-9

İmtiyaz Sahipleri: Yelda Cumalıoğlu, Mustafa Kutlukhan Perker
KaraKarga Yayınları, Destek Yayınları'nın alt kuruluşudur.

Yayıncı Sertifika No: 13226
Adres: Abdi İpekçi Cad. No 31/5
Nişantaşı / İstanbul
Tel: (0 212) 252 22 42
Fax: (0 212) 252 22 43

karakarga.com
info@karakarga.com
karakargayayinlari
karakargayayinlari
karakargayayin

Baskı: Deniz Matbaa Mücellit
Adres: Maltepe Mahallesi Hastane Yolu,
Sokak No 1/6 Zeytinburnu - İstanbul
Tel: 0 212 613 30 06
Matbaa Sertifika No: 48625

KARAKARGA

Selim Nüzhet Gerçek

İstanbul Milli Eğitim müdürlerinden Cemalettin Bey ve Tepedelenli Ali Paşa'nın torunlarından Emine Neyyir Hanım'ın ikinci oğlu olarak İstanbul Rumelihisarı'nda dünyaya geldi. Ünlü romancı Abdülhak Şinasi Hisar'ın kardeşidir. Soyadı kanunu çıkınca, İstanbul İtfaiye Teşkilatını kuran "Gerçek Davut Ağa"ya özenerek "Gerçek" soyadını tercih etti.

İlkokula Rumelihisarı'ndaki Gaziosmanpaşa İlkokulu'nda başlayan Selim Nüzhet, daha sonra Galatasaray Lisesi'ne yazıldı ve 1910 yılında bu okulun Türkçe bölümünü bitirdi. Aynı yıl yükseköğrenim görmek için gittiği İsviçre'de Cenevre Edebiyat Fakültesi'nden 1914 yılında mezun oldu. Birinci Dünya Savaşı'nın başlamasıyla birlikte yurda dönüşünü erteledi ve 1921 yılına kadar Avrupa'da kaldı. Bu süre içerisinde bir yandan Cenevre, Lozan ve Neuchatel'de; Fransa, İngiltere ve İtalya'dan sınır dışı edilen talebeler ve Türk ailelerinin sorunlarıyla ilgilenirken diğer taraftan Avrupa'daki tiyatro faaliyetlerini yakından takip etti. Yurda dönüşünün ertesi yılı Dârülbedâyi rejisörlüğüne getirildi. Bir süre Celal Nuri'nin çıkardığı *Yarın* (1921-1922) dergisi ve *İleri* (1922) gazetesine çeviri ve telif yazılar gönderdi. Cumhuriyetin kurulmasıyla birlikte Robert Koleji'nde öğretmenliğe başlayan Selim Nüzhet, bu okulda yaklaşık on yıl Türkçe ve tarih derslerini yürüttü. Bu yıllarda tiyatro sanatı ve matbaacılık üzerine araştırmalar da yaptı. Özellikle ülkemizdeki tiyatro faaliyetleri ile ilgili gözlemlerini Akşam gazetesine gönderdiği eleştirel yazılarında anlattı. 1934'te Basma Yazı ve Resimleri Derleme Müdürlüğü'nü kurdu ve uzun süre yöneticiliğini yaptı. 12 Aralık 1945 tarihinde

Abdullah Cevdet'in Cağaloğlu'ndaki İçtihad Evi'nde beyin kanaması geçirdi ve öldü.

İlk yazılarını daha Galatasaray Lisesi öğrencisi iken arkadaşlarıyla birlikte çıkardıkları *Nirenk* isimli dergide yayınlayan Selim Nüzhet Gerçek, yurda döndükten sonra öldüğü tarih olan 1945'e kadar öğretmenlik dışında matbaacılık, gazetecilik, sahne sanatları, Türk el sanatları konusunda çalışmalar yaptı. *Yedigün*, *Yücel*, *Perde*, *Sahne*, *Tarihten Sesler*, *Tasvir-i Efkâr*, *İstanbul*, *Ulus*, *İleri*, *Yarın*, *Cumhuriyet*, *Yeni Sabah*, *Akşam* gibi yayın organlarında inceleme ve araştırma yazılarını neşretti. Modern tiyatro ile ilgili eleştirel yazıları başta olmak üzere, özellikle Ramazan ayına denk gelen tarihlerde unutulmaya yüz tutmuş Karagöz ve Ortaoyunlarının metinleriyle bu oyunlar hakkında yaptığı değerlendirmelerini yayınladı. Yeni çıkan kitaplar üzerine kaleme aldığı değerlendirme yazıları da o dönem için son derece önemli çalışmalar arasında yer aldı.

Selim Nüzhet Gerçek'in ilk eserleri Ahmet Kâmil takma adıyla yaptığı uyarlama ve çeviri türünden eserlerdir. Bunlardan ilki, Fransız yazarı Claude Farrère'den *Canvermezler Tekkesi* (1922) ismiyle yaptığı roman uyarlamasıdır. İkincisi ise, Pierre Benoit'ten *Unutulan Adam* (1923) ismiyle yaptığı ve "Büyük hikâye" notuyla yayınladığı çeviridir. Bunların dışında uyarladığı ve çevirisini yaptığı sahnelenen ancak basılmayan oyunları da vardır. Bunlar: *Aman Hanım Biraz Su* (1921), *Ben de Operet Yazarım* (1921), *Miras Peşinde* (1926), *Zamane Mektebi* (1926), *Oyun İçinde Oyun* (1941), *Promete Zincirde* (1942), *Kurbağalar* (1943).

1928'de *Hadikatü'l-Cevami*'nin fihristini hazırlayan Selim Nüzhet Gerçek'in Türkiye'de matbaacılığın tarihini anlattığı, *Türk Matbaacılığı 200. Sene-i Devriyesi Münasebetiyle* (1928) isimli çalışması bu konudaki ilk çalışma olması bakımından matbuat tarihimiz açısından önemli kabul edildi. Sonraki yıllarda kaleme aldığı *Takvim-i Vekayi*'nin çıkarılışının yüzüncü yılı dolayısıyla yayınlanan ve basın tarihimiz açısından son derece önemli kaynaklardan biri olan *Türk Gazeteciliği 1831-1931* (1931) isimli kitabını yayınladı. İstanbul Matbuat Cemiyeti tarafından kendisine hazırlatılan *Almanak 1933* kültür tarihimiz açısından

önemli eserlerdendir. Harf inkılâbının onuncu yılı vesilesiyle imzasını kullanmadan hazırladığı *Türk Harfleri* (1938) ve *Türk Taş Basmacılığı* (1939) isimli eserleri matbuat tarihimiz açısından son derece önemli çalışmalar kabul edildi.

Galatasaray Lisesi'nde çalıştığı yıllarda geleneksel tiyatro ile de ilgilenen Selim Nüzhet, sonraki yıllarda bu konuda birçok çalışmaya imza atmıştır. Geleneksel tiyatromuzu tanıttığı *Türk Temaşası* (1930) isimli eseri bu konudaki çalışmaların ilkidir. Bu eserin ikinci baskısını, *Türk Temaşası: Meddah, Karagöz, Ortaoyunu* (1942) ismiyle yaptı. Bir yıl sonra da Geleneksel tiyatroya ait iki derleme yaptı. Bunlardan ilki, *Salıncak Safası* (1931) isimli Karagöz oyunu, ikincisi ise Rauf Yekte ile hazırladığı *Gülme Komşuna* (1931) isimli bir Ortaoyunu metnidir. *Türklerde Tiyatro* (1932), *Türk Temaşası* isimli eserin devamı niteliğindedir. *Tiyatro Bilgisi* (1944) ve Yunan ve Latin tiyatrosunu anlattığı, *Tiyatro Tarihi* (1944) bu konudaki diğer çalışmalarıdır. Fransızcadan çevirdiği *Çifte Nikâh* (1944) isimli bir perdelik komedisi bu türden çalışmalarının sonuncusudur. Ayrıca hazırlayanlar arasında yer aldığı *Atalar Sözü* (1939) isimli çalışmanın ikinci baskısını, Sadi G. Kırımlı, yeniden düzenleyerek 1961 yılında yapmıştır.

Selim Nüzhet Gerçek, Cumhuriyet'in kuruluşunun onuncu yılı münasebetiyle, harf inkılâbından sonra yayınlanan makalelerden oluşan *Türkiye Bibliyografyası*'nın hazırlanmasında da görev aldı. Yurt içinde ve yurt dışında, yayınlardan oluşan tematik sergiler açtı. Açılan sergilerde Karagöz, Ortaoyunu ve hokkabaz faaliyetleri düzenleyerek bu kültür değerlerinin unutulmamasına çalıştı. Bu konuda yapılan çalışmalara Derleme Müdürlüğü sırasında büyük destekler verdi. Bütün hayatı öğretmenlik, gazetecilik, matbaacılık ve kitap basım tarihine dair araştırmalarla geçti. Avrupa'da bulunduğu yıllarda ilgi duyup araştırmaya başladığı tiyatro, yurda döndükten sonra sahne sanatlarıyla birlikte geleneksel tiyatro araştırmalarına yönelmesini sağladı. Ondan geriye yazdığı kitaplarla birlikte, biriktirip sergilediği kitaplar, kurulmasına öncülük ettiği müzeler kaldı. Elli dört yıllık ömrüne birçok çalışmayı sığdıran Selim Nüzhet Gerçek, Türk kültürünün çalışkan, üretken bir ismi olarak tanındı. Matbuat tarihimize

yaptığı hizmetler, bu konudaki kurumların gelişmesine yaptığı katkılar önemlidir. Geleneksel sanatlar, sahne sanatları ve Türk inkılâbı konusundaki gayretleri çağdaşları ve sonraki yıllarda bu konuda çalışanlar için ufuk açıcı oldu, yeni neslin bu tip çalışmalara yönelmesinde önemli roller üstlendi.

ÖNSÖZ

Korku, pek çok yerde yaygın kullanımına göre belirsizlik karşısında tehdit algısı ile tetiklenen rahatsız edici ve olumsuz bir duygu olarak tanımlanmaktadır. Sigmund Freud'un 1919 tarihli *The Uncanny / Das Unheimliche* makalesinde uzun uzadıya bahsettiği konunun özünde de korkunun temelinde tekinsizlik düşüncesi olduğu vurgulanmıştır. Tekinsizlik duygusunun varlığımızın bir parçası olduğu ve bastırılmış duygular üzerine temellendiği üzerinde durulur. Yani aslında insanı korkutan şeyin temelinde bilinmezlik yatar. İnsan anlamlandıramadığı zihninde oturtamadığı kavramlardan korkar. Özellikle anlatı türlerinde de bu belirsizlik korkunun temelini oluşturmuştur. İlkel toplumlardan günümüze kadar pek çok anlatıda korku motifleri göze çarpmaktadır. Türk toplumunda Orta Asya, Anadolu ve Balkanlar coğrafyasını içine alacak biçimde oluşturulan halk anlatılarında da korku öğelerine yer verilir. Bir dudağı yerde bir dudağı gökte devler, yedi başlı ejderhalar, umacılar, cinler, periler, Albastı, Karakoncolos gibi fantastik figürler Türk edebiyatı anlatı türlerinde yerini almıştır. Halk edebiyatı fantastik öğelerin oldukça yoğun olduğu bir alandır. Bu figürlerin modern edebiyatımızda da kullanılması Giritli Aziz Efendi'nin *Muhayyelat* isimli eserine de yansımıştır. Ancak uzun bir süre modern edebiyatımızda bu tip doğaüstü varlıklara yer vermenin kurtulunması gerekli olan bir hastalık olduğu düşünülmüş hatta Namık Kemal *Celal Mukaddimesi*'nde bunları kocakarı masalı olarak nitelendirmiştir. Belki dönemsel getiriler belki de sanatçıların tasarrufları sonucu korku türü, özellikle gotik, edebiyatımızdaki yeterini alamamıştır.

Gotik edebiyat türü meydana geldiği günden itibaren toplumun dinsel kabullerine sosyal değerlerine ne kadar ters olan konuları işlese de Avrupa'da, Hristiyanlık coğrafyasında bizim edebiyat sahamıza nazaran çok sevilmiştir. Sir Horace Walpole'un *The Castle of Otronto* isimli eseriyle başlayan bu süreç; Carmilla, Dracula ve Frankenstein gibi ikonik kahramanlar yaratmıştır. Bizde ise hem roman türünün edebiyatımıza geç girmesi, bu türün geç olgunlaşması hem de din faktörü ile gotik edebiyatın gelişimi çok yavaş seyretmiştir. Bu türde ilk atılımları yapan kişi Hüseyin Rahmi Gürpınar'dır. *Gulyabani* (1911) ve *Cadı* (1912) eserlerin ürpertici olayların çokça yer aldığı bir kurguyla okurun karşısına çıkmıştır. Ancak yazarımız her iki romanın sonunu da aldatmacaların çözümü ile gerçekçi bir sona bağlamıştır. Bu tarihlerden sonra da buna benzer eserler kaleme alan Hüseyin Rahmi, okuyucunun merak ve dehşet duygularını yüksek tutacak kurgular yapsa da eserlerini rasyonel bir tavırda bitirir. Onun dışında bizim edebiyatımızda Ali Rıza Seyfi'nin Bram Stoker'ın *Dracula* eserinden uyarladığı *Kazıklı Voyvoda* isimli eseri 1928 tarihinde basılmış, 1958 yılında *Drakula İstanbul*'da ismiyle filmleştirilmiştir. Hatta Giovanni Scognamillo'nun katkılarıyla *Drakula İstanbul*'da şeklinde tekrar basımı sağlanmıştır. Korku edebiyatımızda Kerime Nadir'in *Dehşet Gecesi*, Behçet Sefa'nın *Şeytan*, Kenan Hulusi Koray'ın hikâyeleri ön plana çıkan eserler olmuştur. Günümüzde pek çok başarılı örneği olan korku edebiyatımızın bizdeki geçmişi hep bu eserler ve bu alt yapı ile açıklanmaktadır. Ancak Kayıp Kitaplar Kütüphanesi'nin altıncı kitabı olarak size sunduğumuz *Canvermezler Tekkesi* bu kategoride hiçbir vakit kendine yer bulamamıştır. Belki de bu eserin varlığından araştırmacılarımızın haberi yoktu. Çünkü benim de tamamen tesadüfî olarak keşfettiğim Ahmet Kamil takma ismi ile Selim Nüzhet Gerçek'in Claude Farrère'in *La Maison des Hommes Vivants* (1911) isimli eserinden uyarladığı bu eser korku edebiyatımızın içeriğinde şu ana kadar ismi hemen hemen hiç zikredilmeyen bir eserdir. İleri gazetesinde 15 Eylül - 30 Ekim 1921 tarihleri arasındaki otuz yedi sayısında tefrika olan ve 1922 senesinde basılan *Canvermezler Tekkesi*, ele aldığı konular açısından edebiyatımızda

korku türünde gerekli yeri alması gereken özelliklere sahiptir. Çünkü bu eserin basımına değin bu olağandışılıkta ve bu kadar net biçimde gotik unsurlar içeren Türk romanı olmamıştır. Gerek mekân kullanımı gerek ele alınan konunun işlenişi gerekse yazarın üslubu son derece tedirgin edici, son derece sinir bozucu olmuş ve gotik unsurlarla bezeli bu roman karşımıza çıkmıştır. Eser bir uyarlama da olsa o dönemin geneli için esinlenme çok doğal karşılanabilir.

Ben eseri "musavver" yani resimli bir roman çevireceğimi düşünerek elime aldım. Çünkü eserin tanıtımında resimli roman ibaresi geçiyordu. Gerçekten de bölümlerin yanlarına iliştirilmiş çizimler, oldukça ilgi çekici özellikte olan bu romanı daha da anlamlı kılan unsurlardı. İsmine baktığımda ise olsa olsa tasavvufla alakalı bir eserdir veya döneminin etkisiyle dinsel sömürüyü işleyen bir eserdir diye düşündüm. Sayfalar geçtikçe gerilim dolu dakikaların beni beklediğini, ürpertici bir atmosferde sürükleneceğimi, gotik nitelikli bu eseri Latin alfabesine aktaracağımı bilmiyordum. Sayfalar ilerledikçe yaşadığım şaşkınlık arttı ve ortaya bu eser çıktı. 1921 senesinde, kendisinden daha evvel bu kadar net imgelerle korku romanı yazılmamasına rağmen esinlenme bir roman yazmış olsa da bunu bize uyarladığı için Selim Nüzhet Gerçek'i alkışlıyorum. Ben ise eseri hem Latin alfabesine aktardım hem de dilini günümüz okuru için uygun duruma getirdim. Böylelikle Kayıp Kitaplar Kütüphanesi'nin altıncı eseri okuyucusu ile buluştu. Bu kütüphanenin oluşumunda emeği geçen herkese teşekkür ediyor ve herkese tedirgin okumalar dilerken kimsenin yolunu kaybedip ıssız ormanlara düşmemesini temenni ediyorum.

Merve Köken
Kasım 2020, İstanbul

1

Bugün korkular, dertler içinde "vaka"nın tam hikâyesini yazmaya karar verdim. Buna yarın değil öbür gün ölmüş olacağımı bildiğim için karar veriyorum. Evet, öbür gün ben mutlaka öleceğim. İhtiyarlıktan öleceğim. Bunu hissediyor, biliyorum. Bu yüzden sessizliğimi bozmakla tehlikeye girmiş olmuyorum. Sanıyorum ki bu durumdan habersiz ve gafil olan insanların, huzuru ve mutluluğu açısından bu sessizliği bozmalıyım. Çünkü insanlar gerçeği bilmiyorlar. İnsanlar tehlikededirler. Ben ise artık hayatta sayılmam. Yarın değil öbür gün ölmüş olacağım. Demek ki bu yazdıklarım vasiyetimdir. Ben, kardeşlerim olan bütün insanlara miras olarak bu sırrın ifşasını bırakıyorum. İhtiyarlığım ve ölümüm onları uyarsın. Ve onlara yardım etsin. Benim başka hiçbir amacım kalmadı. İlk önce benim deli olmadığıma emin olmalısınız. Akıl sağlığım tamamen yerindedir. Hiçbir hastalığım yok ama ihtiyarım. Ah gücünü tüketmenin en üstünde olan bir ihtiyar, bütün ihtiyarların ihtiyarlığından daha fazla ihtiyar... Kaç yaşındayım? Seksen? Yüz? Yüz yirmi yaşında mıyım? Bunun aslını bilmiyorum. Bu hususta

hissimi aydınlatmaya yarayabilecek hiçbir şey yok. Ne yazılı bir vesika, ne hatıra, ne şahit! Çünkü sadece birkaç günden beri ihtiyarım. Ve birdenbire meydana gelen bu değişime daha alışamadım. Bu yüzden kendi ihtiyarlığımla başkalarının ihtiyarlıkları arasında hiçbir şekilde karşılaştırma yapamadım. Ben böyle bir anda ihtiyar oldum.

Üşüyorum. İhtiyarlıktan üşüyorum. Özellikle vücudumun içi üşüyor. Kemiklerim, kanım donuyor. Kemiklerimin içindeki iliklerim donuyor. Yorgunum. Son derece, inanılamayacak bir derece yorgun... Bu öyle bir yorgunluk ki hiç bir istirahat hiç bir şey bunu gideremiyor. Bütün organlarım ağırlaşıyor. Bütün hareketlerim bana ağrılar veriyor. Ağzımın içinde dişlerim titriyor, sallanıyor, bir şey çiğnemeye yaramıyor; vücudum gittikçe ona doğru, toprağa doğru eğiliyor. Güç işitiyor, yanlış görüyorum. Ve bütün bu acılardan çok sıkıntı çekiyorum. Çünkü hepsi yeni, hiçbirine alışamadım. Bu nedenle yeryüzünde belki benim kadar üzgün, benim kadar acı çeken bir adam daha yoktur. Ama şükürler olsun ki ancak iki gün kaldı. Kırk sekiz saat... İki bin sekiz yüz seksen dakika. Artık hiçbir şey kalmadı. Kalan bu dakikaları hesap ettim ve kalbim ümitten çırpınıyor. Evet, ümitten! Gerçi ölüm dehşetli bir şeydir, yaşayanların farz ettiklerinden çok kere daha müthiş bir şey! Bunu ben biliyorum. Lakin ben... Lakin ne faydası ne zararı var? Benim hayatım artık bir hayat değil ki!

Hayır, sakın beni deli sanmayın! Deli değilim. Bütüneyle akıl sahibi biriyim. Ve öleceğim! İşte yalan

söylememek için iki önemli konu. Ve işte sözümün hakikatinden şüphe etmemek için iki önemli sebep! Aman Allah aşkına sakın sözümün doğruluğundan şüpheye düşmeyiniz. Ey yazdığım bu defteri okuyacak ve "vaka"nın hikâyesini duyacak olanlar! Sakın ciddiyetimden şüphe etmeyiniz! Bahsedeceğim şey sizin hepiniz için de geçerli olan büyük bir tehlikedir. Bu tehlike oğlunuzun, kızınızın, eşinizin ve dostlarınızın huzurunu ve hayatını tehdit ediyor. Sakın bunu anlamayı ihmal etmeyin. Omuzlarınızı silkip de geçmeyiniz. Ben deli değilim! Fakat siz ölüm tehlikesi içindesiniz. Eğlenmeyin. Gülmeyin. Okuyun! Anlayın. Ve inanın. Ve sonra ne yapmak gerekirse onu yapın. Aman titreyen elimi mazur görün. Sakın harfleri birbirine karışan bu yazımı okumakta zorluk çekerek vazgeçmeyin. Bu kurşun kalemini yolun tozları içinde buldum. Ucu yanmış ve benim kıvrılmayan parmaklarımın kolayca tutabilmesine engel olacak şekilde kısalmış. Bu defterin sayfaları da bana az geliyor. Onları çabuk doldurmaktan korkarak yazımı mümkün mertebe sıkılaştırıyorum. Çünkü başka kağıdım yok. Bu nedenle düşündüğüm gibi yazıyorum. Allah aşkına şüphe etmeyin! Okuyun anlayın ve inanın!

2

Vakanın başlangıcına balıkçıların reisi Halil Çavuş'tan aldığım bir mektup sebep oldu. Bu mektup öğleye yakın bir saatte elime geçti. 25 Kasım 1913 tarihli perşembe günüydü. Evet geçen 25 Kasım'da; daha bundan ancak bir ay evvel. Yarın tam bir ay olacak, yalnız bir ay... O zaman daha otuz üç yaşında idim. Evet bundan bir ay evvel otuz üç yaşındaydım. Mektubu açıp okuyunca çarçabuk kararımı vermiş bulundum. Bu mektubu size baştan sona kadar yazabilirim. Bu anda bile sanki bu kağıt gözlerimin önünde imiş gibi görüyorum.

Velinimetzâde efendim,

Fırtınadan dolayı kayıkların ikisi tamamen hasara uğradı. Can kaybı yok ama Hasan Çavuş hastadır. Yatıyor. Biz de bir para kalmadı. Ağlar birbirine karıştı. Denizin şiddetinden dolayı kayığa yükleyemiyoruz. Burada çapulcular türedi. Bırakıp ayrılamıyorum. Her ne kadar zahmet olacaksa da bu hâli görüp beraberce yapılacak işe karar vermek üzere acilen bu yöne gelseniz fena olmaz. Gerek tamirat, gerek erzak, gerek Hasan Çavuş'un bakılması için biraz paraya ihtiyacımız vardır. Gerisini siz bilirsiniz efendim.

İmza: Halil Çavuş

Hem istemediğim bir haberi almış olduğumdan canım sıkıldı hem de bu sıkıntımı önceden yaşadığım endişeye tercih ettim. Aslında sermayesinin önemli kısmını vermiş olduğum Halil Çavuş, vaktiyle babamın böyle işlerine bakan doğru sözlü bir adamdı. Fakat bütün vaatlerine rağmen balıkçılık işinden bahsettiği faydayı bir türlü görmüyordum. Aksine ben koyduğum paranın faizini bile kazanamıyordum. İkide bir umulmadık masraf kapıları açılıyordu. Şimdi de bu iş... Gerçekten de bir haftadır Karadeniz'de dehşetli bir fırtına olmuştu. Bütün ayrıntıları, batan kayıkların adedini gazetelerde okudukça bizimkilerin içinde de mutlaka bir tanesinin olsun batmış olacağını düşünüyor ve adamların hayatını merak ediyordum. Birkaç yere telgraf çektirdim. Bir cevap alamadım ne yapmalı diye düşünüyorken oraya birisini göndermeye karar vermiştim. Yollayacağım adam işyerimde benimle iki saat görüştükten sonra hazırlığını yapmak için bir gün izin istedi. Ertesi günü gelmedi. "Hastayım" diye haber gönderdi. Üçüncü günü ona sokakta rastladım. Ve derhâl hesabını kestim. Gönderebileceğim yeni birisini bulamadan bu mektup geldi. O esnada zihnim cumartesi sabahı için almış olduğum bir randevu ile meşguldü. Önemli gördüğüm bu işle bizzat meşgul olmak istiyordum. Kilyos'a gidersem, diyordum. İşte tam bu aralık telefon çaldı.

-Alo, alo? Orası neresi?

-... Beyefendinin yazıhanesi, siz kimsiniz?

-Siz beyefendi misiniz?

-Evet, siz?

-Mösyö Şaptal'ın yardımcısıyım efendim. Cumartesi sabahı Mösyö Şaptal'la randevunuz varmış. Ama arkadaşlarınız beyler göndereceksi kağıtları daha yetiştirememişler. Onun için randevu pazartesi sabahı saat 10.00'a ertelenmiş. Mösyö Şaptal cumartesi rahatsız olmamanızı ve pazartesi onda teşrifinizi rica ediyor.

-Pekâlâ. Söyleyiniz ben de pazartesi onda gelirim.

Pek memnundum. Ne o gün ne cumartesi günü başka hiçbir işim yoktu. Derhâl Kilyos'a gitmeye karar verdim. Büyükdere'de akrabamdan Rami Paşa'nın Köşkü'nde yedek bir hayvanım vardı. Pek sevdiğim bir at... Oraya gittikçe ona biner hatta ona binmek için oraya gitmeye fırsat arardım. Hemen hayvanı hazırlayıp Rumeli Kavağı'na göndermelerini telefonda ifade ettim. Köprüden öğle üzeri kalkan bir vapur Boğaziçi'nin bu son iskelesine uğruyordu. Oradan ötesi zaten bildiğim bir yoldu. Geçen sene Kilyos'a bir iki defa gidip gelmiştim.

Sevdiğim yazıhanemden ayrılmadan evvel etrafıma bir göz gezdirerek çekmecelerimi kilitledim. Üçüncü göz beni meşgul etti. Anahtarlar deliğe giriyor lakin bir türlü dönmüyordu. Döndürünceye kadar kendi kendime söylendim. Örtülü perdelerden süzülen günün ışıkları biraz solgundu ama odayı yeteri kadar aydınlatıyordu. Odanın diğer bir köşesinde ise küçük bir gaz sobası, aydınlık içinde boşa yanan bir kandil gibi garip görünüyordu. Kilyos'a gitmeye karar verdiğim bu esnada idarehanem bana

bir kat daha sıcak, sevimli, ferah göründü. Masanın üstünde Halil Çavuş'un mektubu açık duruyordu. Onu ne yapacağımı bilmiyordum. Çünkü çekmecelerimi kilitlemiştim. Onları tekrar açma zahmetine katlanmak istemiyordum. Bu mektubu aldım ve ceketimin iç cebine koydum. Dışarıda sokaklar önceden yağan dehşetli yağmur sonucu çamur içindeydi. Önünden geçerken hanımın kapıcısı beni selamlamak için ağzında tuttuğu sigarayı yere attı. Yanıma alacağım şeyleri hazırlamak ve Kilyos'a gideceğimi söylemek için eve gittim.

3

Hatırlıyorum, Sultan Mahmud Türbesi önünde aşağı saptığımız esnada arabanın biri az kalsın küçük bir çocuğu ezecekti. Zavallının annesi dilenci kadın duvar kenarında uyuklarken çocukcağız oynaya oynaya yolun ortasına gelmiş. Önümüzden acele acele bir kenara kaçabildi. Bâbıali Caddesi'nde her nedense birikmiş arabaların izdihamından biraz durmak gerekiyordu. Vapuru kaçırma korkusu ile bir iki defa saatime baktım. Önümde beni geciktiren kalabalığın ne olduğunu anlayamadan Eminönü'ne gelmiştim. Yağmur çoktan dinmesine rağmen her taraf hâlâ ıslak görünüyor ve gökyüzünde dökülmeye hazır yağmur damlaları var gibi duruyordu. Boğaz'ın, Haliç'in ve bütün bu sevgili şehrin hiçbir tarafını tek bir ışık bile yaldızlamıyordu. Vapura bindim. Bu saatte tenha olan vapurun kamarasında, pencereden Boğaz'ın bildiğim manzarasına dalgın dalgın bakmaya koyulmuştum.

Vapur ilerledikçe Boğaz daha dalgalı, daha haşin, daha soğuk geliyordu. O zaman Kilyos yollarının da bundan daha rüzgarlı, daha soğuk, daha haşin olacağını düşündüm. Acaba yolu şaşırabilir miydim? Bu

bir an aklıma düştü. Zihnimi bu ihtimal karşısında boşa yormak istemedim. Vapur Büyükdere İskelesi'ne yanaşıyordu. Acaba bir yanlışlık olmasın, atım istediğim gibi Rumeli Kavağı'na gönderilmiş midir diye düşündüm. İskelede belki tanıdık bir yüz bulurum, belki haber alırım diye bakındım. Hiç kimseyi göremedim. Saatim vapurun biraz geç kaldığını gösteriyordu. Yeni Mahalle'den kalkıp Fırıldak Bahçesi'nin önünden geçtikten sonra denizde temelleri ıslanan eski bir tabyanın harabesini görünce elimde olmadan aklıma eski, tatlı anılar geldi. Harap bir şatonun arta kalanlarına benzeyen bu taş yığınları, hayatımda büyük bir yer kaplayan bir kadının hatırasını canlandırdı:

Tam bir sene evvel bir mehtap gecesi, ona bu noktada, bu harap temeller önünde sandalda rastlamıştım. Rami Paşa'nın ailesi ile tanışıyordu. Sandallarımız yan yana gelmişti. İlk defa mehtabın ışığı altında kenarları yeşillenmiş görünen altın saçlarını, bir çift zümrüde benzeyen gözlerini görmüş ve hayran kalmıştım. Eski tabyanın duvarları bugünkü solgun deniz karşısında yükseliyordu. Hafızamda yavaş yavaş bu anılar daha da canlanmaya başladı. O değerli kadınla bu civarlarda gece gündüz kaç defa buluşmuş ve görüşmüştük. Meliha! Meliha! Burada benimle ilişkisi olmuş bir kadının ismini yazmamalıydım. Şimdi bütün bu şeyler benden uzak, pek çok uzak olmasına rağmen o ismi yazmamalıydım. Mademki o hâlâ hayattadır ve daha gençtir, hatta belki tek ismini söylemiş olmak bile fazla gelecek ve onu

bilenler, özellikle saçlarının sarı ve gözlerinin yeşil olduğunu bilenler, tanıyacaklardır.

Vapur Rumeli Kavağı İskelesi'ne yanaşıyordu. Kavak; çıplak dağları, boş arazisiyle Boğaziçi'ne benzemeyen ve daha ıssız başka bir yer, belki adaları hatırlatan bir manzara oluşturuyordu. İskele pek tenhaydı. Havaya akşamın karaltısı şimdiden çökmüş gibiydi. İskele karşısındaki yolun başında Rami Paşa'nın seyisi atımı yularından tutmuş bekliyordu. Beni görünce geleceğimden şüphe etmiş gibi memnun oldu. Köşktekilerin nasıl olduklarını sordum. Ardından hemen atımın üstüne atladım. Yolun kenarından geçen ihtiyar iki kadın vapurdan çıkıp ata binmemi ve hızlıca hareket etmemi aralarında önemli bir meseleymiş gibi konuşuyorlardı. Görmüş oldukları acele tavırdan şaşırmış oldukları belliydi. Birisinin diğerine "Acele işe şeytan karışır." dediğini duydum. O saniye bu söze hiçbir önem vermedim. Ayrıca bir an için hatırlayarak bu cümleye yeni bir anlam yükledim. Onu bu sabah seyahate karar verdiğim zamana ait bir acelenin eleştirisi gibi düşündüm. Fakat yine de bu duruma gerekli önemi vermedim. Meğer bu cümlenin ne kadar özel bir önemi varmış. Çünkü o gün duymuş olduğum son sözler işte bunlar oldu. O gün yerine ölümümden önce bile diyebilirim. O gün gerçekten de benim son günüm değil midir?

4

Kilyos yolunu takip ediyordum. Rüzgar çamurları kurutmuş olduğundan yerler daha katıydı. Bu nedenle atım hızlı adımlarla ilerliyordu. Bu atın çok sevdiğim ayakları, uzun boynu ve vücudu vardı. Yine de uzun boyunu kısarak çevik hareket eden, cesaretli fakat uslu, sakin bir hayvandı. Onu uzun süre denedikten sonra bana uygun bir at olduğunu düşündüğüm için almıştım. İsmi Ceylan'dı. Birbirimize alışmıştık. Zor beğenen biri olsam da onda değil büyük bir kabahat, küçücük bir kusur dahi göremiyordum. Beni bir hamlede Abraham Paşa Korusu'nun önüne getirdi. Ondan ötede yol bozuktu. Hafif bir yokuş başlıyor, atın ayağı sanki yıkılmış bir duvarın yol üstünde kalan taşlarına çarpıyordu. Bir noktaya geldik ki yağmur suları geçtiğimiz yeri adeta küçük bir dereye dönüştürdü. Ben bu birikmiş sulara bakarken iri yağmur taneleri düşmeye, bu durgun ve parlak gölün üstünde garip kabarcıklar oluşturmaya başladı. Atımı biraz hızlandırdım. Sağımda Yerli Köy'ün ufak evleri, alçak damları, solumda bir mezarlığın tenha ve rüzgarla sallanan servileri görünüyordu. Sonra yol tekrar sola saptı. Önümde basık

gökyüzünün küçük damlalarla ağladığı düz bir vadi göründü. Yarım saat kadar sonra dik bir yokuş, atımı yavaşlatmaya mecbur etti. Ve biraz sonra adım adım aşağı kayan harap bir yolun taşları ve kumları üzerinden iniyorduk. O zaman karşımda garip ve harap bir eski kule göründü. Onu şimdiye kadar görmemiş olduğumu zannediyordum. Sonra birdenbire "Acaba rüyada mıyım?" diye düşündüm. Görmüş olduğumu hatırladım. Kule karanlık içinde yükseliyor ve bütün etrafına hakim oluyordu. Uzaktaki tepeler ise semalarla karışıyor gibi idi. Böylece etrafımızda bir çember teşkil eden bu yerler ve ortasındaki kule sanki bir yeldeğirmenine benziyordu. Sesi gittikçe çoğalıyor ve etrafı bir perde gibi kapanıyordu. İkinci defa olarak bu yağmurlu ve sisli hava içinde hayal meyal belli olan ve yarı bildiğim bir yer üstünde ilerlemenin hoş olmadığını ve hatta belki de tehlikeli olduğunu düşündüm. Atımı hızlandırdım.. O da neşe içinde koşmaya başladı. Fakat zihnim yine birdenbire Meliha'nın hatıralarına daldı. Birdenbire soğuk bir toprak ve çürümüş yaprak kokusu gibi bir koku duydum. Atımın üstünde doğrularak bu garip kokuyu daha kuvvetle koklamak ve içeriğini anlamak istedim. Bana bütün bu koku o kuleden dökülüyor gibi geldi. O kuleden bütün etrafa çürümüş şeylerin kokusu, bir ölüm kokusu dağılıyor tedirginliğine kapılıyordum. Hoş olmayan bir his omuzlarımdan aşağı bütün vücudumu titreyişlerle sarstı. Ceylan hızlı koşusuna devam ediyordu. Onu o sıra biraz yavaşlattım. Birbirine dayanan dört beş yamrı yumru evin

teşkil ettiği siyah ve yumuşak tahtadan yapılmış evlerin oluşturduğu bir karaltının önünden hiçbir kimseye rast gelmeyerek çıktım. Ancak karanlık içinde yerde sürüklenen bir karaltı görmüştüm. Bilmem küçük bir köpek veya bir kedi midir? Ondan sonra yol ikiye ayrılıyordu. Bir müddet durup hatıramı toplamak ve evvelce nereden geçmiş olduğumu düşünmek istedim. Solumda hayal meyal bir mezarlık seçiyordum. Sağımda sislere karışan bir tepe yolu fazlasıyla kaplıyor gibiydi. Deniz tamamen sağımda kalmış ve ben ona paralel bir istikamet almıştım. Düşündüm, hiçbir zaman böyle iki yol arasında tereddüt etmemiştim. Sandım ki bu yolun herhangisini seçersem seçeyim ikisi de de beni arzu ettiğim noktaya veyahut o noktanın civarına ulaştıracaktır. Böylece suyla giden yolu takip etmeye karar verdim. Eğer sağa giden yola sapmış olsaydım şüphe yok ki "vaka" başıma gelmiş olmayacaktı. Tekrar yola koyulurken sağdaki tepenin başında biriken bulutlar içinde ancak belli belirsiz sezilecek derecede hafif ve pembe bir rengi seçer gibi oldum. Önüme doğru gittiğimi söylemiştim. Bu pembeliğin yan tarafıma isabet etmesi zorunlu olan gün batımının bir ışığı olamazdı. Neydi acaba? Atımın üstünde gayrı ihtiyari olarak çevrilip güneşin battığı noktaya baktım. Orası da karanlıktı. Kilyos'a gitmek için daha ne kadar yol kat etmek lazım geleceğini hesap edemediğimden içime bir korku çöktü. Zira gece ilerliyordu. Karşımdaki düz vadi ve daha uzakta beliren birkaç tepe korkunç bir sessizlik içinde karanlıklaştıkça beni bir

düşünce aldı. Bu ıssız tepeler üstünde, bu tehlikeli yollarda yalnızlığın ne demek olduğunu anladım. Artık geçtiğim yol teşhis edemeyeceğim bir keçi yoluydu ve atımın nalları bu yol üstünde birçok kere kaydı. Düşecektim. O zaman Kilyos'a seyahatimin sisli, yağmurlu bir havada at üstünde fazla etmiş, sıkıntılı bir hatıradan çok kere daha ciddi bir felaket olabileceğini anladım.

5

Pek muhtemeldir ki yolumu Uskumruköy'den aşağı sapacağım yerde önüme doğru Ayazma Tepelerine doğru devam etmekle şaşırmıştım. Daha büsbütün gece olmamakla beraber Güneş batmış, gün bitmiş ve etrafı iyice karanlık istila etmişti. Yol üstünden geçtiğim keçi yolu bir çalılık içinde iyice saklanıyor ve etrafı kaplayan çalılıklardan fark ediliyordu. Atım zorla, bazen ayağını basacağı yeri yoklayarak ilerliyordu. Ben artık hiçbir şey görmediğimden kendimi onun güvendiğim içgüdülerine terk etmiştim. Unutmuştum ki tam bu noktada sağ tarafta kalan ve vaktiyle önünden geçmiş olduğumuz bir ayazma vardır. Ve bu ayazma kesinlikle benim geçmek istediğim yolun üstünde değil Belgrad Ormanlarının eteklerinin başladığı bir noktadadır. Atım bizi oraya ulaştıran bir yolu tutturmuştu. Ve ben bundan haberdar olamadım. Çünkü karanlıkta ne bu ayazmayı seçebildim ne de kendimin bu yanlış yol üstünde olduğumu anladım. O zamana kadar şöyle böyle devam eden yol birdenbire kaybolmuş, yitmiş gibi bizi geçilmez bir sahaya getirdi. Karanlık artıyordu. Gittikçe sıklaşan ağaçlara tesadüf etmeye başladık.

Bastığımız yerde kocaman taşlar, kayalar ve daha karanlık görünen çukurlar vardı. Çalılar bazen bunları gösteriyor bazen ise büsbütün örterek basılacak yeri şaşırtıyorlardı. Zavallı Ceylan birkaç defa sendeledi. Sis artıyor ve başımın üstünde bulutlar sanki kalın bir tavan meydana getiriyordu. Bu tavan, yavaş yavaş üstüme iniyor, karanlık arttıkça ağaçlar uğuldaştıkça bu siyah tavanda alçalıyordu. Derken ince bir sis beni kapladı. Bu ince sisin daha kalın bir sis tabakasının ilk aşamaları olduğunu anladım. Birdenbire öfkelenerek kendi kendime:

"Allah Kilyos'un da balıkçıların da belasını versin!" diye söylendim. Tam bu esnada hafifçe yukarıya doğru meyleden yol şaşırtıcı şekilde aşağı doğru inmeye başladı. Buralarda hiçbir zaman böyle yokuş aşağı indiğimi hatırlamıyordum. Aslında artık etrafımı da seçmeye engel olacak nitelikte bir karanlık basmıştı. Bayır aşağı bu yol da zaten çok devam etmedi. O zaman kendimi sanki bir nevi çukur içinde hissettim. Ve yolu tekrar tırmanmaya başladım. Yol diyorum, fakat artık ortada hiçbir şekilde bir yol kalmamış gibiydi. Karanlık içinde nereye bastığımızı bilmeden gidiyorduk. Artık hiçbir şey görmüyordum. Ceylan da sinirli ve memnuniyetsiz bir biçimde tehlikeli olduğunu hissettiği bu yol üstünde kör gibi yürümekten duyduğu nefreti bana hissettiriyordu. Yol az bir müddet böyle devam ettikten sonra tekrar aşağı doğru indi. Ve sonra tekrar hafif bir yokuş başladı. O zaman ben artık yolu şaşırmış olduğuma kesin olarak emindim. Çünkü artık şüphem kalmamıştı

ki bir ormanın kenarını takip ediyordum. Hâlbuki gideceğim yolda böyle bir ormana rastlanmıyordu. Bu orman olsa olsa Belgrat Ormanı olabilirdi. Ne yapacağıma süratle karar veremeyerek bir müddet daha yolumda devam ettim. Maksadım, ulaşacağımı ümit ettiğim tepenin üstünden etrafı görebilmek ve bulunduğum noktayı bu şekilde anlamaya çalışmaktı. Sonuç olarak bu çıktığımız tepenin üstüne ulaştık. Ve gerçekten ümit ettiğim gibi buradan etrafımı mümkün olduğunca teşhis edebildim. Şimdi solumda daha koyu ve salınıyor gibi gördüğüm şu karanlık yağmurlu sis içinde örtünmekle beraber beni şaşırtmayan bir sabit noktaydı. Belgrat Ormanı'nda sisleri yırtar gibi dalgalanan bu karaltılar ise seslerini duymakta olduğum ağaçlardı.

Evet, o vakit Belgrad Ormanlarının kenarındaydım. Geriye dönmekten başka çare yoktu. Yapabileceğim en iyi şey, boşa yürümüş olduğumuz yoldan derhâl geri dönmekti. Lakin hatama sebep veren noktaya kadar gitmeliydim. O noktaya ulaşınca ilk defa sağımda bırakmış olduğum doğru yola sapmalıydım. Acaba bu yanlış yolda ne kadar ilerlemiş olduğumu bilemeden irili ufaklı ağaçların olduğu bu ormanı karanlıkta ne kadar zaman takip etmiş ve ormanın hangi noktasına gelmiştim? Acaba o noktayı bu karanlıkta bulabilecek, görebilecek miydim? Demek meselenin esası süratle hareket etmek ve bir an evvel o noktaya varmaktı. Yolu bir kere bulunca geceye rağmen ilerlemek mümkün olabilecekti. Dönerken Ceylan demin geçtiği ve dikenleri ayaklarını

yırtmış olan bu çetin yol üstünde tekrar yürümeye başlamadan evvel bir müddet tereddüt etti. Dişlerimi sıktım. Bulunduğumuz yerde oyalanarak vakit kaybetmenin sırası olmadığını anlatmak istedim. Cesaretle ve hızla atıldı. Ve ilk iniş biter bitmez dört nala koşmaya başladı. Böyle koşmaya uzun bir müddet devam etmedi. İkinci yokuşa tekrar tırmanmaya başladığımızda birdenbire altımdaki eğerin kaydığını hissettim. Ve Ceylan ile beraber düştüm. Çalılar üstüne düşen vücudum şiddetli bir çarpma ile sarsıldı. Tabii ki bunu taşlar üstüne sakince durmaya ne kadar tercih etmezdim. Bir dakika sonra ayağa kalktım ve vücudum berelenmiş, ötem berim hafifçe kanamıştı. Netice itibarıyla ucuz kurtulmuş ve sağlam kalmıştım. Atım ise kalkamıyordu. Üstüne eğildim. Sol arka ayağı bir kayanın yarığına girmiş. Ve zavallı Ceylan öyle kötü düşmüştü ki bu ayağı kırılmıştı. Artık onun için bir daha ne güzel yollarda dörtnala koşmak ne de efendisinin altında mağrur edalarla adım adım ilerlemek tekrar etmeyecek bir saadetti. İçgüdüsünün öldürücü bulmuş olduğu bu rezalet yoldan artık bir daha kalkamayacaktı.

Biz ata düşkün olanlar garip adamlarız. Atımızı dostlarımız, akrabamız kadar hatta belki daha çok severiz. Zavallı Ceylan'ı böyle kalkamayacak bir hâlde görünce on yaşında bir çocuk gibi ağlamaya başlayacağımı zannettim. Ve hemen bu zaafa kapılmamak için zavallıya yapılacak son yardımı yaptım. Pantolonumun arka cebinden tabancamı çıkararak namlusunu zavallı Ceylan'ın kulağına soktum.

Ve gözlerim kapalı tetiğini çektim. Bîçarenin yaralı büyük vücudu son bir defa titredi. Ben tabancamı tekrar cebime koydum. Ve artık nereye gittiğimi düşünemeden önüme çıkan ikinci yokuşu tırmandım. Bulunduğum ufak tepenin üstünde ilk rast geldiğim yüksekçe bir taşa oturdum. Ancak bir çeyrek saat sonraydı ki hâlimin ne olacağını düşünmeye başlayabildim. Hâlimin ne olacağını cidden bilmiyordum. Şimdi yaya, yolumu kaybetmiş, boş bir arazi üstünde karanlık içinde yorgun ve şaşkın bir hâlde kalmıştım. Bu civarda tahmin edebildiğim yerleşim yerlerinin hepsinden uzakta bulunduğumu hissediyordum. Az evvel çalılar içinde yürümüştüm. Bacaklarım sızlıyor, tekrar karanlıkta bu çalılar arasından geçme zahmetini çekemeyeceğimi hesap ediyordum. Artık ortalık büsbütün kararmış ve iyiden iyiye gece olmuştu.

6

Ayaklarımın bir keçi yolu üstünde olmasını tahmin ederek üstünden yürüdüğüm yolun kenarında ilk rastladığım taşa oturmuştum. Önümde uzanan karanlığa bakıyordum. Kalkmalı ve yolu takip etmeliydim. Mademki çaresizdim, ne yapıp edip çabalamalı ve bu soğuk ve karanlık geceden kendimi kurtarmaya çalışmalı ve bunun için elimden geleni yapmalıydım. Birdenbire önümde gözlerimin hayal meyal seçtiği taşlar arasından bir karaltının hareket ettiğini bu karaltının yürüdüğünü fark ettim. Bu bir insan gölgesiydi. Bu gölge bana doğru yürüyordu, anladım ki bu bir kadındı! Bu kadın hızlı yürüyordu. Şaşırmış, fakat memnun taşımın üstünden kalktım. Her şey ihtimal verirdim fakat bu yerde, bu saatte bir kadına denk geleceğime ihtimal vermezdim. Bir köylünün, bir çobanın hatta bir avcının belki buralardan gündüz vakti bile geçmesi muhtemel değildi. Hâlbuki ben -büyük bir şans eseri değil miydi?- bu karanlık gecede bu yağmurlu havada buradan belki ilk kez geçen bir kadına rastlıyordum. Şüphe yok ki bu kadın, o civardaki köylerin birinde yaşayan bir kadındı. Acele acele evine dönüyordu.

Nerede olduğumdan emin olmak adına düşünürken bir an için Zekeriyaköyü'ne yakın bir noktada bulunduğumu ümit ettim. Şüphe yok ki bu kadın bu tarafın bütün yollarını biliyordu. Eğer onu korkutmadan istediğimi sorarsam bana doğru yolu mutlaka gösterecekti. Ona doğru iki üç adım attım. Çalıların arasından hayret verici bir hızla geçerek yürüdü. Bana ancak birkaç adımlık bir mesafe yakınlaştı. Birdenbire hayretten donakaldım. Bulunduğum noktada mıhlandım. Bu bir köylü kadın değildi. Şimdi karanlığa alışmış gözlerimle onu az çok teşhis edebildiğim için çarşafını seçiyor, burada rastlanılmayacak, insanın aklına gelmeyecek olan çarşafının biçimini görüyordum. Bu şehirli bir hanımdı, kıyafeti de son moda bir genç kadın tuvaletiydi. Ellerinde eldivenler fark ediliyordu. Şık şemsiyesi açık değildi, ucu ise baston biçimindeydi. Özellikle çarşafın başı daha yeni başlayan bir modaya uygun yapılmıştı. Bulunduğumuz yer dikkate alındığında böyle giyinmiş bir kadını burada görmek kadar doğal olmayan bir şey yoktu. Aniden dönüp etrafıma bakarak hiçbir yerin değişmediğini ne Şişli'de ne de Beyoğlu'nda bulunduğumuzu bir daha hayretle gözlemledim. Etrafımız aynı sisli ıslak karaltı, aynı boş araziydi.

Artık ağzımı açamadım. Çünkü korkmaya başlamıştım. Evet, artık korkuyordum. Gördüğüm kadın şekli ilerledi. Bu tutulmaz, doğaüstü bir gölge, bir hayalet değildi. Çalılara basan hafif iskarpinleri ile otlara sürünen ipekli çarşafının çıkardığı sesi duyuyordum. Gölge önümden, ta önümden geçti. Bana

hemen sürüdü. Fakat durmadı. Başını çevirmedi, bana bakmadı. Ve ben onun yüzünü yakından gördüm. İlk önce karşıdan sonra da yandan gördüm. Gördüm ve tanıdım, ağzımdan şaşırmış ve korkak bir feryat çıktı:

-Meliha!

Çünkü bu oydu. Meliha, sevgilim Meliha'ydı! Demin beni görmemiş olduğu gibi şimdi de sesimi işitmemişti. Ve az evvel benim geri dönmüş olduğum yol üstünde çalıların aralıklarını takiben hayret verici bir hız ve kolaylıkla geçti, yürüdü.

7

Meliha! Ah ismini yazmamalıydım. Ona bundan iki sene evvel rastladım. Evet, iki sene evvel 1911'de Mayıs'ta zannediyorum. Pek emin değilim. Bütün bu şeyler ne kadar uzak, ne kadar korkunç bir şekilde uzak... Hafızam sonuna kadar yanmış bir mumun bir kenara devrilmiş fitili gibi son ışıklarını titreye titreye veriyor. 1911 senesinin Mayıs ayında, işte hafızamın bu titrek ışıklarının biri sayesinde maziyi iyice gördüm:

Birbirimizle ilk önce Rami Paşa'nın köşkünün yanındaki yangın yerinde görüşmüştük. Aşağıda rıhtımdan köşke doğru çıkan yoldan yavaş yavaş yürümüştüm. Ve köşke gelmeden evvel yangın yerinde taşlar üstünde oturmuş olan Meliha'yı görmüştüm. Başı örtülüydü. Beni hissedince başını çevirdi ve kızardı. Ve ben böyle kızardığını fark ettiğim için özel bir hayalini bozmuş olduğumu anladım. Işıltılı bir gökyüzü vardı, hava çok sıcaktı, güneş adeta yakıyordu. Bütün Boğaziçi, bütün kainat çirkinlikten güzelliğe geçmiş gibiydi. Bu öyle güzel ve ilahi günlerden biriydi ki insanın göğsü mest olan genişleyen kalbini taşımaya dar gelirdi. Meliha'nın sarı saçlarını

gördüğüm zaman benim de mest olan kalbim çarpmış, içime sığmamıştı. Onun yeşil gözlerinin bakışları bana temas edince kalbimin çarpıntılarını o da duyacak zannettim. Ayrıca birbirimize olan aşkımızın önceki gece sandaldaki denk gelişimizden beri doğmuş olduğunu öğrendim. Çünkü Meliha bana güvenerek sonraları itiraf etti. Sandalda beni görür görmez kendisi de esrarlı ve derin bir hisse esir olmuştu. Aman yarabbi ne inanılmaz şey! Bundan daha tam iki sene önce bile olmadan... O aşkı yaşayan... Bu şimdiki ölmüş bir parça deri altındaki çürümüş bir parça kemikten ibaret olan... Bu şimdi benim. Seven, sevilen bendim. Bu tesadüfümüzden sonra bir gece Rami Paşa'nın köşkünde bir davet vardı. Köşk uzaktan Boğaziçi'ne hakimdi. Duvarla çevrili bahçesi çarşı yollarına doğru iniyordu. Bu gece bahçede tatlı, ışıklı fenerler vardı. İşte Meliha'yı ikinci defa burada gördüm. Ay ışığını andıran kıyafeti vücudunun güzelliğini sarıyor, fakat kapamıyordu. Onu bu kadar güzel bir hâlde görünce beni şiddetli bir istek ele geçirdi. Denize bakan bir set üstünde onunla karşı karşıya gelmiştik. Uzaktan bir keman sesi duyuluyordu. Aşağıda rıhtımda başka adamların, başka kadınlarla kol kola gezdiklerini gördük. Ağaçlar arasında bir çift gölgenin yürüyerek önümüze geldiğini zannettim. Şüphesiz onlar da bizim varlığımızı fark edip çekilip gittiler. O eşsiz anda Meliha ile ben bahçenin parmaklıklarına dayanmış, yavaşça konuşuyorduk. Ve gereksiz, saçma, abes konuşarak asıl önemli sözleri içimizde saklıyorduk. Bu konuşma

uzun bir müddet devam etti. Ağaçlar arasında fenerler birer birer sönüyordu. Karşıdaki dağların arkasından kızılımsı bir ay doğarak Boğaz'ın suları üzerine parıldayan görüntüsünü bize sundu. O esnada keman sustu. Köşke doğru gitmek için Meliha soğumuş elini kolumun üstüne koymaya cesaret etti. Etrafımızdaki karanlık çoğalıyordu. Birdenbire bir heyecana kapıldım. İlk olarak görüştüğüm gün köşkün parıltısı içinde güzelliğine hayran kaldığım bu kadını şimdi buselere boğmak için uygun bu gece içinde onu hemen hemen kollarımın arasında tutuyordum. Saçlarının kokusunu, bütün vücudunun kokusunu içime çekiyordum. Birdenbire eğilerek titremeye başlayan omuzlarını sardım. Ve dudaklarımı onun kaçınmayan dudaklarının üzerine koydum. Şimdi bulunduğum yerde bunu hatırlamak ne tahmin edilmez bir ıstırap!

8

Meliha pek canlı, uyanık bir kadındı. Zarif ve ince bir güzelliği, yüzünün pembe bir rengi, mavi damarlarının içinde koştuğu belli olan sıcak bir kanı vardı. Uzun ve çevik bacakları vardı, dolgun vücudu hareketliydi. Biraz yapılı olmasına rağmen orantısı ve endamı mükemmeldi. İlk görüşmelerimizde dizlerimin üstünde tutup kucağıma aldığım bu güzel vücudunu ağırlığını duymadım.

Düşündüm ki bütün bu ayrıntı benden başkası için önem arz eden şeyler değildir. Bunlar yazmakta olduğum hayatımın mektubu hatta anılarım da değildir. Bu vasiyeti kadın ve erkek herkesin öğrenmesi gereken bir sırrı içerdiği için yazıyor ve onu herkesin okumasını istiyorum. Demek belki hikâyemi kısa kesmeli ve bu sır olmayan her şeyi ihmal ederek geçmeliyim. Fakat ilk iş olarak bu vakalarda ne kadar gerçekçi olduğumun bilinmesi gerektiğini söylemek istiyorum. Gerçekten de olduğumu iddia ettiğim şahsın hakikaten ben olduğumu söylemek zorundayım. Ben Ali Nail. 1880 senesinde İstanbul'da Şehzadebaşı'nda doğmuş ve tüccar eşrafından Hasip Efendi'nin oğlu Ali Nail Bey'im. Ve bu adam

olduğuma dair bir kanıt sunamam. Bunu bir delil ile ispat edemem. Bunu ispat edemediğim için ölüyorum. Bunun için hiç değilse size birçok ayrıntıyı sunmam gerekir ki bu hususta inandırıcı olayım. Bir de biraz düşününce görüyorum ki her şey ama her şey bu "sırra" dâhildir.

Meliha ile ilk görüştüğümüz zamanlarda onu kaldırdığımda vücudunun ne kadar ağır olduğunu gözlemlemiştim. Sonraları aynı oyunu oynayarak onu tekrar kaldırdığım zamanlar ise hafifliğini hissettim. Meliha... Ah ismini yazmamalı! Bir kadının namusuna leke getirecek böyle ayrıntılardan uzak durmalıydım. Bunun için burada- ama yalnız burada- ayrıntıları ifade ederken birtakım yanlışlıklar ortaya çıkaracağım. Bazı tarihlerin gerçeklerini silecek, bazı yerlerin isimlerini değiştirecek, kısacası bazı olaylar üzerine yalan söyleyeceğim. Tamamıyla anlaşılmam için bu şarttır. Mesela haziran yerine kasım, otomobil yerine vapur Yuşâ Tepesi yerine Ayazma Tepesi yazarsam bunda hiç bir sakınca yoktur. Tedbirli davranmak mecburiyetindeyim. Özellikle hafızamın aydınlığı dakikadan dakikaya azalıyor. Titriyor, sönüyor ve korkunç karanlık birkaç dakikadan sonra tekrar yanıyor. Hafızamın aydınlığı da böyle, aklımın aydınlığı da böyle. Eğer çok özen göstermeyip dikkat etmezsem şüphe yok ki söylememem gereken şeyleri söylerim.

Meliha zengin bir adamın kızı, zengin bir adamın karısıydı. Babası yaz kış Çamlıca Tepelerinin birinde, ücra bir yerde, eski harap bir köşkte ikamet edi-

yordu. Bu harap köşkün içinde yalnız yaşar, hiçbir zaman dışarı çıkmaz, hiçbir kimseyi kabul etmezdi. Bir aile felaketi bu zavallı adamı başkalarına, İstanbul'un o zamanlar böyle şeyler duymaya alışmamış olan halkına, gülünç göstererek kalbini en sonunda yaralamıştı. On iki belki on beş sene evvel en kibar ailelerden birine mensup olan bu adam karısından ayrılmıştı. Üsküdar'da olsun, İstanbul'da olsun o zamanın tutucu halkı bu farklı durumu rezalet olarak adlandırmışlardı. Bu dedikoduyu ve bu macerayı hâlâ söyler dururlardı. O zamanlar bu yolda gevezelik edebilmek için böyle olaylar sık sık gerçekleşmediğinden geçen senelere rağmen bu hikâyeyi hâlâ anlatanlar ve dinleyenler bulunurdu. Bana gelince ben bu tarzdaki uydurma veya gerçekliği belirsiz hikâyelerden nefret ederdim. Bunun için bunu başından sonuna kadar bir kere bile dinlemediğimden bu karı kocanın neden ayrıldığını çok iyi bilmiyorum. Aslında o kişiyi ancak resmî bir iş dolayısıyla uzaktan bir kere görebildim. Karısına gelince bu hanımefendinin tanıdığım ailelerle yakınlığı vardı. Fakat o zamanlar kaçgöçe dikkat edildiğinden kendisiyle görüşemedim. O yaşına rağmen başkalarına genç gözüken bir kadındı. Beykoz'da geniş bir bahçenin içinde güzel bir yalısı vardı. Yazları beş altı ay bu yalıda vakit geçirir, senenin diğer ayları kızının ve damadının yanında İstanbul'da kalırdı. Meliha'nın kocası bütün sene Babıâli civarında ikamet eder, uzaklara gidip gelmek zahmetini katlanılmaz bulurdu. Meliha yazın ağır sıcaklar bastırdığı zaman, annesinin sürekli rüzgar

alan, bahçeli, serin ve odaları çok pencereli yalısına koşardı. Bu yalı eski zaman tarzında ve gerçekten de ferah bir yalıydı. Beykoz'un bir özelliği de etrafında gezilebilir, bomboş bazı yollarının olmasıdır. İşte böylece ben Rami Paşa'nın köşkünde kaldığım zamanlar vapurla yahut sandalla bu kıyıya geçerdim. Gezinmek için bu civarda hemen her zaman boş ve güzel yollar, kırlar bulurduk. Meliha'nın beraber sokağa çıktığı zaman güvenini kazanmış bir yardımcısı vardı. Onu bir yerde bırakır, biz ayrılır gezerdik. Bu bomboş yerlerde cesaret ve memnuniyetimizi çoğaltan bir lezzet vardı. Hiçbir gün bizim için tehlikeli olabilecek bir durum oluşamazdı. Hatta yolu tamamen kimsesiz hissettiğimiz zamanlar bir ağaç önünde dururduk. Ve ben onu çok sevdiğim saçlarından öperdim. Bazen de devrilmiş ağaçların, yığılmış çalıların, otların oluşturduğu sedirler üstüne otururduk. Meliha başörtüsünü açar bazen kumlar veya yapraklar ile bir çocuk gibi oynardı. Dönüşte bıraktığımız yerde sigarasını içen kalfayı bulurduk.

Ona bir haziran gecesindeki bir davet sırasında köşkün bahçesinde rastlamıştım. Bundan tahminen on beş yirmi gün sonra ilk kez kollarımın arasına alıp kaldırarak kanepenin üstünden yatağa götürdüm. Ve taşıdığım bu vücut uzun boylu, balıketli bir kadının güzel şekillenmiş zarif ama dayanıklı vücuduydu. Kollarıma ağır geliyordu. Aradan birkaç hafta geçti. Altı hafta mı, sekiz hafta mı? Öyle bir şey, olsa olsa on hafta... Daha fazla değil. Bir eylül sabahı onunla kırlarda gezindikten sonra yan yana oturuyorduk. O

sabah aynı oyunu tekrar ederek onu kollarım arasında kaldırmak istedim. Meliha biraz yorgun hızlı hızlı nefes alarak yanımda oturuyor ve gülümsüyordu. Üstüne doğru eğildim ve kollarımla vücudunu kaldırdım. Gülerek:

-Boşuna! Yorgunsun beni kaldıramazsın.

Ben de bunu başaracağımdan şüpheliydim. Ancak bütün kuvvetimi toplayarak bir deneyeyim dedim. Fakat hayretler içinde kaldım. Hemen hiç bir zahmet hissetmeden oturduğu yerden onu kaldırmıştım. Ve kollarımda tuttuğum bu vücut bana hafif, acayip şekilde hafif gözüktü.

9

Sönen hafızam bazen fazla parlayan bir mum gibi gayet aydınlık bir ışık veriyor. Bu dakikada pek iyi, pek iyi hatırlıyorum. Meliha'yı tutup yatırmış olduğum yerden kaldırınca elbisesinin arkasındaki eteklerindeki, küçük dikenli çalıları, takılmış kalmış olan şeyleri silkeledim. Düşürdüm. Çimen etrafımızda yeşil bir hare oluşturuyordu. Görünmez bir noktadan bir suyun şırıltısı yansıyordu. Boğaziçi derin ve ruhani bir sessizlik içindeydi. Meliha kollarıyla boynuma asılarak ayaklarını havaya kaldırdı ve başımı kendisine doğru çekti. Bu defa dikkat ediyordum. Yine o geçenki gibi ağır olmadığını bir kere daha hissettim. Yan yana uzakta bıraktığımız kalfaya doğru yürürken ona bir soru sormaktan kendimi alamadım:

-Kuzum Meliha bu son günler rahatsız değilsiniz ya!

Cevap verdi:

-Ben mi?

Evet, siz. Biraz yorgun gibisiniz.

Meliha güldü:

-Ne söylediğinizi bilmiyorsunuz azizim. Bilâkis kendimi hiç bu kadar iyi hissetmemiştim.

Gezimizden sonraki dinlenişimiz genç vücudunu coşturmuştu. Pek iyi olduğu şüphesiz doğruydu. Bu gözlerle görülen bir gerçekti. Yanakları mercan gibi parıldıyordu. Meliha kendisini nasıl bulduğumu gözlerimden okurdu. Ve bütün neşesiyle gülmeye devam ederek:

-Sahiden azizim iyi ki söylediniz de aklıma geldi. Bakın az kaldı düşünmeyecektim. Doğrusu elbette bana acımanız gerekir. Gözlerimin altı ne kadar çökmüştür kim bilir? Kim bilir yüzüm ne kadar bozulmuş, saçlarım ne kadar birbirine girmiştir. Beni her gören deminki abartılarınızı anlayacaktır diye korkuyorum. Bunlar yüzümde yazılı olmalı. Evet, pek yorgunum. Fakat sizin farz ettiğiniz şekilde değil. Aksine...

O zaman bu bilmecenin hikmetinin bu olabileceğini düşündüm. Kendisini çok seven bir aşığın yanında genç bir kadının zayıflamasını ve bu zayıflığa rağmen yanaklarıyla dudaklarının rengi... Bu durumu sağlığa yorulması pek kabul edilebilir bir şeydi. Gizli bir ateş insanı solduracağı yerde aksine daha sağlıklı gösterebilir. Fakat kendi kendime hesap ettim. Bütün hafta süresince Meliha ile ancak bir gün buluşmuştuk. Altı günlük dinlenmenin bir gün ne kadar yorulmuş olsa bile bir genç kadını dinlendirmeye yeterli olması gerekirdi. Evet, altı gün... Bu gezindiğimiz gün buluşmadığımız günlerin yedincisi idi.

-Meliha, Salı gününden beri ne yaptınız?

-Salı gününden beri mi?

-Salı gününden beri... Evet ya! Salı gününü unuttunuz demek öyle mi? Teşekkür ederim.

-Ah! Sanki unutulmayacak bir gündü de. Aman yarabbi siz erkekler! Kendinize ne kadar önem veriyorsunuz.

Biraz durdu ve düşündü. Sonra dedi ki:

-Zaten salıdan beri hiçbir şey de yapmadım. Yalnız... Bakın az kaldı unutacaktım. Perşembe günü Rumeli Kavağı'na gittim.

-Bana haber vermedin mi? Kıskançlığımı kışkırtıyorsunuz.

Meliha birdenbire durarak yüzünü bana çevirdi. Ve yüzüme hayretle bakan gözleri içinden bütün simasında kalbimiz içinde varlığından haberdar olduğumuz bir hissi keşfettiğimiz zamanlar görülen hayreti görüyordum. Tıpkı kendini şaşırtan bir soru sorar gibi tekrar etti:

-Size haber vermeden mi?

Sonra bakışlarını belirsiz bir noktaya akıtarak:

-Sahi... Size haber vermemiştim, diye söylendi. Cidden acayip bir şaşkınlığa tutulmuştu. İlk önce bununla eğlendim. Ona dedim ki:

-Şüphesiz o gün bizim salı günkü görüşmemizden daha önemli aklınızda kalmaya layık bir işiniz vardı.

Eliyle iki defa alnını okşadı. Güneşin yansıdığı parmaklarının ucunda dört pembe ışık gördüm.

-Görüşmemizden daha önemli bir hatıra kalmaya layık bir iş mi? Ne işi?

Tıpkı rüyalarda konuşulduğu gibi konuşuyordu.

Dalgın birinin dikkatini çekmek için bağırılması gibi sesimi yükselttim:

-Aman azizim! "Ne işi!" diye onu ben size soruyorum.

Meliha ani bir titreme ile titredi. Ve sesinin perdesini değiştirerek:

-Affedin, azizim. Gerçekten biraz dalmışım.

-Perşembe günü mü? Evet, perşembe günü Rumeli Kavağı'na gittim vapurla.

-Rumeli Kavağı'na ne diye gittiniz? Orada ne işiniz vardı sanki?

-Ne işim mi vardı?

Birdenbire yine bir rüya görmeye başlamış gibiydi. Dudakları bir müddet açılıp açılmamakta tereddüt etti. Nihayet açıldı. Fakat her bir kelimeyi pek büyük bir zahmetle söylüyor gibiydi.

-Çünkü işim vardı Rumeli Kavağı'nda. İnanmazsanız işte.

Kıyafetinin altında mendilinin doldurduğu küçücük cebinin içinden bir kağıt, bir mukavva parçası çıkardı:

-İşte biletim!

Şaşırmış, elinden bir tek deliği olan küçük bir mukavva parçasını yani şehir hatları biletini almıştım.

-Biletiniz mi? Nasıl oldu da vapurdan çıkarken vermediniz? Nasıl oldu da sizde kaldı?

Bana hayretten açılan gözleriyle baktı.

-Ben bilmem ki... Ne bileyim? Biletimi istemediler ki bende kaldı.

Birbirine yaklaşan kaşları arasında düşünceli bir

çizgi beliriyor, bütün yüzü hafızasını bir fikir üzerinde şiddetle yorduğunu belli ediyordu. Ama aklını toplamamış gibi yüzünün düşünen hattı bozularak itiraf etti:

-İnanmayacaksınız! İnanılacak şey değil ya! Adeta utanıyorum ama neyse... Ben size olduğu gibi doğru bir şekilde söyleyeyim. Çünkü gerçeği bilmenizi tercih ederim. Perşembe günü Rumeli Kavağı'na ne için gitmiş olduğumu şimdi ben de bilmiyorum. Unuttum. Hatta şaşırıyorum. Şüphesiz orada hiçbir işim olmaması gerekiyor. Acaba vardı da unuttum mu? Ama bu işim sanki ne olabilirdi ki? En garibi orada ne yapmış olduğumu bir türlü hatırlamıyorum. Perşembe günü sabahı gittim, cuma günü akşamı döndüm. Hem de pek yorgun bir hâlde! Demek ki orada bir gece kaldım.

Ben de hayretten donakaldım. Bulunduğum yere saplanmıştım.

-Gece mi kaldınız? Nerede? Geceyi nerede geçirdiniz? Ya evdekiler? Onlar ne dediler? Anneniz ne dedi? Ya siz kocanıza nereye gittiğinizi söylemediniz mi? Bu nasıl olur? Bana hiçbir geceyi dışarıda geçiremediğinizi; annenizden, kocanızdan çekindiğinizi kırk kere söylemediniz mi?

Aman yarabbi! Geçen aylar içinde onunla beraber geçen iki geceyi elde edene kadar neler çektiğimi ben bilirim.

Meliha sinirli bir tarzda yürüyüşünü hızlandırarak:

-İşin en tuhaf tarafı da orası ya!

Yalıdan ayrılmadan evvel nereye gideceğimi anneme anlatmıştım. Ama ona ne söylemiş olduğumu şimdi bir türlü aklıma getiremiyorum.

-Aman Meliha! Çok şaşırıyorum doğrusu. Peki ya döndüğünüzde ne oldu? Anneniz elbette size ne yaptığınızı sormuştur zannederim.

-Evet, hatta ne demiş olduğunu tamamıyla hatırlıyorum. Bana aynıyla bu kelimeleri kullanarak dedi ki: Nasıl, memnun musun? İşin düzeldi mi Melihacığım? Ben de:

-Evet hamdolsun. İşim düzeldi tabii. Memnunum diye cevap verdim. Başka bir şey sormadı.

-Peki, o sormadı. Fakat siz Rumeli Kavağı'nda ne yaptınız? Vapurdan çıkınca nereye gittiniz? Rumeli Kavağı'nda nereye gidilebilir?

-Sahi, doğru söylüyorsunuz. Ama ben de bilmiyorum ki nereye gittim.

-Olur şey değil! Bu nasıl olur Meliha? Bu nasıl olur?

-Sahi hatırlamıyorum. Zihnim o kadar karışık ki... Rumeli Kavağı'na bu seyahat, bu macera... Hafızam içinde sanki garip bir karanlık bir boşluk oluşturuyor. Hatta bu boşluğa bakmak istediğim zaman da şuram, şuram ağrıyor. Aynı zamanda parmaklarıyla şakaklarını alnının altında iki kaşının arasını işaret ederek gösterdi. Ben onun bütün yüzünü dikkatle inceleyerek gözlerinin içini okumaya çalıştığım esnada birdenbire iri ve sıcak yaşlarla ağlamaya başladı. Ve o zaman artık bu gözyaşlarını dudaklarımla kurutmaktan başka bir şey düşünmedim.

10

Çünkü onu seviyordum. Şimdi burada bu kelimeyi yazmak, "sevmek" diyebilmek bir facia oluyor. Fakat bu lazım, yazmalıyım! Anlatmalıyım ki beni okuyan, erkek ve kadın, herkes anlasın ve bana inansın. Evet, onu seviyordum. Belki bir adamın, bir kadını; bir gece mehtabında karşılaştığı ve sonra yine bir kere mehtapta görüştüğü, onu güzel bulduğu, bunu kendisine söylediği ve nihayet kollarının arasına aldığı bir kadını sevmesi bazılarına pek çok acayip ve inanılmaz bir şey gibi gelebilir. Lakin siz, bütün beni okuyanlar! Hatırlasanıza, düşünsenize siz hepiniz de böyle birbirinize tesadüf ettiniz, birbirinizi beğendiniz, sevdiniz, istediniz. Belki önceden birbirinizi sevmiyordunuz. Sevginiz belki bir meraktan ibaretti. Kollarınızı ilk defa bir kucaklayış için açtığınız zaman kendi kendinize belki de "İlk fakat sonuncu kucaklayış" diye düşünüyordunuz. Gerçekten de çok kez bu ilk kucaklayış son kucaklayış oluyordu. Fakat bazen de -hatırlasanıza- birbirinize verdiğiniz buselerin tadı dudaklarınızda kalırdı. Merak, aşk için geçici bir hırstan daimi bir tutkuya dönüşüyordu. Belki ilk zamanlar "Bir gece için" diye

düşünüyordunuz. Sonra birkaç gece dediniz. Sonraları da ne kadar gün ne kadar gece mümkün olursa o kadar dediniz ve nihayet -hatırlasanıza- "Kaç gece yaşarsak o kadar" diye düşündünüz. Bilirim, bilirim insan bu rüyayı bu hayali uzun süre taşımaz. Vücut çabucak yorulur zihin ve vücut zamanla bu durumdan bıkar.

İlk önce birbirimizi sonsuza dek isteriz. Fakat altı ay sonra aldatır birbirimizden intikam alır, nefret eder, unuturuz. Bütün bunları bilirim. Lakin ne zararı var? Birbirimize sonsuzluğu vadettiğimiz zamanlarda herhâlde samimiyizdir. Sevdiğimiz insanın bir gül olduğunu, benzersiz olduğunu düşündüğümüz o ilk zamanlar bu düşüncede samimiyizdir. Aslında özü doğru insanlarız. İnsan bu zamanlar hayatının yarısını oluşturan diğer kişiyi kaybetmektense ölüme bile razı olur. Sevdiğini kurtarmak için ölümden çekinmez. Ey beni okuyanlar! Beni anlamak için bu hakikatleri hatırlayınız! Hepinizin bildiği ve yaşadığı bu şeyleri düşününüz.

11

Hikâyeme devam ediyorum. Gece olmuştu. Benim sonuncu günüm olan 21 Kasım 1913 tarihli günden sonra gelen 22 Kasım'ın gecesi Belgrad Ormanları kenarında Ayazma Tepeleri önünde bir mezarlık ve bir ayazma civarında ince, tayin edemediğim bir noktada bulunuyordum. Ağzımdan hayretle bir anda çıkmıştı:

-Meliha!

Çünkü bu oydu. Evet, bu sisli soğuk gecede bu kimsesiz yerde yapayalnız geçip giden Meliha'ydı. Bu kış gecesinin yağmuru altında zarif çarşafıyla önümden geçen oydu. Sevgilim Meliha'ydı. Beni duymamış ve görmemiş gibiydi. Çalılar arasında hayret verici bir hız ve çeviklikle yürüyordu. Hayretim o kadar çoktu ki beni bulunduğum noktaya mıhladı. Kalbim duracak sandım. Sonra delicesine çarpmaya başladı. Bir hamlede ben de onu hızla takibe koyuldum. O, ikinci ve üçüncü yokuşların arasındaki çalılı yoldan gidiyor, kayıyordu. Dikenli çalıların oluşturduğu engellere rağmen pek hızla ilerliyordu. Tutturduğu yolda önüne doğru gidiyordu. Ve gittiği yer büsbütün karanlık, girdiği nokta mutlak bir karanlıktı.

O karanlığın önünde vücuduyla siyah gölgesi etrafın daha hafif siyahlığı içinde onu iyice seçiyordum. Çarşafının etekleri çalılar arasında kayboluyordu. Şemsiyesinin sapı, eldiveninin rengi... Yoksa elinde tuttuğu bir şey mi vardı? O karanlıkta ilerlerken vücudunun siyah gölgesini, etrafın ondan hafif siyahlığı içinde iyice fark edebiliyordum. Ben de onun arkasından koştum. Bastığım yeri göremiyor ve basılmayacak yerlere basıyordum. Çalıların altında bazen de taşlar ve kayalar vardı. Bu kayalıklar derin oyuklarla yarılmıştı, yol delik deşikti. Biraz önce Ceylan'ın ayağı bu deliklerden biri içine girmiş ve kırılmıştı. Şimdi de ben bu oyuklara takılıp bir iki defa düştüm. Diz kapaklarım yaralandığı sırada Meliha'yı işaret eden koyu rengin benden daha da uzaklaşmış olduğunu kalbimde büyük bir korkuyla gördüm. Bütün sesimin kuvvetiyle boğazımı yırtarcasına tekrar:

-Meliha!

Diye haykırdım. Fakat beni duymamıştı. Şimdi onun üçüncü yokuştan yukarı tırmandığını görüyordum. Çünkü gittikçe karanlığa batıyor, artık onu işaret eden o alaca renk bile hiç görünmüyordu. Ve ben korkunun verdiği bir cesaretle düşmekten korkmayarak koşuyordum. Fakat ayaklarım sürekli oyuklara, taşlara çarpıyor ve ikide bir düşüyordum. Bu yüzden hızlı ilerleyemiyor aksine Meliha'yı takipte geri kalıyordum. Üçüncü yokuştan sonra büsbütün karanlığa karıştı. Ben yokuşun üstüne tırmandığım zaman artık etrafımda karanlıktan başka hiçbir şey göremez olmuştum. Gecenin karanlığı içinde,

taşlar üstünde çalılar arasında koşmaya devam ediyordum. Hiç ümidim kalmamış olmasına rağmen kaçan Meliha'yı yakalayabilmek, ona yetişmek bende bir ihtiyaç olmuştu. Bu acayip sırrı çözmekten başka bir isteğim kalmamıştı. Bütün kalbimle onun izleri olduğunu farz ettiğim yollarda koşuyor, onu takip ediyor, bozulan aklımın kalan kısmıyla arıyordum. Fakat karanlıkta bir şey bulamıyordum. Tekrar kayalıkların üstünden aşağıya doğru iniyordum. Sonra solumda yine meçhul bazı kayalıklar ve çalılar arasında gözlerime bir ışık gibi bir şey göründüğü için etrafa doğru koşmaya başladım. Taşlardan taşlara sıçrıyor, deli gibi kendimi her tehlikeye rağmen meçhul karanlıklara atıyordum. Bazen de ayağım kayıyor o zaman diz üstü düşüyor; ellerimle tutunuyor ve yine kalkıyor, yine koşuyordum. Artık ayaklarım, dizlerim, ellerim, yüzüm yara bere içinde kalmıştı. Her yerim kanıyordu. Bir korku, bir acı duyuyordum. Böyle uzun, pek uzun bir müddet koştum. Takatim büsbütün kesilince, artık nefes alacak kuvvetim kalmayınca ayakta duramadığımdan olduğum yere yıkılıverdim. Düşerken bütün kuvvetimi yitirdiğimi hissettim. Bitmiştim. O zaman bilmediğim bir noktada yerde bir ölü gibi kaldım. Birdenbire insanın kendi sınırlarını aşmış olduğu zamanlarda olduğu gibi üstüme bir uyku çöktü. Gözlerimi çektiğim acılar mı, korku mu kapadı? Üstüme bir yıldırım gibi rüyasız, sınırsız çok keskin bir uyku çöktü.

12

Böyle ne kadar zaman uyumuşum, bunu bilmiyorum. Garip fakat belirli bir his beni uykumdan bir anda çekip uyandırdı. Yanımda bir yabancının varlığını ve üstümde onun bakışlarını hissetmemin sonucuydu bu his. Ben bir tarafıma doğru uzanıp yatmış ve kanayan yüzümü kıvrılan kolumun arasındaki boşluğa sokmuştum. Bu yüzden kapalı gözlerim yere dönüktü, bir şey görmüyordum. Fakat bir vücudun varlığını hissettim ve bu vücudun bakışlarının ağırlığı adeta bana çarptı. Beni uyandırdı. Aslında çok kereler uyurken böyle birisinin yaklaştığını ve bana baktığını -hemen herkes gibi- ben de hissetmiştim. Ama bu hissim hiçbir zaman bu kadar açık ve şiddetli olmamıştı. Varlığı ve bakışlarıyla bu kadar ağır gelen bu kadar etkili birinin başka hiç bir kimseye benzememesi gerektiğini düşündüm. Ben o zaman, eski bir zaman gibi uzakta kalmış olan o vakitte; aslında genç, kuvvetli, cesur bir adamdım. Birdenbire kalkıp da varlığını hissettiğim bu adama karşı kendimin varlığını hissettirmedim. Aslında uyanmama rağmen durumu belli etmemek için uyuyormuş gibi yapıyordum. Bir yandan da etrafı dikkatle inceliyordum.

Yalnız hafif araladığım göz kapaklarım arasında bir parça çalılık ve bir adamlık bir yer görebiliyordum. Yavaş yavaş bu bir adamlık yer bu bir parça çalılık sarı ve titrek bir ışık ile aydınlanıyordu. O zaman başımın üstünde bir fenerin sallandığını anladım. Güya o saniyede uyanmışım gibi süratle ayağa kalktım. Karşımda çok ihtiyar bir adam ayakta duruyordu. Bu çok çok ihtiyar bir adamdı. Çünkü karanlık içinde kalmış gözlerimi kamaştıran fenerin ışıklarına rağmen ilk bakışta göğsü üstünde uzanan geniş ve uzun bembeyaz bir sakalı oluğunu gördüm. Fakat bana hitap eden sesi bir ihtiyarın sesine benzemiyordu. Bu son derece vakur ve derin bir ses olmasına rağmen ihtiyarlarınki gibi titremiyordu. Aksine pek yüksek perdeden aksediyor hiç yorgun görünmüyordu. Ben buna da şaşırdım. Bana sorduğu sorunun şu naklettiğim tarzda, böylece kısa ve kıvrak oluşuna da şaşırdım:

-Burada ne arıyorsunuz, efendim?

Bu soruya muhatap olacağımı hiç düşünmezdim. Bulunduğum yer ve özellikle bulunduğum hâl göz önüne alınırsa bu soru bana pek nazik görünmemişti. Ama bu soruyu soran adamın benim hiç olmazsa iki katımdan fazla yaşı olduğu düşünülürse ben yine de imkân olduğu kadar nazik bir şekilde cevap verdim:

-Görüyorsunuz ya efendim. Yolumu kaybettim, buraya düştüm.

Feneri hâlâ başımın üstünde sallıyordu. Bu durum gözlerimi kamaştırıyordu. Fakat benim gözlerime bakan bir çift gözü iyice görüyordum. Bu gözler

bana garip bir tarzda parlak, adamın bakışları da oldukça keskin göründü. İhtiyar, vakur sesi ve kısa sözleriyle ısrar ederek dedi ki:

-Yolunuzu mu kaybettiniz? Buradan geçmek için nereden geliyordunuz? Nereye gidiyordunuz?

Bu katmerli soru bana o kadar dokundu ki bir köylünün ağzından duyduğum bu sözün muntazam ve kitabî ifadesine hayret etmeye bile imkan bulamadım. Biraz sert bir sesle dedim ki:

-Rumeli Kavağı'ndan geliyorum. Kilyos'a gidecektim. Fakat sağa sapacağıma şaşırarak öne doğru devam etmişim. Atım düştü, ayağı kırıldı. Sonra ben de karanlık içinde öteye beriye yürüdüm. Fakat bir türlü yolumu bulamadım. Bu açıklamam beyaz sakallı ihtiyarı aşağı yukarı tatmin eder gibi oldu. Fenerini yüzümden çekerek etrafın hayli vahşi görünen manzarasını aydınlattı. O zaman kayalar ve taşlar arasında öyle bir noktada bulunduğumu gördüm ki gerçekten benim buraya geliş biçimime kim olsa şaşırırdı. Hatta ben de bu taş yığını içinde bu saatte kendimden başka birisinin de burada bulunmasına şaşırarak aynı soruyu karşımdakine sordum.

-Ya siz nasıl oluyor da burada bulunuyorsunuz?

Dedim belirsiz bir tavırla. Solumuzda kayalar, taşlar arasındaki bir tepeyi göstererek:

-Yukarıdan sizi gördüm.

Dedi ve sustu. Ben de sustum. Şimdi feneriyle gözlerimi kamaştırmadığı için karşımdaki adamı inceliyordum. Bu gerçekten de bir ihtiyardı. Hatta çok çok yaşlı bir ihtiyardı. Bembeyaz sakalının arasından

derisinin çizgiler içinde kalmış olduğu anlaşılıyordu. Yüzü, elleri gayet zayıftı. Lakin bunlara rağmen dinç görünüyordu. Dimdik duruyor, başını yüksek tutuyordu. Diz kapaklarının, dirseklerinin eski çevikliğini koruduğu belliydi. Uzun bacakları üstünde geniş omuzlu, iri bir vücudu vardı. Bütün görüntüsünden bir heybet fışkırıyor, üstüne dayandığı değnek elinde bir silah gibi duruyordu. Belki seksen yaşındaki bu adam karşısında ben o zaman otuz iki yaşında olmama rağmen kendimi küçük ve değersiz hissetmiştim. Elimi bir içgüdü ile ister ister istemez cebimdeki tabancaya götürdüm. Tabancanın sekiz kurşunundan yalnız bir tanesi birkaç saat önce zavallı Ceylan'ı vurmuş olduğundan eksikti. Fakat bir saniye sonra elimi silahıma götürdüğümde bu yaptığımın lüzumsuz olduğunu düşünerek kendi kendime mahcup oldum. Söze devam ettim. Gayet nazik şekilde:

-Size daha teşekkür etmedim efendim. Beni mazur görünüz. Uyku sersemliği ile bir anda yardımınızı anlayamamıştım. Belki hayatınızı tehlikeye atarak bu zorlu yoldan bana yardım etmek için geldiniz. Size ne kadar minnettar olduğumu tarif edemem. Belki hayatımı kurtarmış oldunuz. Bendeniz tüccar merhum Hasip Efendizâde Ali Nail Bey'im. İnşallah bundan böyle birbirimizle tanışma onuruna sahip oluruz. Susarak karşımdaki ihtiyarın kendini tanıtmasını bekledim. Ama ihtiyar hiç bir cevap vermedi. Fakat beni can kulağıyla dinlediği görülüyordu. Ben devam ettim:

-Kilyos'ta benim hesabıma balık tutan adamlarım vardır. Zavallılar fırtınada kazaya uğrayıp has-

talanmışlar. Ben de onlara yardım götürüyordum. Karanlık yolumu şaşırmama sebebiyet verdi. Acaba izninizle yola devam edebilmem mümkün mü? Bana doğru yolu gösterebilir misiniz?

Karşımdaki adama işte böyle sözlerle hitap ederken gözlerimle de onu inceliyordum. Birdenbire kıyafetleri dikkatini çekti. Şüphesiz bu kıyafetlerde şaşılacak hiçbir şey yoktu. Hatta bu kıyafetlerin böyle bir köylünün üstünde bulunması gece saatinde, dağın ortasında gayet normal görülebilirdi. Fakat ona hitap eden cümlem ağzımdayken ihtiyar adamın kıyafeti ile onunla aramızda cereyan eden kitabî konuşma arasındaki tezat, kendine yeni gelen zihnimde aniden bir soru işareti oluşturdu. Buna şaşırarak yeniden bir korku duymaya başladım. Hatta onun bana verdiği şu cevabı yarım yamalak duyabildim. O bana dedi ki:

-Doğru yolu mu soruyorsunuz efendim? En fena yolu tutmuşsunuz. En fena yolu!

O zaman ben de kendi sorumu sormak için yine uğraştım:

-Peki, ama kısacası ben neredeyim? Kilyos'tan pek uzakta mıyım?

-Evet, pek uzakta...

-Öyle ise neredeyim? Bulunduğumuz yerin adı nedir?

-Büyük, belirli bir ismi yoktur. Herhâlde olsa bile sizin bileceğiniz bir isim değil.

-Canım efendim. İmkanı yok yolumdan bu kadar uzaklaşmış olamam. Şüphe yok ki Rumeli Kavağı'yla

Kilyos'un arasında, lakin içeri doğru, bir noktadayım. Gideceğim yerden olsa olsa iki saatlik bir yolda olmalıyım. Değneği tutan eli yavaşça kalkarak sallanan fenerin hayal meyal gösterdiği yeri işaret etti. Ve tekrar yere vurarak:

-Diyelim ki iki saatlik bir yol olsa bile bu zifiri karanlıkta iki saat yürümek kimin kârıdır?

Fener, bulunduğumuz kayalık, taşlık yeri kısmen aydınlatarak doğrudan doğruya bunun imkânsızlığını gösteriyor gibiydi. İstemsizce yalan söyleyerek:

-Burada bekleyeyim de ne yapayım? Elbette yolumda gitmeye çalışmalıyım. Rica ederim, lütfen gidebileceğim yolu gösterebilir misiniz? Size ayrıca minnettar olacağım.

Değneği ile adeta yıkılıverecek gibi duran bir taş yığınlarının aşağısını göstererek:

-İlk başta buradan inmeli.

Tereddüt etmiyor gibi davrandım:

-Teşekkür ederim, peki sonra?

Dedim hatta büyük bir cesaretle bu taş yığınının oluşturduğu karışık merdivenin basamağına ayağımı koydum. Fakat hemen karanlık içinde bütün vücudumun ağırlığıyla beraber bu yolculuğun imkânsızlığı kesinlikle anlaşılınca bu adamın karşısında ne yapacağımı şaşırarak dişlerim arasında kendi kendime söylendim:

-Aman Yarabbi! Böyle bir gecede bu taşların üstünde yürüyen kulların da var.

Bu sözü yalnız kendim için ağzımın içinde mırıldanmıştım. Benden beş on adım ötede duran kar-

şımdaki ihtiyarın bunları işitmesine madden imkân yoktu. Buna rağmen karanlık içinden demin beni uyandırmış olan gözlerin temasına benzer bir tesir hissettim. Aşırı keskin, parlak gözlü olan bu adamın bakışlarının üstüme konduğunu üzerime çöken ağırlıktan anladım. Adeta üstüme saldıracak diye bekledim. İhtiyar yerinden kımıldamıştı. Gözleri benimkilerin üzerine yönelmişti. Fakat bu bakışlar kesinlikle buz gibiydi. Hatta bu gururlu hatlara sahip sima üstünde böyle bir adamdan hiç beklenmeyen bir tebessümün belirdiğini hissediyor gibiydim. Ağzını açtı; resmi, gayet sessiz, hatta himaye edici bir tavrı vardı. Biraz önceki kısa soruları sorarken bana sert görünmüş olmasını şimdiki yumuşaklığı ile karşılaştırarak daha iyi anlıyordum.

-Size bir nasihat verip vermemekte tereddüt ediyordum. Fakat tereddüte gerek kalmadı. Sizi bulunduğunuz tehlike içinde bırakmaya gönlüm razı olmadı. Çünkü bu karanlıkta bu taşların üstünde beş dakika geçmeden yuvarlanarak kolunuzu, bacağınızı kırmanız kesindir. Benden ayrıldığınız zaman bu civarda imdadınıza yetişecek kimseyi bu saatte bulamazsınız. Bunu düşündünüz mü? O zaman maazallah hâliniz ne olacak? Birkaç saat evvel bindiğiniz atın başına gelen felaketin aynısı sizin başınıza gelmez mi? Bu yüzden sözümü dinleyin ve yolunuza devam etmek için yarın sabahı bekleyin. Hayatınızı boş yere tehlikeye atmamış olursunuz.

Bir müddet sustuktan sonra dedi ki:

-Bu civardan bu saatte geçebilmek için insanın

benim gibi dağlık araziye alışmış bir köylü olması gerekir. Bu sözü duyar duymaz birkaç saat evvelki diğer tesadüfümü hatırladım. Düşüncelerimi kaplayarak. Hafızama kazınmış olan Meliha'nın görüntüsünü, Meliha'nın görmüyor, duymuyor gibi sessiz ve suskun çalılar arasından hayret verici bir hız ve çeviklikle geçip giden görüntüsünü görür gibi oldum. O sırada üçüncü kez bana bakan bu gözlerden taşan devasa etkinin maddi bir temas etkisiyle yüzüme konduğunu hissettim. Elimde olmayarak duyduğum korku adeta gözlerimi büyüttü. Bu bakışlar benim gözlerime yöneltilmiş hâldeydi. Fakat bu bakışların ne düşündüğünü anlamam imkânsızdı. O zaman zihnimde garip bir şüphe, bir endişe belirdi. Bu adam, bu ihtiyar adam, bu acayip adam acaba... Zihnimden geçen şeyleri görüyor, zihnimden geçen fikirleri okuyor, ben onun sesini nasıl duyuyorsam o da benim esrarlı düşüncelerimi mi okuyordu? Birdenbire bir karar almış gibi:

-Benim evim buraya yakındır. Lütfen benimle birlikte gelin. Sabaha kadar bir dam altında kalmış olursunuz. Hava soğuk, gecenin de yarısı...

Korkudan büyümüş olan gözlerim hayretten daha da açıldı. Buraya yakın bir yerde bir ev mi vardı? Lakin o hayretimden haberdarmış gibi başını sallayarak:

-Evet, evimiz buraya yakın bir yerdedir. Benimle geliniz efendim.

Dikkat ettim ki şimdi büyük bir yumuşaklık ve tatlılıkla konuşuyordu. Ama ben artık olumsuz bir yanıt veremeyecek bir emir almış gibiydim. Bu emre uyarak ihtiyarın arkasından yürüyordum.

13

Devrilmiş kayalar, birbirine karışan çalılar, ayaklarımızın altından kayıp yuvarlanan taşlar arasından beyaz sakallı adam seri adımlarla ilerliyordu. Elindeki değnek ancak yolumuz ortasındaki çalıları açmaya yarıyordu. Ben de onun arkasından yürüyordum ve ona yetişmekte zorlanıyordum. Nefes alışlarım hızlı hızlıydı. Böylece birbirimizin ardı sıra acele acele yürüyerek belki bir çeyrek saat kadar gittik. Sonra ihtiyar aniden bana doğru döndü:

-Aman dikkat ediniz.

Değneğinin ucuyla sağımızda benim göremediğim bir şeyi, mana veya bir tehlikeyi işaret ediyordu. Temkinli bir şekilde yürüyerek durduğu yerde ona yaklaştım. Sallanan fenerinin ışığıyla gösterdiği şeyi görerek garip bir titreme ile sarsıldım. Burada kenarları uzamış otlarla o kadar düzenli bir şekilde örtülü bir çukur vardı ki insan onun varlığını göremeden çok kolay bir şekilde içine düşebilirdi. Toprağı ayağımla yoklayarak ayağımın nasıl boşluğa kaydığını, boşluğun bütün kenarlarının uzun otlarla süslenmiş göründüğünü, uçurumun dibini ve orada beyaz çakıl taşları arasında dökülen yeşilimsi suyu gördüm.

Uçurum yekpare bir tarzda aşağı kadar iniyordu. Kazara bu çukura doğru bir adım daha fazla atan biri tutunacak hiçbir yer bulmadan şüphesizdir ki bu uçurumun dibine beyaz çakıl taşları arasından akan bu yeşilimtırak suyun içine kadar yuvarlanırdı. İhtiyar adam:

-Sola sapacağız.

Uzun adımlarını sıklaştırarak ilerliyordu. Ben de takip ediyordum. Önümde giden fenerin saçtığı ışık ile gördüm ki yerler şimdi bana büsbütün yeni ve garip bir manzara gösteriyordu. Burası artık Ceylan'ın ayağını kırdığı taşlık arazi, Meliha'yı boş yere takip ettiğim çalılıklar değil, dümdüz bir yol, yemyeşil bir kıra dönüşmüştü. İhtiyar seri adımlarla sürekli ilerliyordu. Bana evinin daha yakında olduğunu söylemiş olduğunu düşündüm. Geçtiğimiz yerin manzarası yine değişmişti. O yeşil kır geride kaldı. Yine çalılar arasından bir yokuş tırmandık. Karşımıza büyük büyük ağaçlar çıktı. İhtimal ki Belgrad Ormanı'ndan tek tük ayrılmış ağaçlı bir yol üstündeydik. Bütün bu yolu gece karanlığında gördüğüm ve şimdi hatırlayabildiğim kadar böyle uzun uzun tarif etmemin bir sebebi var: Belki bu yazdıklarımı okuyacak olan sizler; ormanın kenarında, uçurumun civarında taşlık, kayalık bir yerin yakınında bulunan fakat belirli bir şekilde kendimin de bilmediğim, yolunu benim de ayrıca tarif edemeyeceğim, yalnız olsam hatta belki benim de bulamayacağım bu evi belki siz aramak istersiniz. Bu evin bulunmasına çalışmalıyım. Mademki burası "sırrın" saklandığı yerdir...

Biz yirmi dakikalık bir mesafe kat ettikten sonra oraya kolayca ulaştık. Gecenin karanlığı içinde önümde daha siyah bir karanlık belirdi. Büyük ağaçların yanında ne pek alçak ne çok yüksek, ne pek büyük ne çok küçük, iki katlı sade bir evin karşısında olduğumuzu gördüm. Evin yanından yola devam eden alçak bahçe duvarında demir parmaklıklı bir kapı vardı. Beyaz sakallı adam bu parmaklığın iki demiri arasına elini sokarak gizli bir sürgüyü çekti. Sonra ittiğinde ise demir kapı hazin bir sesle inleyerek açıldı. Yorgun ayaklarımla bakımsız, üstünde uzun otlar biten bir yere bastığımı anladım. Başımız üstünde yüksek ağaçların dallarından dökülen daha siyah gölgeler vardı. Bir adımda evin bu harap bahçeye açılan kapısının önüne vardık. Ağaçlardan dökülen karanlıkla karanlığı artmış olan bu bahçe içinde siyahlıktan başka bir şey göremiyordum. Evin bu cephesini hiç seçemedim. Hatta bugün yine görsem belki tanımam. Fakat şunu biliyorum ki iki basamaklı bir merdiven çıktım. Evet, saydım dışarıda iki basamak vardı. Bir de çatının sol tarafına doğru belirsiz bir şey daha, pek yüksek bir gölge vardı. Belki evin sadece o köşesinde bulunan bir kat veya bir kule... Büyük bir ihtimalle bu kadar tarifle bu evi o civarda ararsanız bulabilirsiniz. Kapısı tahtadandır, üstünde demirden iki tokmak var. Bu tokmakların vurmaya yarayan noktaları incelip aşağı doğru sivrilen birer halkadır. Elbette bu halkayı kaldırmadan evvel feneri tutan ihtiyar dönüp bana baktı. Katı gözleri bir ölgün bir ışıkla parıldıyordu. Fakat gittikçe

alıştığım sesi bir süre sakin. Ağzından çıkan cümleler her zamanki gibi kısa kısa nazikçe ve edebi idi. O derece ki içimdeki korku bu defa sükûnet buldu. Bu sefer de ben ölgün, çekingen düşünceli bir hâl aldım ve kendimi savunma içgüdüsüne kapılmaktan men edildim. İhtiyar:

-Sizden bir şey isteyeceğim, diyordu. Lütfen mümkün olduğu kadar az gürültü ediniz. Bize kapıyı açacak olan kişi pederimdir. İhtiyarlığı sakinliğe muhtaçtır.

Garip bir şekilde duyduğum bu sözlerin tınısına, kapıya vurulan demir tokmağın madeni sesi karıştı. Sandım ki bu demirin çıkardığı ses benim hayretimin bir yankısıdır. Nasıl şimdi karşımda duran ve şüphesiz seksenini geçmiş şu adamın pederi mi vardı? Tokmağı demir üstüne arka arkaya iki defa çaldı. Ve bu çifte çalıştan bir az sonra yine ilk defa gibi tek bir kere daha vurdu. O zaman kapı açıldı.

14

Girdiğimiz sofa bana oldukça geniş göründü. Biri kenarda yanan iki küçük lamba odayı iyice aydınlatıyordu. Gayet belirsiz bir şekilde kirlenmiş, siyahlaşmaya yüz tutmuş badanalı dört duvar gördüm. Bu duvarların her birinin ortasında alçak, çok eski zaman evlerinde görülen küçük kapılar açılıyordu. Dikkatimi çeken tek şey bu sofaya geçmek için kapı açıldığı zaman iki basamak daha çıkmak gerektiğiydi. Basamaklardan çıkınca hasır döşeli sofada tam karşımda bana yol vermiş olan rehberime bir o kadar benzeyen bir ihtiyar gördüm. Elimde olmayarak arkama dönüp bu adamın da ötekinin bir ayna içinde görülen yansıması olup olmadığını kontrol ettim. Sonra gerçekten bu iki insanın ayrı ayrı kişiler olduğunu anladım. Karşımdaki adamda da aynı uzun geniş ve kardan beyaz bir sakal, aynı vakur ve derin gözler vardı. Ben hayretten dönüp arkama bakmıştım. Bana yol vermiş olan rehberim daha orada arkamızdan kapıyı kapamakla meşguldü. İhtiyarlar baba ile oğul hakikaten iki tane idiler. Bundan sonra artık bu oğlu babasından ona karşı gösterdiği saygıdan ayırt eder oldum. İkisi de bana ihtiyar, ikisi de

yüz yaşında oldukları hissini veriyorlardı. Fakat ne gariptir bana ikisi de hayret verici bir şekilde genç, dinç ve kuvvetli görünüyordu. Hayretten durmuş olduğum noktadan ev sahibini saygıyla selamladım. Bana eliyle selamımı iade etti. Fakat şaştım: Hiçbir kelime söylemedi. Gözleri gayet belirgin bir merakla yüzümden ayrılmıyordu. Nihayet bir saniye bu bakışlar benim üstümden çekildi. Emreder bir tavırla rehberime baktığını hissettim. Sessiz bir şekilde onu sorguluyordu. O zaman oğlu babasına dedi ki:

-Beye uçurumun civarında taşlık içinde rastladım. Yolunu kaybetmiş, orada yatıyordu. Kendisini buraya getirmem iyi oldu zannediyorum.

Sanki uykuda olanlar var da onları uyandırmaktan korkuyor gibi şimdi yavaş bir sesle konuşuyordu. Susunca bir sessizlik başladı. Bana pek uzun görünen bu süre zarfında ben ne yapacağımı düşünüyordum. Nihayet babası da oğluna dedi ki:

-Evet oğlum, ben de iyi yaptığınızı umuyorum.

Evde yavaş bir sesle konuşuluyordu. Aralarındaki diyalog eski zaman nezaketini andırıyordu. O zaman oğluna hitap etmek için geçmiş bir asrın nezaketini kullanan bu ihtiyarın giyim tarzına dikkat etmek aklıma geldi. O da tıpkı oğlu gibi köylü kıyafeti giyinmişti. Yalnız ayaklarında kenarları lastikli ince kurduralar vardı. Oğlu babasına benim maceramı nakletmeye başladı. Gördüm ki hiçbir ayrıntıyı kaçırmıyorlardı.

-Bey bir tüccardır, diyordu. Tüccarlardan Hasip Efendi'nin oğlu Ali Nail Bey'dir. Kilyos'ta fırtınada

kaza geçirmiş olan balıkçılarına yardım etmek için bir an evvel oraya gitmek istiyor. İşte bunun için ben de bu gecelik bizde misafir olup dinlenmesini, yarın sabah da bu gece yaptığı gibi yanlış yollarda boş yere dolaşacağına doğru gideceği yere gitmesini tavsiye ettim. Çünkü Ali Nail Bey kendisine yolu tarif edebilecek bir insana rastlayamamış. İşte Kilyos yolundan bu kadar aykırı bir şekilde uzaklaşıp bu yöne doğru gelmesinin sebebi de bu olsa gerektir.

Bu sözler içinde bir şey dikkatimi çekti: Bulunduğumuz yerin, boş, tenha, kimsesiz olduğu ifade edilmek isteniyordu. Benim yüzüme bakan bu iki çift göze ne kastettiklerini anlayabilmek için ben de olanca dikkatimle baktım. Yüz hatlarının biri bile kıpırdamıyordu. Cevap veren babanın sesi de gayet sakin ve doğal bir şekilde yankılandı. Fakat gariptir ki harfiyen ilk vermiş olduğu cevabı tekrar etti:

-Peki oğlum, ben de iyi yaptığınızı umuyorum.

Aklımdan teşekkür etmek için ne diyebileceğimi düşündüm. Ama ne söyleyeceğime daha karar vermeden evvel ev sahibi parmağıyla dört kapıdan bir tanesini işaret ederek oğluna hitaben:

-Öyle ise beyi bir an evvel yatırmak gerekir. Onu odaya götürün ve aydınlık verin, dedi.

İlk rehberim önüme geçerek bırakmış olduğu yerden aldığı feneriyle yolumu aydınlatıyordu. Bastığımız hasır üstünde ayaklarımız hışırtılı bir ses çıkarıyordu. Fenerin ışığı ise badanalı duvarların üstünde parlak garip bir ışık sallandırıyordu. Duvarların birine bir levha asılmış bulunduğunu hatta bu levhanın Arapça

yazılmış bir beyit olduğunu görür gibi oldum. Lakin okumaya vaktim olmadı. Rehberim önümüzdeki kapının üstünden üç kalın demir çubuk kaldırıyordu. Bu babasının parmağıyla işaret etmiş olduğu küçük kapıdan birisiydi. Şimdi duvara yaklaşmış olduğumdan bu kapının yanında olan diğer kapının da aynen böyle demir çubuklarla sürgülü olduğunu gördüm. O kapının altında bir parmak kadar bir aralık vardı. Hatta buradan ılık bir hava geliyordu. Buna dikkat ettiğim sırada öteki ihtiyar, yani geniş sofanın ortasında duran ve gözleriyle beni süzmekte olan peder birden üstümüze doğru yürüdü. Adımları hafif olmasına rağmen hasır üstünde tıpkı bizimkiler gibi hışırtılı bir ses çıkardı. Ayakta durarak beklediğim noktadan ona baktım. Eliyle bir işaret yaptı. Bu kez bana hitap ederek:

-Evlat, az kalsın unutacaktım. Çatımız altında sizin odaya yakın bir odada bu gece bir hastamız var. Aklınızdan çıkmasın da ona göre odanızda gürültü etmemeye özen gösterin.

Bu evde bana ikinci defa olmak üzere gürültü yapmak tavsiye edilmiyor ve her defasında da başka başka sebepler öne sürülüyordu. O sırada çok uçuk bir his bana bir titreme verdi. Tamamen gerçeği söylemek için anlatmalıyım ki bu titremeyi duyan doğrudan doğruya ben değildim. Fakat içimizde yaşayan ve biz uyuduğumuz zaman kendi hâlinde uyanık duran, kendine mahsus bir hafızası olan meçhul ve bilinçsiz benliğimdi. Yanımızdaki kapının aralığından ılık bir hava esiyordu. Sofa hayli soğuk olduğundan

şüphe yok ki altı aralık olan bu kapının kapadığı odada ya bir soba ya da bir mangal vardı. Bu ılık hava ile birlikte bir koku geliyordu: Bu koku alma duyumu şiddetli bir biçimde şaşırtan fakat tanıyamadığım, hatırlayamadığım bir kokuydu. Onu bilinç dışı benliğim tanıdı. Ben bir şey anlamadan içeri girdim. O kapalı kapının arkasında ne olduğunu, kimin bulunduğunu anlayamadan evvel bana gösterilen, benim için açılan kapıdan içeri girdim.

15

Bu açılan kapıdan içeri girince yine hasır döşeli dar bir yol vardı. Bu yolun ucunda diğer bir kapı daha açılıyordu. Bu kapıdan geçince rehberim altı basamaklı bir merdiveni aydınlattı. Bu merdiven de hasır döşeliydi. Kenarındaki küçük parmaklık ise fazlasıyla eskimişti, düşecek gibi sallanıyordu. Basamaklarla çıktığımız noktada açılan sonuncu kapıdan rehberim beni içeri soktu. Oldukça karanlık bir odaya girmiştim. Yanlışlıkla bir yere çarpma korkusu beni kapı önünde durduruyordu. Elindeki feneriyle burayı biraz aydınlatan rehberim yerde duran üçüzlü kocaman bir şamdanı yaktı. Oda böyle aydınlanınca bana eski zaman odalarının genellikle sevimli görüntülerini hissettirdi. Burada eşya olarak bu üçüzlü büyük şamdan, yerde yapılmış üstü örtülü bir yatak ve bir de iskemle vardı. Bu iskemle de çok adi bir kahvehane iskemlesiydi. Rehberim bana burayı gösterdikten sonra;

-Geceniz hayır olsun efendim. Yatak temizdir. Gönül rahatlığıyla uyuyunuz. Yarın sabah ben sizi uyandırırım.

-İnşallah yarın sabah... Erken... Erken...

-Hay hay! Erken... Erken... Şafakta, hatta belki biraz daha evvel.

Bu cümleyi de normal karşıladım.

Dinlenmeye muhtaç olan vücudum buraya ısınıyor gibiydi. Ben de:

-Geceniz hayır olsun.

İhtiyar kapıyı çekti ve gitti. Adımlarını önce eski kenarlı merdivenin sonra hasır döşeli yolun üstünde duydum. Sonra sofa kapısının açıldığı ve kapandığını, garipsemekten çok endişeyle, üç çubuklu uzun ve kalın sürgünün kapandığını işittim. Bu evin keskin sessizliği içinde sürgüler şikâyet eder gibi bir ses çıkardılar. O zaman soyunmadan evvel üstü örtülü yatağın ayakucunda duran alçak ve adi kahve iskemlesi üzerine oturdum. Biraz düşünmek, kendimi bulmak, fikirlerimi toplamak için oturmuştum. Lakin oturur oturmaz düşüncelerime bilinmez bir his, umulmadık bir fikir engel oldu. Bulunduğum odanın dört duvarı üzerinde gözlerimi gezdirdim. Bunlar da badanalı fakat kirlenmiş dört çıplak duvardı. Eşyanın fakirliği bir kere daha gözüme çapıyordu. Ancak şamdan tek kıymetli eşyaydı. Bu odanın içinde bu gibi boş, eski ve kapalı odalarda duyulan küf kokusunu koklamak hiç garibime gitmiyordu. Aksine bütün oda ılık hayat dolu bir rayiha ile kokuyordu. Öyle bir rayiha ki bana demin önünden geçtiğim kapalı kapının ardından gelen öteki kokuyu hatırlatıyordu. Aslında bu aynı koku değildi. Fakat aynı cinsten bir kokuydu. Temiz evlerde özellikle kadınların yaşadığı odalarda duyulan ve ancak taze bir vücuttan

yayılan ince kokuya benzeyen kokulardan birisiydi Uzun uzun nefes alıyor ve kokladığım bu havayı tahlil etmeye çalışıyordum. İçinde muhakkak lavanta, gül suyu ve şebboy kokusu vardı. O zaman deminki kokuyu hatırlayarak düşündüm ki onun içeriği leylak olmalıydı. Düşününce bütün vücudumu sarsan bir titreyiş beni hayran, öfkeli, çılgın bir şekilde ayağa kaldırdı. Çünkü bu leylak kelimesi zihnimde birdenbire büyük bir ışık oluşturdu. Bundan önceki duyduğum o aslı leylak olan koku bildiğim ve bütün benliğimde etkisini, tadını, karşı çıkılmaz cazibesini duyduğum bir kokuydu. Bu sevgilimin, Meliha'nın kokusuydu. Boğazımı sıkan bu dehşetli heyecan arasında birden çok önemsiz bir fikir belirerek bana yeniden bir sakinlik verdi. Bu fikir de kapalı odada kokusunu duymuş olduğum Meliha'nın olmasıydı. Şimdi belli olmuş bu gerçeği idrak etmemek için ben cidden kör, cidden saf gönüllü, cidden deli olmalıydım. Bu gerçeklik bana çoktan, bir saatten fazla bir zamandan beri hissettirilmişti. Karşımdaki adamın ağzında garip bulduğum ilk sözleri duyar duymaz düşünmeli, bu durumu kafamda tartmalı ve anlamalıydım. Bütün sinirlerime bu kadar titremeler, bu kadar ateşli hatıralarla işlenmiş olan o leylak kokusunu nasıl olmuştu da duyar duymaz tanımamıştım. Arkamdan sürülmüş olan üç demir çubuk beni bu odaya kapamadan, bu hapishaneye zavallı güçsüz, hapsolmuş bir şekilde tıkanmadan evvel nasıl olmuştu da anlayamamıştım? Ben şimdi cidden elinden bir şey gelemeyecek hapsolunmuş bir adam

mıydım? Hemen sakin bir tavırla elimi silahıma götürdüm. Kullanabileceğim daha yedi kurşunum vardı. Böyle elinden hiçbir şey gelmeyecek biçimde hapis olabilir miydim? Şüphesiz hayır! Mademki yedi tane kurşunum vardı kapıyı gözlemleyerek yavaşça tabancayı açtım. Evet, yedi kurşunum da yerindeydi. Onları tekrar yerleştirdim. Şafakta beni uyandırmaya geleceklerdi değil mi? O zaman yapılacak şey belliydi. O zamana kadar düşünmek için de vakit vardı. Saatime baktım, iki buçuğa geliyordu. Şafağa daha çok zaman vardı. İskemleden kalkarak yatağa yaklaştım, üstündeki örtüyü kaldırdım. Çarşaf, yastık yüzleri oldukça ince ve yumuşaktı. Yorganlar da kalın ve güzel pamukluydu. O lavantalı, kadınsı koku bu yataktan geliyordu. Bana verilen ve şüphesiz benim için hazırlanmış olmayan bu yatak... Kimin için hazırlanmıştı? Duvarların arasından fikren başka bir odayı başka bir yatağı görüyordum. Meliha! Sıcak bir hançer gibi tahammülsüz, vahşi bir kıskançlık bana saplandı. Aman Yarabbi! Bu meçhul yatak içinde Meliha... Fakat birdenbire bir hayret... Derin ve hudutsuz bir hayret, kıskançlığımı yendi. Meliha, bu saatte gerçekten burada mıydı? Niçin, nasıl oluyordu da buradaydı? Hangi izahı olmayan biçimde? Ne için, hangi esrarlı, belirsiz, imkânsız, açıklaması mümkün olmayan amaçla? Kıskanıyor muydum? Hayır canım! Kıskanmak, bu kar gibi beyaz sakallı ihtiyarları kıskanmak, imkânsızdı. Onları kıskanamazdım. Kesinlikle burada konu olan şey bir aşk ve ilgi olmamalıydı. Lakin öyle ise ne olabilirdi acaba?

Üçüzlü şamdandaki mumların ışıkları oynuyordu. Muhakkak bu kapı da, bu pencereler de doğru düzgün kapanmıyor ve odanın içinde dışarının rüzgarı dolaşıyordu. Bu odada, bu hapishanede iki tane pencere vardı. Bunlara yaklaştım. Alnımı cama dayayarak bakışlarımı dışardaki karanlığa daldırdım. Hiç, hiçbir şey görünmüyordu. Yalnız bir siyahlık kalın, gözlerime kadar gelen yakın bir siyahlık. Kafesli pencerenin dışında demir çubuklar vardı. Bu çubuklarım demirleri arasını bir sarmaşık sarmış, onları sanki birbiriyle bütünleştirmişti. Evet, burası hapisti. Bitişik duvarın öteki tarafında duyduğum adımlar bir müddet sessizliği bozdu. Sonra yeniden net bir sessizlik başladı. Şimdi olduğum gibi yatağa yatmış ve her şeye hazır bir şekilde bekliyordum. Üstümde kıyafetlerim, ayaklarımda çizmelerim, elimde silahım bekliyor ve hızlı nefes almaktan çekiniyordum.

16

Kalbime yavaş yavaş bir dinginlik gelmişti. Olduğum gibi yatağa yatmış, elimde silah hazırdım. Artık elim sinirli sinirli titremiyordu. Başıma bir "vaka" geleceğini, bir mücadele etmek zorunda kalacağımı biliyordum. Bu olaydan galip çıkmak zorunluluğu sinirlerim üzerinde çok ağır baskı yaparak beni sakinleştiriyordu. Yalnız bir şeye şaşırıyordum. Bu saatte, bu yerde belki de Meliha'nın yanında oluşum, fakat buna rağmen onunla temas edemeyişim ve yine bir "vaka"nın meydana gelmesi... İşte bu garipti. Bunu anlayamıyordum. Ama anlamaya da artık ihtiyacım kalmamış gibiydi. Anlamak meselesini sonraya, dönüş ve zaferimin zamanına sonraki saniyeye erteledim. Üçüzlü şamdanın mumları hâlâ yanıyordu. Gözlerime şimdiden kısalmış gibi göründüler. Bir defa daha saatime baktım. Saat şimdi üçtü. Mumlar da geceden önce bitecek gibiydiler. İnsanın tabancasını iyi kullanabilmek için iyi görmesi gerektiğini düşündüm. Kalktım ve şamdana yaklaşarak yanan üç mumum ikisini üfledim. Bunun üzerine tekrar yatağa uzandım. Çizmelerimin ökçeleri odanın tahtası üstünde bir gürültü çıkartmıştı. Yerde keçe olmadığını

hesap etmediğim için arzuma rağmen dönüşümde çizmemin ucu yatağın altında görmediğim alçak ve kenarı tahta bir çıkıntıya çarptı. Eğer bu hissedilirse evin sessizliği içinde bir iki duvar öteden duyulabilecek bir ses çıkardı. Zihnimden ancak bu fikri geçirebilecek kadar vakit bulmuştum ki tahtanın çıkardığı sese bir cevap gibi sofadaki demir çubukların yerinden oynadığını demirlerin iniltiye benzeyen seslerinden anladım. Sinirlerim bozuldu, bir titreyişle hemen kendimi. Yataktan kalkmış hâlde, ayakta buldum. Birdenbire silahıma sarılarak kapı açılır açılmaz kurşunları gelenin üzerine boşaltmaya hazırlandım. Fakat kendimi tuttum. Dışarıdan nazik bir şekilde kapıya vuruldu. Sonra kapı açıldı. Açılan bu kapının önünde ev sahiplerinden birini fark edemedim. Hangisi olduğunu bilemediğim birbirine benzeyen, uzun geniş bembeyaz sakallı ihtiyarların bir tanesini gördüm. Hareketsiz kapının önünde duruyordu. Odaya girmedi. Gözleri ilk bakışta beni baştan aşağı süzmüştü. Elbiseleri ve çizmeleri üstünde, kesinlikle soyunup yatmamış, her ihtimale karşı hazır olmak isteyen bir adam görmüştü karşısında. Üç mumun ikisinin tedbir amaçlı söndürülmüş olduğunu ve yalnız bir tanesinin yandığını gördü. Bana bir şeyleri öğrenmeye çalışan bakışları ile bakan bu gözlerin bakışları altında çabuk sönen bir ışık gördüm. Daha önce aklımdan bir kere daha geçmiş olan bir fikir yine zihnimden geçti: Bana dik dik bakan bu parlak, keskin bakışlar acaba yüzümden daha ilerisini, beynimin içindekileri fikirleri çırılçıplak görüyor

muydu? O zaman ihtiyar adam söze başladı:

-Görülüyor ki uyumuyorsunuz. Doğrusu biz de buna ihtimal veriyorduk. Mademki uykunuz yokmuş bu boş odada yalnız sıkılacağınız yerde hep beraber oturduğumuz odaya lütfen teşrif ediniz. Emin olunuz ki bu hem sizin için hem bizim için daha iyi olacak.

O anda kendimi toplamıştım. Tereddüt etmeden cevap verdim:

-Peki.

Kendisine doğru yürüdüm. Beni önüne geçirmek için kenara çekiliyordu. Fakat ben öne geçmeyi kabul etmedim. Muhtemelen bu tedbirli düşüncelerimi anladı. Israr etmedi ve benim önüme düşerek:

-Ben size yol göstereyim.

Sofaya gelince demin içinden sevgilimin kokusunun geldiğini hissettiğim kapının önünde durdum. Fakat çağrıldığım yer burada değil, daha şimdilik bu oda değildi. Gerçekten de ihtiyar adam sofanın karşı tarafına geçmişti. Benim yürümediğimi ve orada durduğumu görünce beni çağırdı:

-Buraya efendim. Lütfen buraya teşrif buyuracaksınız.

Karşıki kapıların birisini açmıştı. Burada benim kapımdaki gibi ince ve uzun bir yol yoktu. Alçak ve küçük kapı açılır açılmaz doğrudan doğruya gayet geniş, sofadan daha geniş ve alçak tavanlı bir odaya giriliyordu. Girer girmez gayet şiddetli ışıktan gözlerim kamaştı. Orada ateş ocağının iki yanında biri ayaklı bir eski zaman saatinin, diğeri de yüksek bir

konsolun üstüne konmuş iki büyük lamba yanıyordu. Bununla beraber ötede beride şamdanlar içinde yanan teker veya çifter mumlar da vardı. Kapının karşı tarafında kısmen bir keçe ile örtülmüş bir pencerenin önündeki sedirde oturan öteki ihtiyarı ve onun üst tarafında bağdaş kurmuş ve daha önce görmediğim birini gördüm. Bu adam genç olmamakla beraber ötekilerden yine de daha gençti. Ben girer girmez ikisi de yerlerinden kımıldanarak "Buyurun" diye selam verdiler. Fakat ben kapının eşiği hizasında duruyor kapının örtülüp örtülmediğine dikkat ediyordum. Tanımadığım adam eliyle bir yeri işaret ettikten sonra "Buyursanıza" diyerek daha açık bir şekilde beni oturmaya davet etti. Fakat ben tavır ve hareketimle kabul edemeyeceğimi gösterdim. O zaman kendisi de ayağa kalkarak:

-Nasıl arzu buyurulursa... Maksadınızı anlıyorum.

Sesi harem ağalarının sesini andıran bir şekilde kadın sesine benzeyen ince ve çok garip bir sesti. Yavaş yavaş yürüyerek benim önüme kadar geldi. Kenar duvarların birindeki küçük bir sedire oturdu. Öteki ihtiyarlar da bu kişi onların amirleriymiş gibi oturdular. Gerçekten amirleriymiş. Bana sağında ve solunda tekrar:

-Buyurun oturun beyefendi. Bu gece Tanrı misafirimizsiniz. Öncelikle zat-ı âlinizin affını talep edeceğim. Misafiri uykusundan alıkoymak kabul olunamaz, affedilmez ve hoş görülemez bir kabahattir. Ancak ihtimaldir ki siz de doğru düzgün uyuyamadı-

nız. Bu durumda affınızı kazanacağımı umuyorum. Bir an için susarak eliyle sağındaki ve solundaki ihtiyarları göstererek:

-Efendiler, insanoğlu aslında itibarlıdır. Ama yaşadığımız zaman ve mekân özellikle inziva, önemsenirse biraz vahşi gözükebilir bunda da mazereti olabilir. Eğer her kusuru hakkında ve hem alıngan hem de kuruntulu bir kişiye açıklama yapmak gerekirse maazallah! Buna insanın ne vakti yetişir ne de emeği. Misafirimizin ne kuruntulu ne de alıngan olduğunu düşünüyorum. Yine kendilerine güvenerek maruz bıraktığımız kabalığın birinci ve en ehemmiyetlisi hakkında sizden affımızı talep ediyorum. O kabahatte şudur ki mertlikle isminizi beyan ettiğiniz sırada (sol tarafındaki ihtiyarı göstererek) efendi de isim ve kimliğini bildirmeliydi. Yapmamış. Bu konuda kendisini çok azarladım ve gereken dersi verdim. Artık geri kalan kısmı için hoşgörü ve affınıza kalmıştır. Bahsi geçen adamın ismi duacınız Mehmet Şerif Efendi'dir. Sağ tarafındaki ihtiyarı göstererek: Bu efendi ise babanız Ali Vasfi Efendi'dir. Bendenize gelince zatım bu zatların peder ve büyük pederleri, hakir görülmüş olan Hasan Bâki kulunuzum. Mademki şimdi birbirimizle tam anlamıyla tanıştık artık lütfen kusurlarımızı bize bağışlayarak ayakta durmakta ısrar etmemenizi umuyorum.

Odanın arkama doğru denk gelen kapısı ardına kadar açık kalmıştı. Ona doğru bir baktım. Bana söylenilen ve beklemediğim bu garip nutuk ile büsbütün şaşırmış ve sersem olmuştum. Bana edilen ricaya

uyarak ben de odanın diğer yan duvarı önündeki bir sedirin ucuna oturdum. O zaman diğer ihtiyarlar da bana uyup yerleştiler. Hasan Bâki Efendi kapıyı göstererek:

-Aman aman buradan da ne soğuk bir rüzgar esiyor.

Mehmet Şerif Efendi hemen nezaketle yerinden atılarak kapıya doğru gidiyordu. Ama ben daha atak davrandım. Kapıya daha erken ulaşarak onu kendim kapatırken adi bir tokmaktan başka bir şekilde kapanmadığını gördüm. Hasan Bâki Efendi teşekkür etti:

-Size binlerce şükran olsun, beyefendi. Fakat bu da bir aşırı nezakettir efendim buna ne gerek vardı? Neden bu zahmete girdiniz, neden beni bu hizmetten mahrum ettiniz?

Ben de Mehmet Şerif Efendi de yerlerimize oturmuştuk. Şimdi sessizce bütün odaya göz gezdiriyor. İçinde bir parça ateşin kızarttığı ocağa, şamdanlara ve odanın ortasında yuvarlak kenarında çeşitli mumlar yanan sade bir avizeye, tahtaları siyahlaşmış tavana, pencereleri yarım örten keçelere ve kenarlardaki sedirlerin üstünü örten gayet güzel ve eski kumaşlara bakıyordum. Beni gittikçe bir hayret ele geçiriyordu. Öyle bir hayret ki yanında bundan evvelki şaşkınlıklarım bir şey değildi. Bundan evvelki hayretim sönük ve geçmiş gibiydi. Karşımdaki ev sahiplerine asır görmüş kar sakallı iki eş ihtiyara ve onların babası büyük babası olduğunu iddia eden adama bakıyordum. Şüphesiz üçünün içinde en az

yaşlısı o görünüyordu. Yüzünün çizgileri daha azdı. Davranışları gayet keskin, gözlerinin kenarları çukurlaşmamıştı. Sesi ince fakat kesinlikle çekinmeden konuşuyordu. Hâlbuki büyük olan ata, buraların sahibi, hakimi oydu. İnanılır şey miydi? Sessizlik uzayıp gidiyordu. Bir tarafta onlar, bir tarafta ben karşı karşıyaydık. Böylece onlar aşağı yukarı bir hakimler heyeti oluşturmuş gibiydiler. Ortada Hasan Bâki Efendi reis, oğlu ve torunu, iki yanında onun azaları... Ya ben? Ben neydim? Bu ortamı bütünleyen mi mahkum muydum?

Sessizlik bana çok uzuyor gibi geldi. Yavaş yavaş üstüme dikilen bu üç çift gözden usanarak bakışlarımı onlardan çevirdim. Bir defa daha bütün odanın ayrıntısına baktım. Gerçekten de burası alçak bir odaydı. Ne sofa ne de alelade bir oda... İskemleler çeşitli çeşitli şekildeydi. İçinde adisi, yaldızlı ve atlas döşenmişlisi de vardı. Duvarların badanası nispeten ağırcaydı. Birtakım levhalar asılıydı. Bir tanesini okudum: "Hüvelbakî!". Halılar, şilteler, kenarları yastıklarla örtülü, üstünde oturduğumuz sedirlerden başka bu odanın eşyası birkaç iskemle ve masa ve odanın kenarlarındaki dolabın önünde yerlerde sürünmesine rağmen kıymetli oldukları anlaşılan, şekilleri garip acayip çeşitli çanak çömleklerdi. Gözlerim bu eşyalara ilişmiş olduğu esnada Hasan Baki Efendi şiddetle öksürdü. Sonra gürültülü bir şekilde arka arkaya aksırdı. Gördüm ki elinde bir enfiye kutusu tutuyordu. Lakin bu enfiyeden çekmiş olduğu için şimdi kutuyu tekrar cebine yerleştirdi. Bundan

sonra da bana hitaben mülayim bir sesle:

-Nail Bey oğlumuz. Sizin hakkınızda kesinlikle olumsuz bir fikrimiz, olumsuz bir arzumuzun olmadığı konusunda emin olmadığınızı, bu konuda emin olmanız gerektiğini söylememek isterim. Asla kötü bir düşüncemiz olmadığı gibi aksine hakkınızda öyle bir niyetimiz var ki size elimizden geldiğince yardım etmeye hevesliyiz. Son zamanlardaki hayat zorluğu bize pek çok dokundu. Bizi cidden sarstı. Aslında belki göründüğümüz şekil itibarıyla eşkıyalarından bir farkımız kalmadı. Bunun için görünüşe aldanılmamalıdır. Kılık kıyafetimize maneviyatımız yönünde üstünlük sağlamaktayız. Bunu da umarım yüksek kişiliğinize ispat edeceğiz.

Bir müddet susarak çıkardığı tabakasından tekrar enfiye çekti. Biraz düşünür gibi oldu:

-Beyefendi, sözün kısası size karşı kurnazlık edecek değiliz. Biz de karşılıklı olarak şerefli hislerinize güveneceğiz. Herkesçe bilinen ve saygıdeğer bir aileye mensupsunuz. Bizi daha iyi tanıdığınız zaman bize güvenmenize engel teşkil edecek bir durum olmadığını daha iyi anlayacaksınız. O hâlde temiz kalp ile konuşalım. Lütfen bizi aydınlatınız. Sizi az zaman önce bu fakirhanemizin civarına doğrudan doğruya bir tesadüf mü attı?

Cevap vermeye vakit bulamadım. Aceleci tarzı ile beni sarsıyordu.

-İzninizle meramımı anlatayım, inzivahanemize ziyaret amacıyla gelinmediği malumdur. Maksadım latife etmek değil. Yüksek kişiliğinizden böyle bir

gerçeğin itirafını istemek abesle iştigal olur. Burası malum... Bir saat olana kadar huzurunuzda bulunan üçümüzün de isim ve cismimizin hatır ve hayalinizden geçmediği de muhtemeldir doğru değil mi? Evet, elbette öyle olmalı bu hususta birleşiyoruz. Bunun için fakirhanemizin civarına bu geceki ziyaretiniz de büsbütün tesadüfî olmayabilir. Hepsini söyleyeyim mi? Birkaç saat önce torunum sizi cidden garip bir durumda bulmuş. Rumeli Kavağı'ndan Kilyos'a gidiyormuşsunuz. Peki, Allah göstermesin sözünüze inanmazlık aklımdan geçmez. Bununla beraber gariptir ki bulunduğunuz yere ulaşmak için istediğiniz noktadan sürekli olarak ters yönde gitmeniz gerekliymiş. Yolda tesadüf ettiğiniz çalılık bir taraftan taşlık, kayalık diğer taraftan bütün bunların yolunuza engel olması gerekirdi. Nasıl oldu da gökte yıldız arayan müneccim gibi nerelerden geçtiğinize dikkat etmediniz? Bunun için sizin gibi aklı tam, maşallah cesur bir kişinin kesinlikle atlı olarak ilk defa geçtiği bir yol üstünde bu kadar şaşırması mazur görün ama doğrusu hayret verici bir durumdur. Bu civarda mezarlıklar da vardır şüphesiz önlerinden geçmiş olmalısınız. Acaba rivayet olunduğu gibi gözlerinize birtakım nurlar görünerek doğru yoldan bu kadar uzaklaşmanıza sebep mi oldu? Bu ihtimal daha makul görünüyor. Acaba zat-ı âliniz de böyle bir ışık huzmesine kapılarak fakirhanemizin civarına kadar sürüklendiniz mi yoksa?

Susup dikkatli dikkatli yüzüme baktı. Fakat o tamamıyla ifade ve tekrar edemediğim bu nutuğuna

başlar başlamaz ben aslında sonucunu tahmin etmiştim. Bunun için beni bu son sorusu zerre kadar şaşırtmadı. Zaten ihtiyar nutuğunu hızlı hızlı fakat uzun cümlelerle söylemişti. Bu yüzden kendi kendime sonuncu kez düşünmeye vakit bulmuştum. Gece mezarlığa inen nurlardan, ışık huzmelerinden bahseder etmez ben de kararımı vermiştim: Sağ elim yavaşça cebimdeki tabancaya doğru uzandı. Sol ayağımı basamağın önüne doğru çektim ve tetikte durmaya başladım. Böylece hemen atılıp dövüşmeye hazır, başımı kaldırdım ve tereddüt etmeden:

-Yeterli! Tesadüf mü, mezarlıkta gezen nur mu, ışık huzmesi mi nasıl isterseniz öyle olsun. İçinden birini seçmek size kalmış. Size hiç bir cevap verecek değilim. Aksine sizi sorgulayacağım. Ne kendisi ne de etrafındaki iki ihtiyar gözlerini bile kırpmadı. Kendisi beni konuşmaya teşvik eden geveze bir adam tarzında tebessüm ediyordu. Bu tebessüm ağzından sıyrılmadı. O zaman tabancamı doğru düzgün elime aldım.

-Ben de size karşı kurnazlık edecek değilim. Sizden derhâl açık bir söz beklerim. Çünkü beni kandırmak için yalan söylememek hayatınız için gereklidir. Bunu bilmiş olun da ona göre cevap verin. Uzun söze ne hacet, sizin dediğiniz gibi: Sözün kısası! Efendi bana söyleyin Meliha Hanım isminde genç bir kadın vardır onu tanıyor musunuz?

Meliha'nın ismini gayet açık bir şekilde telaffuz ettim. Karşımdaki ihtiyar Hasan Bâki Efendi, her zamankinden daha da tebessüm ediyor ve söylediğim

şeyi tasdik eder gibi bakıyordu: "Hay hay" der gibi başını eğdi ve ellerini indirdi.

-Pekâlâ. Öyle ise cevap verin bu hanım bu gece bu saatte bu evde hapis midir?

Eğmiş olduğu başını yavaş yavaş kaldırdı. Açık bir şekilde duran elleri havada belirsiz bir şekil aldı. Yüzündeki tebessüm dudaklarında belirsiz bir şekle dönüştü.

-Hapis mi dediniz? Hayır, hapis değildir. Aslında ismini söylediğiniz bu hanım dediğiniz gibi bu gece bu saatte çatımızın altında bulunuyor. Ama artık şüphem kalmadığı için, mademki demin kendisine yolumuz üstünde rastladınız, siz de gözlerinizle görmüşsünüzdür ki kendi kendine ve hiçbir zorlama olmadan yürüyordu. Yanında kendisini zorlayan kimse yoktu. Bunun için siz onu bu dam altında hapis sanmakla yanlış bir düşüncedesiniz. Bu hususta sizi temin edebilirim.

Minderi üstünde daha rahat bağdaş kurdu. Gülüyor ve memnun olan yüzü şimdi daha rahat görünüyordu.

Üç dört saniye kadar ne yapacağımı bilemeden sustum. Sonra tekrar söze başladım:

-Pekala, yanılıyormuşum. Kusurumu itiraf ederim. Meliha Hanım burada serbestçe bulunuyor diyorsunuz. Bunun için benim de kendisini görmeme hiçbir engel olamaz. Nerede olduğunu söyleyiniz. Aramızda akrabalık vardır. Birbirimizden kaçmayız. Muhatabımın ağzında beliren tebessüm şimdi garip bir gülüşün bir kahkahanın ağzı gibi açıldı. Hasan

Bâki Efendi:

-Haberimiz vardır evladım. Bundan haberimiz var. Gönül ve alaka işine birazcık gülüyorsam kusura bakmayınız. Ben pek ihtiyarım, siz de benim kadar yaşlı olsanız bu şeylere başka gözle bakardınız. Bizim zamanımızda böyle şeylere çoğunlukla önem verilmezdi. Her ne ise... Bu konuda sözü uzatmayalım çünkü bu durumdan memnun olduğunuzu görmedim. Canınızı sıktım ise sakın bana kötü niyet beslemeyin. Bu meseleyi unutalım. Şimdi Meliha Hanım'ı görmek meselesi kalıyor. Arzunuz bu merkezde. Gerçekten bu isteğinizin gerçekleşmesi çok kolay bir şey olurdu. Ama Meliha Hanım yorgunluktan çok derin bir uykuya dalıp da uyumamış olsaydı... Şimdilik uykusundadır. Bu yüzden kendisini uyandırma konusunda başka bir sebep ortaya koymaya gerek kalmadığına, nezaketinizin bu yönde olduğuna güvenim tamdır. Herif eğleniyor gibiydi. Kafamın kızıştığını hissettim. Fakat sakinliğimi elden bırakmamaya özen göstererek:

-Fikrimden vazgeçmemin imkânı yok. Sonuna kadar ısrar edeceğim. Eğer Meliha Hanım'ın uykusu gerçekten dediğiniz kadar ağırsa kendisini uyandırmayacağımı garanti ederim. Fakat kendisini mutlaka görmek isterim. Bunun için de hakkım var zannederim. Ve umuyorum ki bu hakkı inkar etmezsiniz.

Bu defa Hasan Bâki Efendi artık tebessüm etmiyordu. Dikkatle gözlerimin ta içine baktı ve büyük bir ciddiyetle:

-Beyefendi, zat-ı âlinize malum olsun ki fakirhanemizde bizim sizin hiçbir arzunuzu reddetmeye hakkımız yoktur. Ve zat-ı âlinizin ise her şeyi talep etmeye hakkı vardır. Mademki amacınız Meliha Hanım'ı görmek o hâlde gelin.

Hızlıca kalktı, kapıyı açtı. Sofanın karşı tarafına geçti. şaşkın, korkak ve tereddüt eder vaziyette onu takip ediyordum. Diğer iki ihtiyar da ayağa kalkmışlar ve benim arkamdan geliyorlardı. Hasan Baki Efendi şimdi yumuşak bir sesle:

-Evladım, bu odaya yakın olan odanızda sizden hiç gürültü etmemenizi niçin birçok kez rica etmiş olduğumu şimdi anlayacaksınız.

Bu aslında üç demir çubuk sürgülü, altındaki aralıktan esen ılık havadan biraz önce burnumun kokusunu aldığı o leylak kokulu odanın kapısıydı. Burası tıpkı benimkine benzeyen tahmin etmiş olduğum gibi boş duvarlı bir odaydı. Yerde de aynı benim kaldığım odadaki gibi güzel bir yatak vardı. Bu yatağın içinde gözleri kapalı, dudakları uçuk, yanakları soluk Meliha yatıyor, uyuyordu. Demek bana yalan söylenmemişti. Gerçekten de uyuyordu. Gayet derin bir şekilde; garip, ağır, belki hayattan çok ölüme yakın bir uykuydu bu. Hasan Bâki Efendi bana:

-Lütfen vaadinizi unutmayın. Görüyorsunuz ya. Meliha Hanım çok net şekilde uyuyor. Ben de müsaadenizle size beyan ederim ki aniden uyandırmaya tahammül edemeyecek şekilde yorgundur.

Kısık bir sesle yavaş yavaş konuşuyordu. Şimdi vakur ve ağır sesi önceki hafiflik ve tebessümüyle

bir tezat oluşturuyordu. O zaman ruhumun içinde kış mevsiminin o dehşetli fırtınalarının birisi gibi müthiş bir öfke kasırgası koptu. Tabancamı elimde tutarak doğruca bu adamın, bu düşmanın üzerine yürüdüm. Tabancamın ucunu göğsüne dayayarak dedim ki:

-Soyun, üçünüz de soyunun ve sakın bir hamle yapmaya kalkışmayın. Yoksa üçünüzü de öldürürüm. Şimdi bana siz (Hasan Bâki Efendi'ye bakarak) cevap verin! Sakın yalan söylemeye kalkışmayın! Neticesi ölüm olacaktır. Bundan emin olun. Cevap verin: Bu kadını niye buraya getirttiniz? Tehdit ettiğim adamı bakışlarımın altında tutuyordum. Ama benim gözlerime bakan gözleri benimkilerden daha kuvvetli çıktı. Beni yendi. Bu bakışlar karşısında gözlerim kamaşmış gibi kalbim delinmiş gibi mağlup oldum. Öfkemin yerine birdenbire büyük bir korku geçti. Elimdeki avın elimden kaçtığını hissettim. Ben de uykuya yatan son kuvvetimle tabancamı kullanmak istedim. Fakat tetiği oynatamadım. Çünkü karşımdaki ihtiyarın gözleri yavaş yavaş ağır ağır gözlerimden kalkmış ellerime konmuştu. Bu sanki parmaklarımı tutan sıkan ezen kıran bir tazyikti. Tabanca elimden kaydı, yere düştü.

Hasan Baki Efendi o zaman aynı baskın ve vakûr sesiyle hiçbir şey olmamış gibi bana cevap verdi:

-Neye dayanarak Meliha Hanım'ı buraya getirdiğimizi soruyorsunuz, değil mi efendim? Bunu merak etmek hakkınızdır. Bendeniz de bu merakınızı dindirecek bir cevap vereceğim. Ama hanımın rahatça uykusuna devam etmesini sağlamak için lütfen az

evvel terk etmiş olduğumuz odaya buyurur musunuz?

Kollarımın ve ayaklarımın ikisi de serbestti. Ama sımsıkı bağlı ve sarılıyım sandım. Artık Hasan Bâki Efendi'nin arzu etmediği, emretmediği bir hareket-te bulunmak bence mümkün değildi. Bir mahkum... Ruhen de cismen de hapsolunmuş olduğumu çok iyi anlayarak aldığım bu emri sakince yerine getir-dim. Gelmiş olduğumuz odaya geri döndüm. Sevgili Meliha'mın uyuduğu odanın eşiğini dönmeden ev-vel bakışlarımı bir daha ona çevirmek ona bir daha belki son kez bir daha bakmak için ateşli bir ihtiyaç duydum. Fakat bu tek bakış için bana izin verilmedi.

17

Hasan Baki Efendi bana dedi ki:

-Oğlum Ali Nail Bey, sizin burada istediğiniz herhangi bir şeyi bizim sizden esirgememiz mümkün değildir. Emriniz neyse söyleyiniz. Ama tek bir şey vardır ki o hususta arzunuzu yerine getiremeyiz. Bu tek şeyin ne olduğunu biraz sonra karşılıklı konuşuruz. Bendenize deminden Meliha Hanım'a ait bazı sorular sordunuz. Doğrusunu isterseniz bu konuda size cevap veremem. Ancak istediğiniz bu cevap belki beklediğinizden de uzun olacaktır. Bunda da sizin için bir ümitsizlik yoktur diye umuyorum. Müsaadenizle tekrar edeyim: Sizi hoşnut etme konusunda gerçekleştiremeyeceğim bir şey yoktur. Bu söze başlarken özellikle çok uzun süren fakat aslında gerekli olan bu açıklamamla kulaklarınızı yormuş olursam beni mazur görmenizi rica ederim.

Bir müddet sustu. Tabakasını çıkardı, hem kendisi çekti hem oğlu ve torununa uzattı. Onlar da parmaklarıyla birer tutam aldılar, enfiyeden bir tutam çektiler bunu çok lezzetli buldukları yüzlerinden belli oluyordu. O zaman Hasan Bâki Efendi devam etti:

-Beyefendi, bendeniz ne bu civarda ne de bu şehirde dünyaya geldim. Buradan çok uzakta Anadolu köylerinden birinde doğdum. Doğduğum seneyi de söyleyeyim.

Ben o an sanki bir masal dinliyor gibiydim. Fakat Hasan Bâki Efendi yeniden sustu. Çünkü sağında oturduğu için oğlu Ali Vasfi Efendi olduğunu tahmin ettiğim ihtiyar birden yerinden sıçrayarak pederine doğru bir rica şeklinde açık elini uzatmıştı. Böylece fazla bir şey söylememesini, bu konuşmaya devam etmemesini rica ediyordu. Hasan Bâki Efendi de bir dakika içinde sustu. Şimdi oğluna bakıyor, dudakları ona karşı şefkatli bir tebessümle gülüyordu. Nihayet ince sesinin demin duymuş olduğum en alaycı perdesiyle:

-Aman Yarabbi! Vasfi! Sen hâlâ çocuk musun? Bu yaşa geldin de hâlâ gözün açılmadı mı? Zannediyorsun ki misafirimiz Ali Nail Bey'in "sır" hakkında bir bilgisi yoktur. Lüzumundan çok fazla sırrı düşünmüş öğrenmiş olmasına ihtimal mi vermiyorsun? Bu yüzden artık bunun üst tarafını öğrense de olur öğrenmese de olur. Farkı yoktur, bakkal kasap, hep bir hesap. Onu bu sözle sakinleştirdikten sonra bana döndü ve hikâyesine devam etti:

-Efendim, size biraz önce söylediğim gibi Anadolu'nun ücra o şimdi ismi bile unutulmuş bir köyünde 1738 senesinde, evet efendim tam 1738 senesinde doğdum. Bunun için bendeniz yüz yetmiş beş yaşındadır. Sakın buna şaşırmayınız! Dileğim tamamıyla gerçeği ifade etmek ve bu gerçeği size kolaylıkla

anlatacağım. Hatta beyefendi keşke vaktimiz olsa da sessizce fikir alışverişi yapsak. Merakınızı gidermek için size bütün hayatımı değil, çünkü yaşadığım senelerin hepsinin hikâyesini anlatmak bizi yoracaktır, ama sadece ilk elli senenin hikâyesini söylerim. Hem merakınızı gideririm hem de benim gerçeğimi size anlatmış olurum. Kısacası laf lafı açar derler sonra çok uzaklara varmaktan çekinirim. İhtimal ki bu durumda kış başladığında bile gecemiz hikayeyi bitirmek için yeterli olmazdı. Bu nedenle müsaadenizle hikâyemi bütün lüzumsuz ayrıntılardan arındırarak yalnız önemli yönlerini söyleyeceğim. Rahmetli pederim Sultan Mahmud'un askerlerinden biriydi. Cesaret ve sadakatini daima ispat edebilmişti. İran seferlerinde bulundu, Topal Osman Paşa Bağdat'ta şehit olduğu zaman yanındaydı. Malumunuzdur ki o sıralarda Nadir Şâh Safevileri ortadan kaldırarak kendisi hükümdar olmuştu. Nadir Şâh'ın büyük bir emeli vardı. Şiiliği kaldırarak yerine Caferi mezhebini devam ettirmek ve Hristiyanlara karşı İran'ı da bizi de zayıf düşüren aykırılıkları ortadan kaldırmak isteğindeydi. Fakat bu hayırlı isteğini maalesef ne Osmanlı Devleti'nin ne de İran'ın âlimleri anlayabildi. İşte bu yüzden, İslam âleminin cehalet ve bağnazlığı, bu hayırlı niyetlerin bir sonuç vermesini engelledi. Bu neden ise ancak Hristiyanların işine gelmiştir. Rahmetli pederim daha yeni Rusya ve Avusturya seferlerinde bulunmuş ve Belgrat barışından sonra İstanbul'a dönmüştü. Ayrıca Nadir Şâh Irak'a tekrar saldırmış ve bütün bu İran seferleri

bizi de İranlıları da zayıf düşürerek ancak Rusların menfaatine yaramıştır. Aslında padişah barış taraftarıydı. Hatta o sıralarda Avusturya aleyhine ittifak eden Fransa, Lehistan, Prusya devletleri bizi düşmanlarımız olan Avusturyalılar aleyhine savaşa sürüklemeyi arzu etmişlerse de Sultan Mahmud Han savaşmaya kesinlikle razı olmamıştı. Diğer taraftan Nadir Şâh katledilmiş ve İran'ın iç işleri fena hâlde karışmıştı. Padişah o tarafa da karışmayı kabul etmemişti. Pederimin Saray-ı Hümayun'a doğrudan doğruya bağlılığı yoktu. Kısacası yiğitliğiyle ve savaş ve darbe taraftarlığıyla tanınmıştı. Beni daha küçük yaşımda saraya bağlatmak üzere terbiye ve saray ile ilgisi olan dairelerde çırak olarak istihdam ettiler. Sultan Mahmud Han zamanında Kont de Boneval isminde Fransız bir asilzade ordumuza dâhil oldu. Humbaracı Ahmet Paşa ismini aldığını muhakkak okumuşsunuzdur. Ancak tarihinin kayıtları arasında rast gelinmeyen yönüyle Humbaracı Ahmet Paşa'nın sapkınlığıyla yayılmış olan hikâyesi masal mıdır burasını detaylı inceleyemedim. Daha önemli olan; bu dönemde daha ünlü, daha meşhur, daha önemli olan bir kişinin İstanbul'a iki defa gizlice gelerek burada bir süre sarayda bazı kişiler ile temasta bulunduktan sonra yine Avrupa'ya dönmüş olmasıdır. Bunu size ben anlatacağım: Bu kişinin ismi Kont de Saint German'dır. Kendisine hizmet etmek vazifesiyle görevlendirildiğimde onu ilk gördüğüm gün ancak otuz yaşındaydım. Tahmin edilir henüz genç bir adam olduğunu düşündüm. Ama aslında dünyanın en bilgili,

bilgiye değer veren adamlarından biriymiş. Yüksek kişilikli bu adamı zamanın gençlerinden biri olduğunuz için çok okumuş olmalısınız. Bu yüzden siz, bizim zamanımızdaki gençler gibi cahil ve dünya umurunda olmayanlar gibi değilsiniz. Bu meşhur kişi hakkında yaygın tarihçilerin kaydettiği hikâyeleri de tekrar etmeyeceğim. Çünkü şurası kesindir ki bu hikâyeleri siz de biliyorsunuzdur. Elbette bu doğaüstü olarak kabul edilen meşhur kişinin ismini, hayır isimlerini diyecektim, duymuşsunuzdur. Bilirsiniz ki kendisine arka arkaya Kont de Saint German, Marki de Monferra, Kont de Bellem, Sinyor Ritonrö, Kont Tezarogu, Rahip Neymar isimleri verilmiştir. Kendisinden bu kadar bahsettiysem bunun bir sebebi var. Bu sebep de kendisi için duyduğum saygı dolu hislerdir. İşte bu adam pederimin vefatında bana gerçek bir peder, bir koruyucu ve hatta bir üstat olmuştur. Çünkü İstanbul'a gizlice gelip gittiği iki kez de beni kendisine manevi bir evlat olarak kabul etmiştir. Aslında bana hemen ısınmamıştı. Ama zaman geçtikçe güvenini ve sevgisini kazandım. Kont de Saint German miladi 1750'den 1760'a kadar Fransa kralının has misafiri olarak Versay Sarayı'na girip çıktıktan sonra bir süre kaçarak kendisini gizlemek mecburiyetinde kalmıştı. Gizlice Frenk masonlarının ileri gelenlerinden biri oldu. Onlar kendisini uygun şekilde yani bulunmamasını temin edecek bir şekilde sakladılar. Kont de Saint German aynı zamanda memlekette bir ihtilal çıkarmakla da uğraşıyordu. Fakat İstanbul'a ilk ziyaretinden on beş yirmi sene

sonraki ikinci ziyaretinde sayısını Allah'ın bildiği yaşına rağmen yüzünde ve bütün vücudunda gençlikten dinçliğini korurken bu sağlık ve gençliğin birdenbire bozulduğunu gözlemledim. Bunu kendisine açmaya cesaret edemiyor, yalnız başıma bu duruma çok üzülüyordum. Çünkü onun hiç yaşlanmayacağına inanıyordum. Fakat zamanla Kont öyle bir hâle geldi ki artık tahammül edemeyerek bir gün kendisine derdimi açtım. Sağlığına daha çok dikkat etmesini, kendisini ihtiyarlıktan koruyan bilimlerden faydalanmasını rica ettim. Bu sözlerimle müdahaleme öfkelenmek şöyle dursun aksine çok memnun olmuş gibi görünerek bana: "Bâki Efendi" dedi. Hem de bunu öyle bir sesle söyledi ki ömrümde bu sesi ve kalbimi durdurmuş gibi bana ağır gelen ümitsizliğini unutmayacağım. "Bâki Efendi şunu bil ki bu dünyada o senin bahsettiğin bilimin bile tedavi edemeyeceği birtakım acılar vardır. Benim kalbimi kanatmış olan gizli yaraya karşı bilim denilen bir şey yapamaz. Zira kalbimden akan o gizli kanla birlikte gençlik ve hayat arzusu değişmiştir." dedi. Bu sözleri söyler söylemez boynuna asılı olan mücevherden bir madalyonu çıkararak onu gözlerimin önünde açtı. O zaman bu madalyonun camı altında bir tutam sarı renk saç olduğunu gördüm. Kont de Saint German bana söylediği sözlere devam ederek:

-Baki Efendi, ben orta yaşımı değil fakat gençliğimi uzatmak istediğim için ölüyorum. Eğer daha uslu akıllı olsaydım yüzümde birkaç çizgi ve başımda beyaz saçlar bulunmasını kabul eder ve kendimi aşk ve

ilişkiden uzak tutardım. Benim "sırrım" sana geçince bu dersten kendine bir pay çıkar. Bu mirasıma layık bir adam olmaya çalış.

Bunu söyledikten bir hafta sonra İstanbul'dan Danimarka'ya geçti. Az bir zaman sonra vefat etmiş olduğunu duydum. "Sır" dediği şey bana miras kalmıştı. Oğlum Nail Bey bu uzun konuşmamı mazur görmenizi rica ederim. Asıl maksadım size bu "sırrı" anlatmaya çalışmaktı. İşte şimdi sırası geldi. Bir daha rica ederim bu uzun ayrıntıyı mazur görünüz. Eğer bu ayrıntıyı vermezsem boşuna ve belki yanlış bir şekilde anlatmış olacaktım. Şimdi arzunuzu yerine getirmeme hiçbir engel kalmadı. Bu yüzden ben de yalana dolana müracaat etmeden size gerçeği olduğu gibi söyleyerek Meliha Hanım'ın ne için burada olduğunu anlatıp merakınızı dindireceğim.

18

Hasan Baki Efendi cebinden çıkardığı tabakasını bir daha açmıştı. Fakat bu sefer artık enfiye çekmeyerek onu avucunun içinde açık tuttu. Bana hitaben devam etti:

-Oğlum Ali Nail Bey, kendimi âlim diye satmaya hiç niyetim yok. İlim taslamak hiçbir şekilde hoşlandığım bir şey değildir. Ümit ederim ki siz de benim gibi bunun boş bir şey olduğunu düşünüyorsunuzdur. Buna rağmen şunu da itiraf edebilirim ki size benden hayat denilen şu bilmecenin hissesi hakkında memleketimizde ne bilinirse bunu ikimiz de o kadar biliriz. O kadar diyorum fakat aslında hayat hakkında hiçbir kimse bir şey bilmez, bilmemiştir ve bilmeyecektir de. Ancak yaşayanların varlıklarına etki eden bazı bazı olayları bildiğimizi iddia ederiz. Çünkü hayat mahvolup ölüm gelince bunlar da mahvolur. Bendenizin üstadı Kont de Saint German bundan gerçekten haberdardı. Bu nedenle bize faydası olan yolda, yürümemizi, ilerlememizi sağlayan yegâne yol üzerinde ilerlemişti. Bundan bir adım sapmamış hatta burada gerçeklik üzerinde devasa adımlarla uçmuştu. Böylece hayatını devam ettirip kendini

gören halkın düşüncelerine rağmen bu hayat tarzında bir sihrin, bir büyük kuvvet ve etkisi olmamış ama tecrübenin, felsefenin, muhakemenin ve isterseniz sizin anlayacağınız bir şekilde söyleyeyim dehanın etkisi olmuştu. Diyelim kendisinin keşfetmiş olduğu ve artık kullanmak istediği nice miras olarak bana bıraktığı "sır" uzun bir hayatın sırrı ve aslında gayet doğal ve bilimsel bir içerikte bir şeydir. Buna siz de kolayca sahip olabilirsiniz. Sakın bu sırrı size sırf bilimsel bir şekilde, anlamamanıza neden olacak bir tarzda sunacağımı sanmayın. Matematik ilimleri kadar net ve açık olacak da değilim. Belki üstadım Kont de Saint German bu konularda başarılı olurdu. Lakin bana gelince bu zorluğu açıklamaya o bilimsel şekilde başarılı olamam. Cahilim. Aslında bundan size ne? Bütün bu işler arasında sizin önemsediğiniz nokta Meliha Hanım'ın bu konuda konumu ve etkisi değil midir? Bu yüzden beyefendi sabrınızı suiistimal ettim ama işte asıl meseleye geldik:

Siz, ben ve tüm canlılar tüm hayat sahipleri kendisinden evvelkiler tarafından doğrulan, doğan, yaşayan, ölen ve öldüğünde ise yerine başkaları geçen unsurlardan oluşuyoruz. Bazı kılı kırk yararak oluşturulan fikirlerin sahipleri bu gün var olan şeklin bundan on sene önceki hâllerinde kendilerini oluşturan unsurdan büsbütün mahrum olduklarını iddia etmişlerdir. Bu daimi değişim, vücudumuzun bu sürekli şekilde değişmesi size daha önce de bahsettiğim hayatın, toplum hayatının, en doğal olaylarından biridir. Bahsettiğimiz bu değişim her hayat sahibinde

her an aynı şekilde gerçekleşmez. Bir çocukta yaşlanan her zerre yerini genç zerrelere bırakır. Aksine bir yaşlının vücudunda mahvolan zerreler yerini çoğunlukla yeni zerrelere bırakmaz. Ölmeye yaklaşmış birinde ölen hayati unsurlar yerine başkaları doğmaz. Ve ölüm bundan sonra ortaya çıkar. Bey oğlum, işte bu garip gerçeklik üzerine uzun bir süre düşündükten sonradır ki üstadım Kont de San German, bendenizin bu gün bir asırdan beri bir mezarlıkta defnedilmiş ve kemiklerimden bile bir eser kalmaması gerekirken sizinle burada tanışmama imkân sağlayan bu "sır"ın hakikatine ulaşmıştır. Bu sır, özetlemek gerekirse şudur: Bunu size açmakta bir sakınca görmüyor tereddüt bile etmiyorum. Hâl böyle iken bu müthiş korkunç bir sırdır. Lakin ne yapalım? Dedim ya bu evde sizin her şeyi talep etmeye hakkınız vardır. Bizim de sizin taleplerinizi reddetmek imkânımız vardır. Ama o durum bu değildir. Onu ayrıca tartışırız. İşte sır şudur:

Biz eğer yaşlanıyor ve ölüyorsak bunun sebebi hayat unsurlarımızın kendilerini devam ettirecek yeni unsurlar meydana getiremiyor oluşlarıdır. Buna güçleri yoktur. Çünkü eğer bu unsurları meydana getirmeye devam edecek olsalardı hayatımızı devam ettiriyor olurduk. Demek ki yaşlanan vücudumuza genç bir vücudun oyun oynar gibi büyük bir kolaylıkla gerçekleştireceği bir hizmeti boşa harcamışız. Pekâlâ! Efendim... Öyle ise bizim yıpranmış vücutlarımıza gerçekleştirmesi güç gelen görevleri niçin dinç, genç yeni bir vücuttan iletmeyelim? Bu vücut

bulunduğu çağın gereğince iki kişi için bunun farkında bile olmadan kolaylıkla çalışabilir. Bu sözlerime nasıl karşılık verileceğini bilmek isterim. Hiçbir cevap verilemeyeceği düşüncesindeyim. Üstadım Kont De Saint German da böyle düşünüyordu. Ben de böyle düşünüyorum. Oğlum ve torunum da böyle düşünüyor. Şimdi bütün övünmeyi, kibri bir tarafa bırakırsak bendeniz o fikirdeyim ki herhangi bir şey hususunda dört yaşlı adam bunun için tecrübeli ve zihnen uslanmış dört adam aynı konuda birleşirler ise onların fikirlerini dört değil kırk dört tane gibi düşünmek gereklidir. Bu yüzden bu fikre sizin de bir şey diyemeyeceğinizi ümit ediyorum. Sizin merakınızı çeken şey yani Meliha Hanım, buraya kendi isteğiyle, ya da hemen hemen böyle, bağımsız bir şekilde bizim olumsuz, onarılması mümkün olmayan hayat unsurlarımızı iyileştirmeye, arttırmaya gelmiştir.

Hasan Bâki Efendi elinde açık tuttuğu tabakasını hafif bir gürültü ile kapattı. Ve bu defa enfiye çekmedi.

19

Ben hâlâ üç ihtiyarın karşısında oturmaya devam ediyordum. Aramızda hiçbir şey olmamış gibiydi. Sanki serbesttim. Bana hiç bir baskı yapılmıyordu. Görünüşte kalkabilir, gezebilir, düşünebilirdim. Tabii görünüşte böyle! Fakat gerçekte dengesiz bir kuvvet, ezici bir yük bütün organlarımın her biri üstüne konmuştu. Ben sanki felçli gibiydim. Kelimenin bütün tam, gerçek ve feci manasıyla vücudumu, hayatımı, ruhumu kurtarmak ve hatta sevdiğim kadını kurtarmak için bile bir küçük parmağımı, bir göz kapağımı kaldıracak durumda değildim. Bu yüzden Hasan Baki Efendi cevabı istediği gibi uzattı. İstediği gibi söyledi. Sessizlik içinde dinledim ve şüphem yoktu ki bütün organlarımın bütün coşkusu susmuştu, yüzümün çizgilerine bir değişim kesinlikle yansımadı. Şahin bakışlı ihtiyar arada sırada susuyordu. O zamanlar bulunduğum mevkinin sessizliği içinde bazı yarasaların, yırtıcı vahşi kuşların kanat seslerini duyuyor gibi oluyordum. Birdenbire Hasan Baki Efendi yine söze başladı:

-Ümit ederim ki artık merakınız tatmin olmuştur.. Hâl böyle iken eğer hâlâ ruhunuzda bir tereddüt

veya düşüncelerinizde bir belirsizlik kaldıysa bunlara da cevap vermeye hazırım. Zaten inancım elverdiğince meseleyi aydınlatarak hiçbir yönü karanlıkta bırakmamam gereklidir. Bu yüzden müsaade edin de deminki açıklamamın esasını bazı ayrıntılarla genişleteyim. Lütfen bu yeni gevezeliğimi de mazur görün. Aslında bu sözlerim sizde yorgunluk meydana getirirse sizin için bunlardan bir kurtuluş çaresi vardır: Uyuyunuz, arzu ederseniz uyumanıza hiç bir engel yoktur. Biraz önceki maruzatımın tersi olarak şimdi vereceğim ayrıntı durumun aydınlatılması ve endişe vermesi için gerekli değildir. Bu yüzden hiçbir mazeret olmaksızın isterseniz bunları dinlemek zorunda değilsiniz. Ne olursa olsun ben bu açıklamayı vermek isteğindeyim. Aranızda yakınlık olduğunu ifade ettiğiniz hanımın bizim hayatımızın menfaati için yani can ve bedenimizi yenilemeye yaramak, bizi gençleştirmeye çalışmak üzere burada bulunduğunu artık öğrendiniz. Kendisine olan ilgi ve tutkunuzun derecesi itibarıyla ihtimal ki bizim menfaatimize dokunan bu gayreti hakkında fazla bilgi almak istersiniz. Ben de bu konuda zat-ı âlinizden bir şey saklamak istemem. Size demin de söylemiş olduğum gibi bu isteğime bir başlangıç olarak birçok kişilerin özellikle birçok hekimlerin ihtiyarlaşmış vücutlara genç bir hayat sunmak için ne kadar çalışmış olduklarını söyleyecek değilim. Çünkü bu konuda mutlaka bilgi sahibisinizdir diye düşünüyorum. Kontrol etmek diyorum. Hâlbuki sanki bu fikrin gerçekleştirilmesi başta olmak üzere birtakım kaba adamların

zayıflamış bir insanın damarlarına kuvvetli bir adamın kanını akıtmak gibi yaptıkları tecrübeleri anımsatmak istiyorum. Fakat bunlar kara cehalet daha doğrusu barbarlıktır. Zamanın doktorları beş para etmez. Aslında onlar böyle cahilce barbarlık yapmaktan başka ne işe yarayabilirler? Kendilerine şu durumda verilen önemi görüp duydukça içimden güleceğim gelir. Hâlbuki benim zamanım bu konuda daha ağır başlıydı. Her neyse bu yüzden zaten tahmin etmiş olacağınızı ümit ettiğim şekilde benim üstadım amacına ulaşmak için hiçbir tıp çaresine başvurmamıştır. Kimya ve simya ilminde uzmandı. Fakat şimdikiler gibi baytar veya cerrah değildi. Aradığını çok zaman yalnız başına uzun uzun ararda. Fakat bulacağını buldu. Bu keşfinin tarihi bence meçhuldür. Fakat şüpheden uzak bir gerçek varsa Kont de Saint German'ın birkaç asırlık bir hayat ile yaşamış olmasıdır. Eğer bu uzun yaşam sırrını kendisi genç çağında bulmamış olsa hem dinçliğini bu kadar muhafaza edemez hem de o kadar uzun yaşamasına hayret edilirdi. Bu nokta üzerinde ısrar ediyorum. Çünkü üstadımın bununla başarısının ve şöhretinin artması gerekir. Bu kadar eskiliğine rağmen bu sırrın keşfi ondan beri gerçekleşen birtakım keşifler ile birlikte elektriğin yeni birtakım uygulamalarına benzemekten uzak değildir. İşte böylece bu büyük adamın kendi asrından birkaç asır ileride olduğunu kolayca anlayacaksınız. Size birazcık elektrikten bahsettimse sakın bunun ne kadar yeni bir şey olduğunu bilmediğimi düşünmeyin. Çünkü

o zaman üstadımın elinde bunun yerine hacer-i felsefi (felsefe taşı) mevcuttu. Bu yüzden her neyi isterse gümüşe veya altına dönüştürmek için ne civaya ne başka bir şeye ihtiyacı yoktu. Bazen eğlenmek üzere bir maddede mevcut olan bir unsuru diğer bir maddeye geçirmek veya ona kalp koyup onu canlandırmakla gönlünü eğlendirirdi. Bunun için de ancak doğal vasıtalardan yararlanırdı. Bazen de bu kadar az bir şeyle yetinmez, tecrübelerinin önemini çoğaltırdı. Bir gün onun yeni koparılmış bir gül fidanını, bir odadan diğer odaya kalın duvarlara ve kapalı kapılara rağmen geçirttiğini gözlerimle gördüm. Bu fidanın üstünde iki açılmış gül bir gonca gül birçok da yaprak vardı. Bunların hepsi biz odada iken gözden kayboldu ve içerideki odaya hiç bozulmamış bir şekilde yerleşti. Benim hayretten ağzım açık kalmıştı. Fakat Kont de Saint German bana burada şaşılacak bir şey olmadığını çünkü her varlığın az bir zaman için birtakım incecik zerreye dönüşeceğini ve bu zerrelerim ise taştan duvarlar veya tahtadan kapılar gibi nesnelerden rahatlıkla geçebileceğini söyledi. Bana, aynı şey olan madde ile hareketin bir gün gelip de kokular, sesler ve ışıklar gibi dışarıdan elde edilebileceğini anlattı. Artık efendim uzun hayat sırrının nasıl uygulamaya konmuş olduğunu anlamış olduğunuzdan şüphe etmek size karşı bir haksızlık olur.

Tıpkı bir halis altın külçesinin önceden kullanıma hazır bir maya içerisinde ıslatılınca maddesinden bir parça ziyan ederek bu mayanın sızmış olması gibi işte böyle özel şartlarda hayat sahibi bir vücut

da kendi hayat unsurlarından bir kısmını bunlardan yararlanan diğer varlığın lehine terk edebilir. İşte efendim uzun hayatın sırrı, bundan yararlanma biçimimiz budur. Görüyorsunuz ya! Sizden hiçbir şeyi saklamak niyetinde değilim. Belki size gereksiz görünecek olan bu ayrıntıları bile açıklıyorum. Sizin bu günkü fen tabirlerinize göre bu "ameliyat" herhangi bir odada olursa olsun gerçekleşebilir. Ancak bu yerin iyice kapalı olması, sessiz, yarı karanlık ve özellikle kuzeyden güneye yönelmiş olması gerekir. Bunun sebebini de bir kişiden çıkıp diğerine geçecek olan zerrelerin devrinde dünyanın doğal dönüş biçiminden yararlanılmasına bağlayabilirsiniz. İşte efendim şimdiye kadar merak ile öğrenmeyi arzu ettiğiniz şeylerin tümünü artık öğrenmiş olduğunuzu umuyorum.

20

Beni olduğum yere mıhlayan bu bir türlü etkisinden çıkamadığım denge kuramadığım his, dilimi söyletmekten, zihnimi çalıştırmaktan alıkoyuyordu. Ancak bu durum vicdanımı işgal etmişti. Zihnimin yarısı bu tesir dışında açıktı diğer yarısı ise uyuşmuştu. Hele ümitsizliğim hiç geçmiyor ve azalmıyordu. Fakat bu sihir ve hile ile kan hırsızlığı yaparak zavallı sevgilimin Melihamın kanını, canını, hayatını çalan bu adamlara öfkem bile belirsiz, dumanlı, titrek ve artık sönen bir şey gibiydi. Bu esnada Hasan Baki Efendi arada bir susarak bir süre aynı aşırı nazik bir şekilde söze devam ediyordu:

-Ali Nail Bey oğlumuz! Böyle aynı söyleri sürekli tekrarladığım için bunadığımı düşünebilirsiniz. Buna rağmen size şimdiye kadar pek çok kere söylediğim bir şeyi müsaadenizle bir kez daha tekrar edeceğim. O da şu çatının altında her şeyin emrinizde olmasıdır. Sizin arzularınız içinde sadece bir tanesini gerçekleştirmemiz mümkün değildir. İşte efendim, teessüfle bildirmek zorundayız ki bu yegâne şey hakkında fikir alışverişine başlamadan evvel lütfen ruh hâlinizi enine boyuna düşünerek bütün gizli

isteklerinizi söylemeye özen göstermelisiniz. Sizi namusum üzerine temin ederim ki bunları öğrenebilirsek gerçekleştirmesi de bizim için elimizden gelir durumda ise bunları bütünüyle yerine getireceğiz.

Güya söz sırası bana bırakmak ister gibi sustu. Bu son sözünü söylediği sırada garip ve belirsiz bir his beni baştan ayağa titretti. Bu bütün damarlarımın karıncalanmasıyla hissedildi. Kanım daha hızlı akmaya ve kalbim daha şiddetli çarpmaya başladı. Beni her tarafımdan saran, baskılayan, yavaş yavaş çözen ve bütün organlarım üstüne konmuş olan ağır bir yükün, anlamlandıramadığım bir kuvvetle üstümden kaldırıldığını hissettim. Bu henüz tam bir özgürlük değildi. Fakat artık biraz önce hissettiğim gibi hissetmiyordum. Hasan Bâki Efendi sorusunu daha büyük bir açıklık ile tekrar ederek:

-Düşünün de söyleyin efendim. Ne istersiniz?

Dediğinde benim açımdan samimiyetle cevap vermek mümkündü. Ben de kalbimin en derin en ateşli samimiyetiyle cevap verdim:

-Hiçbir şey istemiyorum. Sevdiğim kadını öldürmüş olduğunuz gibi beni de öldürünüz. Hem lütfen çabuk öldürünüz, ben hazırım. Yalnız bunu isterim.

Bu durumda sözlerime karşılık Hasan Bâki Efendi önceden duymuş olduğum o alaycı sesiyle güldü ve aynı zamanda o meçhul kuvvet birdenbire omuzlarımdan aşağısını iyice kapladı. Bütün organlarım ve sinirim üzerinde önceki baskı kendini yeniden hissettirdi. Yeniden sanki sımsıkı sarıldım, bağlandım. Vücutça ve ruhen sessizliğe mahkum olmuş,

kalakalmış düşmanımın sesini işitiyordum:

-Aman yarabbi! Oğlum bu nasıl söz? Acaba benim sana söylemek istediklerimi hiç anlamadın mı? Bu kadar dil döktük, gerçeği söyledik. Neden sizi korkuttuk böyle? Yoksa bizi Kabakçı Mustafa mı zannettiniz?

Omuzlarını silkti bir süre sonra yine güldü. Artık biraz yorulmuş, bıkmış bir adam olarak enfiye kutusunu açtı:

-Anladım, anladım. Çok değil meğer az söylemişim. Sözlerime ilave olarak biraz daha ayrıntı vermek gerekiyor. Ali Nail Bey, isteseniz de istemeseniz de gerçek şudur: Siz bu saniyede memleketimizin belki en namuslu üç kişisinin karşısında oturuyorsunuz. Bu gördüğünüz adamlar ömründe bir defa bile kan damlasına temas etmemiş kişilerdir. Ama sizi böyle yanlış düşüncelere sevk eden düşünceleri biliyorum. Oğlum, siz de bugünkü edebiyatın bir kurbanısınız. Bizim zamanımızda edebiyat aksine naif idi. Karakterimizi açar, bizi hoş bir vadiye sevk ederdi. Hâlbuki bugün edebiyat denilen şey hayalperest zihinlere bir salgın yaparak birçok zarar vermektedir. Emin olun ki burada kimseyi öldürmek söz konusu değildir. Ne Meliha Hanım'ı ne de sizi... Oğlum Ali Vasfi ailemizin tasavvufla en ilgili üyesidir. Keşke vakit olsa biz sussak da o size anlatsa. Bizim gibi uzun süre yaşamanın sırrını keşfetmiş olan gerçek hayat sahiplerinin çeşitli ölümlülerin kısacık hayatlarını daha kısaltmak hem işlerine gelmez hem de böyle bir şey yapmazlar. Hamdolsun ki bu "sır"

az da olsa ihmali mümkün olan birkaç vaka üzerinden incelenirse bile kesinlikle böyle bir ölüme sebep veren bir şey değildir. Bendeniz eğer kendi hayatımı bir asır daha uzatabildiysem şundan emin olunuz ki bu asır çeşitli hayatlardan çalınmış değildir. Hayır efendim, biz kesinlikle adam öldürmeyiz. Hatta belki yarın öbür gün siz asker olur mecburiyetten böylesi bir şey yaparsınız. Ama biz asla! Şimdi size doğrusunu söyleyeyim: Fakirhaneye girip çıkmış olan bütün delikanlılarla genç kızları isterseniz evet bir ihtimal bunların hepsinin içinden pek azının birkaç tanesinin belki bize yaptıkları yardımla geçici hastalıklara tutulması mümkündür. Ama bunlar da ufak tefek sıkıntısı bile çekilmeyen şeylerdir. Lütfen şunu dikkate alınız, benim gibi eski akıl sahibi bir hayatın bir tek günü, hayatta kalışını uzatışının ne kadar kıymetli olduğu şüphe götürmez bir gerçektir. Kendisi için birçok fedakârlık yapılan bu kişi için gerçekleştirilen bu fedakârlığın da tesadüfi olmadığını ifade etmek isterim. Bizim hayat amelelerimiz, bize karşı bir iyilikten ibaret olan görevlerini yerine getir getirmez büyük bir sağlık, huzur ve mutlulukla evlerine dönerler. Sizin merak ettiğiniz Meliha Hanım da öyle düşündüğünüz gibi çok hasta değildir. Yarın evine dönüp yemek sofrasının başında bulunur bulunmaz hiç kimse onun bir kere daha Kartal Tepesin'den döndüğünü, tartılsa birkaç kilo eksildiğini bile anlamaz. Genç bir insandan bizim almış olduğumuz kan, kemik ve etin miktarı önemsizdir. Bu nedenle o fikirlerinizin ne kadar abartılı ve gereksiz

olduğunu görüyorsunuz ya efendim. Artık bu noktayı yeteri kadar açıkladık. Sözlerinizden ancak bir şey dikkatimi çekti. O da bir şey talebinde bulunmamanızdır. Fakat bu beyanınıza rağmen başınıza gelen olaydan bir an evvel sıyrılıp kurtulmak arzusunda olduğunuzu da tahmin ediyorum. Lakin beyefendi, şimdi bu olaya ne gibi bir sonuç vereceğimizi lütfen beraberce hemen tartışmamıza razı olur musunuz?

İkinci defa beni hapseden, bağlayan bu bakışın etkisi çözüldü. Ancak Hasan Bâki Efendi'nin teklifine başımı eğerek bir cevap verecek bir zaman bulamadım.

21

Hasan Baki Efendi'nin oturduğu sedirin yan tarafında tahta bir pervaz vardı. Sağ elini bu pervazın üstünde tutuyordu. Beyaz olan elin eski bir fildişini andıran solgun rengine bakıyordum. İçine düştüğüm pençe bu muydu? Hasan Bâki Efendi başını arkaya duvara doğru dayadı. Peder ve büyük pederlerini taklit ederek Hasan Vasfi ve Mehmet Şerif Efendiler de başlarını duvara dayadılar. Onların da dizleri üstünde daha büyük etli ve kıllı olan ellerini gördüm. O zaman bu zararsız insan ellerine benzeyen gaddar pençelerin benim maneviyatıma, kemiklerime, kanıma girdiklerini gerçekten görür gibi oldum. Şimdi Hasan Baki Efendi sözüne devam ediyordu:

-Ali Nail Bey, sizin akıllı bir adam olduğunuzu sanıyordum. Bu yüzden o emirlerinizin hepsine büyük bir özen ile uyulacağına sürekli olarak teminat verirken her defasında da üzülerek bir istisna olduğunu söylüyordum. Bu vakitler ne demek istediğimi anlamış olacağınızdan kesinlikle şüphe duymuyordum. Eğer böyle bir şüpheye düşmüş olsaydım bu sizin akıl, zeka ve iradenizden şüphe etmiş olacağım anlamına gelirdi. Bundan en az sizin kadar

üzüldüğümü bilmenizi isterim. Bu üzüntü gerçekleştiremeyeceğim arzunuz hakkındadır. Şimdi sizi bu konuda aydınlatmaya çalışacağım. Bu konu hakkında da fikir belirtmemizin vakti gelmiştir. Efendim, size söyledim ya fakirhanemiz bütünüyle sizindir. Fakat tahmin edersiniz ki hakkımızdakileri öğrendikten sonra bu evden dışarı çıkmanız artık sizin için yasaktır. Size karşı bizden istediğiniz hiçbir şeyi reddetmeyeceğiz. Yalnız bir istisna olmak üzere şu yegane şeyi reddedeceğiz: Hürriyetiniz! Sizi arzunuza rağmen burada tutmakla emin olunuz ki efendim bizim de canımız fena hâlde sıkılıyor. Üçümüz namına da arz ediyorum. Oğlum da torunum da eminim ki bu konudaki beyanlarını değiştirmeyeceklerdir. Ama ne yapalım? Çatımız altına girmenizden sizin için oluşan sakıncalardan biz vicdanen sorumlu değiliz. Ancak bunun böyle olması tamamen tesadüfîdir. Mazur görülmesi gereken merakınız sizi bizim sırrımızı saklamaya mecbur olduğumuz bu tekkemize düşürmüştür. İnsanın tesadüf ve talihin elinde ne güçsüz bir varlık olduğuna ibretle bakınız! Bu gece hiç bir fani gözün görmemesi gereken bir şeyi Meliha Hanım'ın Rumeli Kavağı'ndan gece yarısı boş dağlarda bu tarafa doğru yürüdüğünü görmeniz için yüzde bir değil, binde bir rastlanan bir ihtimal vardı. Ama tesadüf sizi o saatlerde o civara sevk etmekle yetinmeyerek yolunuzu da şaşırttı. Yanlış bir yola saptınız, işte bu yol üzerinde gözlerinize görülmesi yasak olan bir şey göründü. Meliha Hanım'ın bu hâli, dağlarda bu tarafa doğru yürüdüğünü gördünüz ve

o zaman, merakınız yahut vazifeniz ne derseniz biz de kabul edelim, sizi öldürecek derecede bizim civarımıza çekti. Artık o zaman iş işten geçmişti. Artık siz yaşadığımızı, nerede yaşadığımızı ve nasıl yaşadığımızı yani burada neler olduğunu ne çeşit ziyaretler yapıldığını öğrendiniz. Bunları bildikten sonra itiraf edersiniz ki bize bağlanan bu bilgiyi bizim de gereğinden fazla bulmakta hakkımız var. Tabii takdir edersiniz ki "sır"rımızın ifşa olma ihtimaline karşı bir sır olarak kalması kesinlikle icap eder. Bu sır Canvermezler'in sırrı olarak kalmalı ve bütün faniler için de kesinlikle meçhul olmalıdır. Hatta onların ihtimal bile vermeyecekleri bir gerçek olarak kalmalıdır. Çünkü bu sırrın sürmesi, birtakım seçkin varlıkların yararlanması için sıradan varlıkların yorulması, zayıflaması ve bazı sıkıntılara ve belki tehlikelere girmesi gereklidir. Bu kullar efendilerinin hayır ve menfaati için uğraşacak ve yaşayacaktır. Hâl böyle iken geçirdiğimiz zamanda hakim olan fikirler bu bakış açısını doğal kabul etmeye engel olur. Malum devletiniz alt tabakanın, bütün halkın menfaat ve hukukunu savunur. Bunun için de Meclis-i Mebusan denilen bir kurul meydana getirmiştir. Ayrıca halkın işlerine karışan gazete denilen kağıt parçalarına sürekli teşekkür edilmektedir. Halkın hoşuna gitmek için onu her türlü hukuk ve menfaatini siyaset adıyla ortaya çıkarırlar. En şerefli padişahlarımızın saraylarında kendisini göklere çıkaran arkadaşlarından başka emek sarf eden dalkavuklar vardır. Eğer maazallah bunların içinden birisi bir adamın yüz yetmiş

beş seneden beri ölmeden, şunun bunun hayatının fazlasıyla kendi ömrünü uzattığını duyarsa kıyametleri koparmaya kalkışır. Çünkü bu onların kabul ettiği tarzdaki eşit fikirlere uygun değildir. Bu o kadar ters bir düşüncedir ki efendim işte biz bu yüzden üçümüz biraz önce ifade ettiğim gibi dünyanın belki en namuslu ihtiyarları olmamıza rağmen dağ eşkıyası gibi düşünülürüz. İşte bu yüzden bilinmesi de bulunması da güç şekilde kendimizi saklamaya mecbur olduk. Bu yüzden bu gece ne kadar zor bir duruma düştüğümüzü kolaylıkla kabul edeceğinizden eminim. Diyebilirim ki, belki uzun hayatımızda bu kadar zor durumda kalmamız çok nadir görülmüştür. Bizim hiçbir şeyden haberimiz yokken kesinlikle bir şeye sebep olmamışken siz örümcek ağına tutulan bir sinek gibi içimize düştünüz. Eğer sizi bırakırsak yuvamızı yıkacaksınız. Eğer geldiğiniz yerde dostunuza ayaklarınıza takılmış olan "sırrın" parçalarını söylerseniz o bizim fakirhaneyi başımıza yıkacak. Abartısız konuştuğuma emin olun. Efendim lütfen biraz düşünün! Tedbirli olmak, zahmet, zeka ve sabır sayesinde şimdiye kadar hayatımızı ve geleceğimizi korumuş olduğumuzu düşünün. Kaç defa göç etmek zorunda kaldık. Kaç padişahın, kaç hükümetin güvenliğinden saklandık. Bizim hayatımızın ne biçim bir serseri hayat olduğunu belki düşünemeyeceksiniz. İş yalnız bu kaç göçle kalsa yine iyi. Nail Bey, demin size bahsettiğim kişi, üstadım vefat ettiği sırada ben hayat gailesi içinde daha yaşlanmamıştım. Ve gördüğünüz şu oğlum Ali Vasfi de daha küçük

bir çocuktu. Annesi yirmi sene evvel evlendiğim çok güzel bir Çerkes kızı, bir saraylı idi. Hâlâ genç, hâlâ güzel bir kadındı. Bir kocanın onu mutlu etmesine sahip olacak bir kadındı. Ne pek akıllı ne pek deli idi. Onu ne kadar sevdiğimi anlamak için belki siz de kendi gönlünüzün aşkını düşünebilirsiniz. "Sır"rı öğrenir öğrenmez ilk önce hayat arkadaşımı buna dâhil edebilmek saadetinden dolayı sevindim. Ama düşündüm, daha ihtiyar ve daha iktidar sahibi bir Saint German olabilmem için gizli kalması gereken bir sırrı bir kadına söylemeli miydim? Bir kadının aklına, hafızasına güvenip buna emin olabilir miydim? Hayatımızı uzun süre devam ettirecek bir sırrı ona söylemeli miydim? Mademki onun ağzından çıkacak bir tek kelime bizim net biçimde mahvolmamıza sebep olacaktı. Bu yüzden oğlum Ali Nail Bey, şu hazin ve feci neticeyi iyi düşünün. Sevgilim, eşim ve tek çocuğumun annesinin gözlerimin önünde ölümüne ses çıkarmadım. Aslında yüzünün tebessümü ve busesinin tadını devam ettirmek imkan dâhilindeydi. Ama Canvermezler'in hayatı bu sayede devam edecekti. Tam yirmi sene sonra oğlum da kendi eşini böylece feda etti. Çünkü uzun süre yaşamanın sırrı bir kadın kafası içinde emniyetli bir yerde korunamayacaktı. İşte evladım bu söylediklerim sizi bu önemli sırrın kıymeti hakkında daha iyi aydınlatabilir. Bu nedenle ona şimdiye kadar sizinki gibi kıymetli olduğuna şüphe olmayan iki hayatı feda ettik. İki hayat diyorum. Çünkü kurban olanların sayısını aptalca abartmak istemem. Ama bu sayı gerçekte ikiden fazladır.

Biraz evvel Meliha Hanım'ın ne kadar yorgun ve solgun olduğunu gördünüz. Çünkü etinden, kanından bir parçayı başkasına feda etmek az şey değildir. Bu durumda canımızı sıkan birtakım kazalar da meydana gelebilir. Fakat ender... Pek ender olarak... Her neyse. Görüyorsunuz ki bizim hayatımız ve onun hayatı arasındaki bu sırrın sürdürülmesi çok zor bir iştir. Fakat talihin bizi yönlendirişi öyle gerekiyor. Bu hizmetin acısını biz değil başkaları çekiyor. Siz de bunların biri olarak talihe bir borç ödemeye mecbur kaldınız. Buna çok şaşırmanız normal. Bu yüzden siz de böyle bir borç ödemelisiniz. Bu borcu ödeyeceğinize dair güvenim tamdır. Ama bu konuda sizin tarafınızdan kendimize ne gibi bir borç ödeneceğini düşünmekteyim.

Bir müddet sustu. Birbiri arkası sıra oğlu ile torununun yüzlerine sorar gibi baktı. Onlar da birbirlerini takiben "Hayır" der gibi başlarını yukarıya doğru kaldırdılar. Böylece bir iki dakika geçti. Hasan Bâki Efendi yine:

-Nail Bey eğer 1913 senesinde olacağımız yerde 1813 senesinde olmuş olsaydık yapacağımız iş çok kolaylaşırdı. Çünkü haberiniz olsun ki ya hayatta ya ölü böyle sizin gibi dışarıdan gelen bir mecburi misafir ile böyle zor bir durumda olmamız ilk kez olmuyor. Nazik olmayan mecburi misafirlikle sizi yaraladıysam beni lütfen mazur görün. Size yalnız bir tek olaydan bahsetmek için bundan yüz sene önce yaşanan bir olayı anlatayım. Bir gece evimizde ölmüş olan bir Laz kayıkçının başımıza açtığı işi anlatacağım: O

zamanlar karşı yakada Yuşâ civarında yaşıyorduk. II. Sultan Mahmut zamanındaydı. Padişahın zabıtaları yetersiz olsa da memurların soruşturmaları oldukça yoğundu. Denizde olması gerekirken dağ başında ölmüş olan birinin soruşturması başımıza birçok sıkıntılar açacağı için bir süre saklanmaya karar verdim. Beykoz önünde büyükçe bir yelkenli hazır duruyordu. Adalara, Rodos'a gidecekti. Hemen daha şehirde kimse vefattan haberdar olamadan yelkenliye bindik. Çevremizde kimseye borcumuz olmadığı için bizim bu yelkenli ile rahat rahat seyahate çıkmamıza kimse ses çıkarmadı. Rodos'tan Sakız'a Sakız'dan da hemen hemen boş bir adaya geçtik. Orada bir balıkçı, bir denizci gibi yaşadık. Varlığımız kimsenin dikkatini çekmedi. Birkaç sene içinde de Yuşa civarında ölmüş olan adam unutulup gitmişti. Heyhat! Bu son asır süresinde toprak insanlara çok dar geldi. Özellikle telgrafın icadı bizim hayatımızı çok işgal etti. Ali Nail Bey, şüphem yoktur ki sabah sabah bir telgraf direğinden bir direğine atınızın bir yerde ölmüş olduğu ve sizin de hiç bulunamadığınızın haberi uçacaktır. Diğer taraftan zamanımızın öyle akla hayale gelmez zorlukları vardır ki şu anki durumda ben yerden uzakta bir tepe üstünde boş bir arazide mahkum ve gizliyim. Ama fakirhanemin ne civarda olduğu kayıtlıdır. Hem civar bir mahalleye bağlıyız orası tarafından biliniyoruz. İmam, ihtiyar heyeti bile bizden haberdardır. Bütün bu adamlar kim olduğumuzu bilir. Doğrusunu ararsanız aslında bilmezler ya! Fakat bildiklerini zannederler. Eğer böyle

bir anda dünya üzerinden yok olacak olursanız yüksek ihtimalle polis memurları sizi gelip fakirhanenin ambarlarında bile ararlar. Sözüme güvenebilirsiniz Nail Bey, bilerek söylüyorum. Bu tehlike mevcuttur. Sözün doğrusu işte gayet çapraşık bir çıkmaz sokak içindeyiz. Sizi burada canlı ve serbest bırakamayız. Burada esir veya ölü olarak da barındıramayız. O hâlde ne yapacağız bilmiyorum.

Yine susarak başını bir tarafa eğdi. Dudaklarını uzatarak iğrenmiş gibi bir hareket yaptı. Biraz sonra o zayıf ince sesiyle güldü. Gülerek dedi ki:

-Bilmem aldanıyor muyum? Fakat sizi şaşırmış görmedim. Acaba Meliha Hanım'ın bu yere nasıl kolayca girip çıktığını mı düşünüyorsunuz? Onun gibi birçok "*hayat amelelerinin*" de bu yere her zaman gelip gittiklerini ve bunun hiçbir sakıncası olmadığını mı söylemek istiyorsunuz? Evet belki. Ama öyle ise düşününüz anlayınız ki onlardan hiçbiri sır hakkında en ufak ayrıntıyı bile bilmemişlerdir. Her biri de bize karşı yaptıkları bu iyiliği kendileri habersiz olarak yapıyorlar. Nail Bey inzivadan duyduğumuz zevk bize bulunduğumuz her şehirde gayet sakin ikametgâhlar aramamızı sağladı. Bizim kapımıza varan yol hem uzun hem sarptır. Eğer bu misafirlerimizi hipnotizmalı bir telkin ile uyutmazsak zavallıların yolun zahmetinden şikayet hakları olurdu. Aslında mutluluk ve rahatımızın ancak bu sayede mümkün olacağını kolaylıkla anlarsınız. Bunun için her on beş veya yirmi senede bir çadırımızı yeni bir yere , bazen yeni bir şehre kurarız. Halkın içinde en sağlıklı ve

kuvvetli olanları bir anda kendimize çekmek güç oluyor. En önce bunu bulmak gerekir ki içlerinden hayatları ve adetleri itibariyle özgür ve başıboş olanlarını seçebilelim. İşte ancak böyleleri bizim amelelerimiz oluyor. Söz sırası gelmişken sizin muhtemel kıskançlığınızı da sakinleştirmek için şunu ifade etmek istiyorum. Meliha Hanım bizce ne o güzel gözleri ne o güzel saçları için seçildi. Tercihimizin sebebi ise büsbütün başkadır. Kocası bilirsiniz İstanbul'dan ayrılmaz annesi de Beykoz'dadır. Kendisi iki ev arasında gidip geldiği sırada dışarıda kaldığı geceler kimsenin dikkatini çekmez. Çünkü her iki taraf da doğal olarak onu öteki evde zanneder. Bu yüzden artık bu konuda rahat olacağınıza ümidim vardır. Keşke ben de sizin şu başınıza gelen olaydan nasıl kurtulacağınıza dair rahat olabilsem. Şimdiye kadar şu mesele çok iyi şekilde aydınlandı. Evimizden canlı ve hür çıkabilmenizin imkânı olmadığı gibi burada hapis veya ölü bulunmanıza da imkan yoktur. Şüphe yok ki size karşı üstünlüğümüzden faydalanıp sizi katledebilir ve cesedinizi öyle bir yere götürürüz ki üzerimize şüphe sıçramaz. Fakat söylediğiniz sözlere ve özellikle düşündüğünüz şeylere rağmen biz katil değiliz. Kesinlikle bunu kabul etmiyoruz. Bu nedenle hayatınız bizim için pek pahalıya mal olsa da emin olun sizi öldüremeyeceğiz. Fakat işte şimdi mesele buna geliyor. Sizi öldürmemek için ne yapacağız? Bu mesele bana öyle zor geliyor ki bu hususta hepimizin ayrı ayrı görüşlerini, ayrı ayrı değerlendirmek zorundayız. Sizin de fikrinizi öğrenmek isterim.

Bunları söyledikten sonra Hasan Bâki Efendi enfiye tabakasını oğlu ile torununa uzattı. Bu enfiyeden kendisi de çektikten sonra büyük bir zevk duydu ve uzun uzun büyük mendiline aksırdı.

22

Peder ve büyük pederinin nazik bir tavırla işaret etmeleri üzerine Ali Vasfi ve Mehmet Şerif Efendiler söze katılarak fikirlerini söylediler. Ben Hasan Bâki Efendi'nin incecik sesini o kadar uzun süre dinlemiştim ki bunların seslerinin vakur ve kısa yansımaları beni şaşırttı. Adeta bir yerimden sıçrattı. Hâl böyle iken bu olay karşısında artık şaşkın, konuşamayan bir adam olarak köşemde sinmiş kalmıştım. Ali Vasfi Efendi babasına hitap ederek:

-Veli nimetim pederim! Bütün söylediklerinizde baştan ayağa hakkınız var. Özellikle misafirimiz hakkındaki beyanlarınız pek doğrudur. Yalnız ilave olarak şunu da söyleyeyim ki Meliha Hanım'ın tam bu gece bizim misafirimiz olması itibarıyla bu tehlike artmaktadır. Kendisinin bu gece yarısında dönüş yorgunluğunu atması ve Rumeli Kavağı'na oradan da Beykoz'a gitmesi bu yıpranmış vücudu ve ruhuyla beklemek insafsızca olur. Zayıflığı henüz iyice üstündedir. Ne siz ne de ben kendimiz en zor durumlarda bile olsak kendi rahatlığımız için masum bir hayatı tehlikeye sokmak sorumluluğunu kabul ederiz. Yarın sabahtan Ali Nail Bey'in akrabası olan ve

Büyükdere'de yaşayan Rami Paşa'nın bütün bu civarları arayıp taramak için bazı adamları hatta bazı zabıtaları askerleri göndermesi muhtemeldir. Hatta burayı bile arayacaklarına ihtimal verebilirim. Fakat Allah korusun başımıza böyle bir felaket gelecek olursa bir yerine iki kişi saklamak gerekecektir. Onun için eğer benim düşüncemi sorarsanız bir yerine iki tehlike olduğunu onaylarsınız. Hasan Bâki Efendi:

-Şüphesiz!

Ali Vasfi Efendi başını eğdi ve sonra sözüne devam ederek:

-Burada fazilet pek çok zorluk ile kendine yer bulacak. Çünkü bizi bu zorluktan çıkaracak olan çareler çoktur. Mesela gerek Beykoz, gerek Büyükdere veya Rumeli Kavağı taraflarında Ali Nail Bey'le Meliha Hanım'ı... Nasıl anlatayım birleştiren ilişkiyi bilmeyen yok gibidir. Bu yüzden aşığın kaybolması üzerine uyanacak şüpheleri sevgilisini üzerine davet etmek elimizden gelir. Bu konuda emin olabiliriz. Yarın yargıç mıdır, komiser midir o memur efendiler Ali Nail Bey'i aramaya kalkıştıkları zaman Ali Nail Bey'in öldürülmüş atına ve Kartaltepe civarında Meliha'ya rast gelirlerse... Bütün izlerle bu düşüncenin birleşmesi bizim için yeterli olur. Fazla delile kesinlikle gerek yoktur. Hemen bir aşk cinayetine inanırlar. Bu cinayetin bir gezinti sırasında kıskançlık sonucu meydana geldiği düşünülür. Biz de sorguya bile çekilmeden kurtulur köşemizde kalırız. Özellikle Meliha Hanım böyle bir ithamdan sonra kendini

hiçbir şekilde düzeltemez. İlk önce kendisi şaşıracak kendisi şaşıracağı için bu zavallı kadın hakim efendilere nasıl bu akla ve hayale gelmez yerlerde bulunduğuna ve bu durumun nasıl bu hâle geldiğini bir türlü anlatamaz. Bunu kendi kendisine bile izah edemeyecek, bütün bu macera kendisi için kabul olunamaz kalacaktır. Öyle değil mi?

Oğlu Mehmet Şerif Efendi söze başladı:

-Böyle haksız bir muamele bizim kabul ettiğimiz ve uyguladığımız ahlaka o kadar ters bir davranıştır ki... Hem ellerimizi kana bulamış hem de manevi olarak gerilemiş oluruz.

Bunu oldukça ters bir tavırla söylemişti. Babası kendisine doğru döndü. Sözlerini onayladı.

-Tabii. Hiç bizim gibi namuslu ve doğanın en sağlıklı kanunları ile yaşadığını iddia eden adamlar bir kadını böyle bir vaziyete sokarlar mı? Allah göstermesin! Onun haksız bazı cezalara çarptırılmasına gönlümüz razı olur mu? Elbette olamaz. Ama burada dikkat edilecek bir nokta daha vardır. O da hakimler Meliha Hanım'ın bu cinayeti işlediğine kesin bir delil bulamayacaklar. Bu yüzden daha hafif bir ceza alacaktır. Yalnız görünüşe bakarak hiçbir hakim bir kadını bir cinayetle mahkum etmeye cesaret edemez. Oğlu Mehmet Şerif Efendi söze başladı:

-Evet hakimler belki affederler. Ama halk hiçbir zaman affetmez. Yalnız kalbinin emrine boyun eğmek günahını işleyen bir kadın bizim yüzümüzden hayat boyu toplumun hakaret dolu muamelesine maruz kalır. Özellikle aile ocağı mahvolur, mutluluk ise

ömür boyu onun için son bulmuş olur. Babası yine:

-Doğru...

O zaman büyük babaları ince sesiyle gülerek onlarla alay etti:

-Yeter artık! Canım lütfen bu tarz sözlerinize son verin. Orta yerde bir yetim ve dul sözü başladı mı artık sizi susturmak bir türlü mümkün olmaz. Aman yarabbi! Ağzınızı böyle insanlık, hakkaniyet, tabiat, aşk, hukuk gibi büyük ve boş sözlerle doldurmaktan ne zaman vazgeçeceksiniz? Bunlar neye yarar? Bizim mutluluğumuz ve hayatımızın bir kadının iskambil kağıdından yapılmış, üflesen yıkılacak aile ocağına tercih edilmemesi gerektiğini bir türlü anlamıyor musunuz? Bu kadının aile hayatından bahsederken nasıl oluyor da bütün İstanbul halkının bildiği bir şeyi yani Meliha Hanım'ın bu ailesine hiçbir şekilde sadık olmadığını Ali Nail Bey'in tam karşısında oturan sizler sanki bilmiyormuş gibi idareli sözler ediyorsunuz? Bu söz konusu ettiğiniz çarelerin doğru biçimde incelenmesi gerekir. Öyle hemen reddedilemez. Fakat yapabileceğimiz şeylerin en iyisinin bu olduğunu da sanmıyorum. Doğrusu... Bu konuda bir karar vermeden önce hepimizin de görevi her bir çareyi bütün yönleriyle düşünmektir. Şerif! Şimdi de sen söyle senin bize faydalı olabilecek fikirlerin var mı bakalım! Mahmut Şerif Efendi bir süre tereddüt etti. Sonunda:

-Efendim, acaba aradığımız çare hepimizin özellikle sizin bizimkilere kat kat üstün olan manyetizma kuvvetiyle elde edilemez mi? Bana kalırsa Ali Nail

Bey'i biraz sonra görünüşte serbest olarak kendi işine gönderebilirsiniz. Fakat sizin sayenizde zihni üzerine öyle bir etki yaparsınız ki artık ağzından çıkan sözlerin her biri bizim istediğimiz şekilde var olur. Kısacası kendisine yalnız bizim istediğimiz sözleri söyletebiliriz. Böylece beş on gün geçer. Ondan sonra...

Hasan Bâki Efendi yine alaycı bir tavırla tebessüm ediyordu:

-Ondan sonra?

Fakat Mehmet Şerif Efendi cevap vermedi. Onun yerine babası cevap vererek:

-Sonrası hiç! Bu pandomimanın sonrası gelmez sanıyorum. Bir kere düşünün. Bu vazifeye her ne kadar üçümüz arasında tebessüm edecek olsak bile insan gücünün en üst seviyesinde olan bu yorgunluğa uzun müddet nasıl tahammül edebiliriz? Durup dinlenmeden bu genç sağlam vücutlu sağlam fikirli (beni göstererek) kişinin aklının kontrolünü elde etmek için uzaktan uzağa çalışacağız. Bari karşımızdaki zayıf bir ihtiyar olsaydı hadi neyse... Fakat öyle değil. Zinde ve güçlü biri... Bu nedenle ben Mehmet Şerif'in bu fikrine kesinlikle katılmıyorum. Buna anca cinnet derim! Daha iyi düşün oğlum, daha iyi düşün! Ben de düşüneyim. Bir süre sessiz kalalım da aklımıza belki bu söylediklerimizden daha iyi bir şey gelir.

Fakat ne Ali Vasfi Efendi ne Mehmet Şerif Efendi artık bir şey ilave edemediler. Sessizlik içinde yalnızca Hasan Bâki Efendi'nin incecik alaycı gülüşleri duyuldu.

23

Köşemde uyumuşum. Bir anda damarlarımdaki kanın daha hızlı hızlı akmaya başladığını hissettim. Biraz önce de olduğu gibi bütün vücudumda bir karıncalanma duydum. Beni sıkan, baskılayan o his bir kere daha açıldı. Ama daha önceki özgürlüğüm bana tam olmayan bir tarzda ancak birkaç dakika için iade edilmişti. Bu defa kendimi başımdan ayaklarıma kadar serbest, tamamen serbest hissettim. Bu serbestlik hissi sürdü. Hayrete uğramış bir şekilde başımı kaldırmıştım. Hasan Bâki Efendi'nin gözleri gözlerimin üstünde yöneltilmişti. Fakat bu gözlerden artık beni kendine bağlayan hiç emir çıkmıyordu. O zaman içimde birdenbire şiddetli bir arzu uyandı. Sıçramak atılmak silahsız olsam bile uğraşmak, çarpışmak... Ya da daha iyisi kaçmak... Fakat bu esnada hemen hemen kendime rağmen omuzlarımı silktim. Gerçekte bu neye yarayacaktı sanki? Benim hızımdan elbette daha hızlı ve benim sarf edeceğim kuvvetten daha kuvvetli olan bu adamın tek bir bakışı beni bulunduğum noktaya yine mıhlamaya yetmeyecek miydi? Bunu sanki daha önce tecrübe etmemiş miydim? Hapsolunmuş birinin kollarındaki kelepçeler,

hapishanenin kapısı kapandıktan sonra çözüldüğü gibi beni bağlayan o bağlar da gevşetiliyorsa bunun elbette bir sebebi vardı. Nasıl olsa ben yine esirdim. Demek ki kendimi aldatan bu geçici kuvvetim karşımdaki düşmanlarıma korkunç görünmüyordu. Bu fikirlerle yerimden bile kımıldamadım. O zaman bana gayet nazik ve gayet tatlı bir sesle hitap eden Hasan Bâki Efendi söze başladı:

-Ali Nail Bey, iddia ederim ki daha çok huzurlu bir şekilde düşündünüz. Bizim nasıl adamlar olduğumuzu daha iyi anlamaya başladınız. Emin olun biz de tıpkı sizin gibi namuslu insanlarız. Yalnız yaşımız daha geçkin, tecrübemiz daha fazla. Bu uzun hayat bizim için daha kıymetli olmuş. Evet, işte meselenin aslı budur. Bugün bizim olan bu mükemmel hayatı korumak ve kurtarmak. Bundan sonra da sizin hayatınızı imkân dâhilinde kurtarmaya çalışmak. Esasen biz bunu size daha evvelden anlattığımız için bize iyiliği dokunan adamların hayatlarını da kurtarmaya çalışırız. Size karşı da nasıl iyi muamele etmiş olduğumuza siz şahitsiniz. Aleyhinizde hiçbir şekilde şiddete yönelmedik. Bizi çok hor görmenize rağmen size bu konuda cevap vermedik. Amacımız sizi asla bir düşman gibi görmek değil. Bundan emin olun. Hatta sizi bir dost bir yandaş gibi düşünmekteyiz. Eğer iyi düşünülür ise ve işin sonucuna bakılırsa burada biz hepimiz aynı amaç için uğraşan adamlarız. Bu nedenle müsaadenizle bu meselenin çözümü için şimdi de sizi dinlemek istediğimizi söyleyeyim. Fikirlerinizi açıkça anlatın. Bizim kendi aramızda

barış niyetiyle neler düşünüp konuştuğumuzu tamamen işittiniz. Maalesef işte gördüğünüz gibi bu görüş alışverişimizden uygun bir netice ortaya çıkmamıştır. Bu işin içinden kurtulmak için acaba siz bir çare bulabilir misiniz? Bu sorumu pek merak ve heyecanla soruyorum. Lütfen cevaplayınız.

Ah! Şimdi ta ucuna kadar yanmış bir kurşunla, kalbimin geri kalanıyla bu zavallı titrek elimin son kuvvetiyle yazmakta olduğum bu satırları okumaya çalışan bilmediğim okuyucum! İnanınız ki anlattığım bu olaylar çok korkunç, insanlığın ve hayatın en üst derecesine varan bir korkuydu. Korkunç bir şeydi! Bütün bu gece yani benim en son gecem tıpkı bir kâbusun karanlıkları içindedir. Bocalıyordum. Bu karanlığın en koyu anında bir an için bir insan olduğumu unuttum. İnsanların hukukunu çiğnemeye ve bu ölümlü insanların hakkını Canvermezler'in haksızlığına kurban etmeye kalkıştım. Ah! Ey bu itirafımı duyacak ve okuyacak olan insanlar! Benim yaptığımı kendi günahlarınızla karşılaştırmadan önce beni mahkûm etmeyin. Eyvah! Evet, ben bu günahı işledim. Hem de boş yere işledim. Hasan Bâki Efendi bana sorusunu iki kere tekrar etti:

-Ya siz? Bizim sıkıntılarımızı çözebilecek bir yol bulabilecek misiniz?

Dediğinde ben de:

(Aman yarabbi! Ben Ali Nail.)

Alnımı eğerek yanaklarımın utançtan alev içinde, dedim ki:

-Serbest bırakmanızı istiyorum, kapınızı açmanızı

ve beni serbest bırakmanızı. Lütfen izin verin. Meliha Hanım'la birlikte buradan çıkıp gidelim. Burada yaşananların hiçbir yerde söylemeyeceğine dair bana yemin ettirin ben de size yemin edeyim. Dünyada hiçkimseye burada gördüklerimi anlatmam, sizin varlığınızdan bahsetmem, ağzımı bile açmam. Size namusum üzerine yemin ediyorum.

Ben bu sözü söyler söylemez Hasan Bâki Efendi ayağa kalktı:

-Hay Allah senden razı olsun evladım. Mertçe konuştun. Hoşuma gittin, aferin sana! Bu teklifin pek dikkat çekici. Ben bu konuda anlaştığımızı bir ittifaka doğru yol aldığımızı görüyorum. Bu beni çok memnun ediyor.

Yerine oturdu. Enfiye kutusunu aradı, düşündü. Başını sallayarak:

-Doğrusu vallahi bu kadar hoşuma giden bir teklifi aniden kabul etmemek bana pek ağır geliyor. Sakın sizin sözünüze büyük bir güvenim olmadığını düşünmeyin. Ben de sizin sözünüze bütünüyle sizin benim sözüme verdiğiniz önemi vermekteyim. Ben yemin ederim ki size tam olarak güveniyorum. Ama evladım, acaba düşündün mü? Büyük bir hoppalıkla kabul ettiğiniz bu sorumluluk bana pek ağır geliyor. Bu sırrın açılıvermesi için ne gereklidir? Tedbirsizce söylenmiş bir tek kelime. Dilsiz olmayan herhangi bir insanın bu kelimeyi kazara söylemeyeceğine nasıl emin olunur? Evet, bu hoppalık resmen ne derseniz boş! Lütfen bana olduğu gibi cevap verin. Siz uykunuz arasında hiç sayıklamaz mısınız? Daima

yalnız mı yatarsınız? Bazen hastalanıp humma içinde sayıkladığınız olmaz mı? İşte bu kadarı yeterli. Bu kadar önemli bir işte iyi niyet beş para etmez. Katiyen yeterli değildir. Hem benim hayatım hem sizin namusunuz için bu kadar tehlikeli olan bu teklifinizi reddetmeye mecbur oluşum hakkında kötü düşünmeyin.

Bunları pek vakur bir sesle ve büyük bir ciddiyetle ifade ettikten sonra tavrını değiştirerek:

-Ama her neyse. Sonuçta her neye karar verirsek verelim en önce doğru dürüst düşünüp anlayacağız. Bir sorun var: Tahmin ettiğimiz tehlikeyi gereğinden fazla büyütmüş olmayalım. Ali Nail Bey bu hususta siz bizi başkasından daha iyi aydınlatabilirsiniz. Lütfen bütün bildiklerinizi bize söyleyin. Yarın sabahtan itibaren gerek Rami Paşa'ya gerek hükümete mensup adamların bizim civarımızda inceleme yapacağını farz etmekle aldanıyor muyuz? Aldanmıyor muyuz?

Ben sessiz şekilde başımı eğdim. O zaman Hasan Bâki Efendi işin önemini seziyor gibi:

-Bakın, gördünüz mü?

Bir süre dalıp kaldı.

-Atınız, ayağı kırılarak kayalıklar üstünde düşmüş kalmıştı değil mi?

Ben tekrar başımı eğdim. Yalnız kendisi için konuşuyormuş gibi yavaş yavaş söylenerek devam etti:

-Demek ki araştırmaya buradan başlayacaklar. Pek uzağa gitmezler. Bu araştırmanın en yakın noktada önüne geçmeliyiz.

Enfiye kutusunu açmış ve ne yaptığını bilmiyor gibi bir parmağıyla kutunun içindeki enfiyeyi karıştırıp duruyordu.

-Şüphe yoktur ki bir tehlike ne kadar az bir süre devam ederse önemini o derece kaybeder. Arayanlar bir şey bulmadıklarında elbette uzun bir süre arayacaklar ve araya araya buralara kadar gelecekler demek ki ancak aradıklarını bulurlarsa...

Benim yüzüme dikkatle baktı. Sonra iki kere başını salladı.

-Ancak aradıklarını bulurlarsa sorgu da biter. Üst tarafına gitmeye gerek kalmaz. Lakin ne bulabilecekler? Kesinlikle sizi bulmaları gerekir yoksa... Başkasını değil. Ölü ya da diri sizi bulmalılar!

24

Diri bulacaklarına ölü bulsalar daha iyi bu fikri içimden geçirdim. Bir cinayete karar verildiğini düşündüm. Buna hazırlanmış gibiydim.

-Nasıl isterseniz öyle olsun.

Fakat kaşlarını çatarak:

-Aman Ali Nail Bey! Bizim için bundan ne gibi bir sorun olursa olsun her hâlde sizi katletmek niyetinde olmadığımızı zaten söylemiştim.

Oğlu ile torununa dönerek:

-Demek ki tek mutlulukla sonuçlanacak çare budur. Sorguda bulunacak adamların aptallığından istifade ederek göz boyamak ve aradıklarını bulmuş olduklarına onları inandırmak. Bunun için de uçurumun içinde bir ceset, daha doğrusu bizden büsbütün uzaklaştırmak ve atın civarında bulunmak için, Domuzdere içinde bir ceset... Gerisi kolay.

Gözlerini yere dikerek derin derin düşünmeye başladı. O zaman torunu Mehmet Şerif Efendi cevap verdi:

-Fakat bu cesedi nerede bulacağız? Mezarlıktan bir ceset çıkarmaya mı çalışacağız?

Hasan Baki Efendi başını kaldırdı ve gülmeye başladı.

-Şerif! Roman meraklıları gibi olur olmaz şeylere ihtimal veriyorsun. Acayip! Amerikan romanlarında olduğu gibi şimdi de mehtapta üçümüz mezarlık içinde gece yarısı ceset aramaya mı kalkışacağız? Olur şey değil! Hem olsa bile bu bir işe yaramaz. Aramaya gelen adamların aptallığı ne olursa olsun senin önlerine koyacağın ilk cesedi kabul edecekler ve Ali Nail Bey'in ölmüş olduğuna inanacaklar mı? Çünkü işte ulaşmak istediğimiz sonuç bu: Ali Nail Bey bütün İstanbullular için ölmüş hem de en doğal en sade bir şekilde ölmüş kabul edilmelidir. Bizim rahat hayatımızın devam etmesi ancak bu şekilde gerçekleşir. Şimdi yeniden ciddi ve ağırbaşlı olmuştu. Dikkatli dikkatli yüzüme baktı:

-Oğlum, sana acıyorum. Çünkü başına gelen tuhaf olay talihin oyunudur. Hiç de hoşuna gitmeyeceğini farz ediyorum. Bu günden sonra ismini, sıfatını, kimliğini kaybettin. Söylediğim gibi seni öldüremeyeceğiz. Yaşayacaksın. Ama İstanbul mezarlıklarından bir tanesinde senin de bir taşın altında senin de mezarın olacaktır. Buna razı olmaktan başka çare yok. Bir titreme tüm vücudumu sarstı. Fakat artık anlıyordum ki söz konusu olan şey ölmek değil ölmekten daha güç daha hazin bir şeydi. Mehmet Şerif Efendi bu fikre itiraz etti:

-Ama bu cesedi nereden bulacağız?

Hasan Baki Efendi elini bu cümleyi keser gibi sallayarak:

-Burada bulacağız.

Bu sözleri takip eden sessizlik içinde kalbimin dehşetle çarptığını ve şakaklarımın terlemeye başladığını duydum. Korkuyor fakat belirli bir şeyden değil; karanlıktan, hayaletlerden, gecelerden korkulduğu gibi korkuyordum. Hasan Bâki Efendi'nin ince ve sinirli sesi asabımı bozmaya devam ediyordu. Bana hitaben dedi ki:

-Sizin için faydalı ve zararlı durumları uzun uzadıya inceledim. Ama şimdi artık kararımı verdim. Bizi bu zorluktan kurtarmak için mademki siz bile bir şey düşünüp bulamadınız bu durum karşısında da bir şey söylemeye hakkınız yoktur Şimdi duyacağınız kararımı artık kabul etmelisiniz. Bu saniyeden itibaren siz Ali Nail Bey değilsiniz Ali Nail Bey denilen kişinin hayatı Canvermezler'in hayatı için bir tehlike oluşturduğu için bu kişi bir ay sonra ölecektir. Size gelince bu saniyeden sonra artık hangi isim hoşunuza giderse onu kullanınız. Ben sizi oğlum diye çağıracağım. Evimizin bir esiri olacak geçici bir süre için burada yaşayacaksınız. Sizi sürekli hapsetmeye niyetimiz yoktur. Biz bile burada yaşamaktan vazgeçebilir ve sizin hatırınız için bundan iki üç sene sonra mekan değiştirmeye razı olabiliriz. İmkânı olur olmaz buradan gideriz. Onun bunun lafını, güvensizliğini çekmeyeceğimizden emin olur olmaz buradan kalkıp gideriz. Ondan sonra da buradan uzak olmak şartıyla istediğiniz bir şehirde sizi salıveririz. O zaman sizden kendinizi ifşalamamanız için rica etmemize gerek kalmaz. Çünkü artık

ne söyleseniz bir etkisi kalmaz. Ali Nail Bey olmanızı iddia etmenizle sizi ancak yeniden iki üç sene için bir tımarhaneye kapamaya yeter. O zaman siz de takdir edersiniz ki bu yüzden sessiz kalıp başka birinin hayatını yaşamaya başlarsınız. Bu ikinci hayatınızın içinde başınıza böyle bir olay gelmemesini ve onun da vaktinden evvel böyle şimdi ilk hayatınızın bitişi gibi bitmemesini dilerim. Bu sözleri kalbimin içine kadar titreye titreye dinlemiştim. Hasan Bâki Efendi önüne doğru eğildi:

-Bu kararı sakince kabul ediyor musunuz?

Diye sordu. Benden kaçıp giden son gücümü, son kudretimi bulmaya çalıştım. O zaman başımı kaldırarak dedim ki:

-Sizin elinizdeyim. Kabul veya reddetmek artık bana ait değil. Ben buna uymaya mecburum o kadar!

Bu cevabım gayet doğal, basit, doğru olduğunu ve bu yüzden kimseyi şaşırtmaması gerektiğini düşünürken karşımdaki hakimi şaşırttığını gördüm. Dudaklarını ısırarak sağa sola hayran hayran bakıyordu. Sonunda Hasan Bâki Efendi bana büsbütün yeni görünen bir serzenişli bir tavırla dedi ki:

-Doğrusu sizden daha iyi bir cevap beklerdim. Size açıkça söyleyebilirim ki takındığınız bu zoraki boyun eğiş tavrı benim hiç işime gelmiyor. Lütfen bizim nasıl adamlar olduğumuzu bir daha düşünün, canım! Bu odanın içinde ne cellât var ne de mahkum. Bizim sizden beklediğimiz şeyi siz ya kabul edecek ya da reddedeceksiniz.

Bana karşı bunları utanmadan iddia eden adamın

yüzüne bakıyor ve sessiz duruyordum. Hasan Bâki Efendi ısrar etti:

-Ne yapayım, bir kere daha tekrar edeceğim. Sakince iyi niyetle biraz önce dediğim gibi Ali Nail Bey'in vefatına razı oluyor musunuz? Aramızda huzur içinde ve benzersiz geçecek birkaç senelik bir esirliğe karşılık onun vefatından sonra yine yaşamaya devam etmenize razı oluyor musunuz?

Artık anlamaya bile çalışmıyordum. Omuzlarımı silkerek:

-Hayır!

Diye cevap verdim. Hasan Baki Efendi başını salladı:

-Haksızsınız evladım! Reddediyorsunuz ama fena yapıyorsunuz.

Canlı gözleri beni tasvip etmeyen bakışlarla yüzümde dolaşıyordu:

-Yaşıma hürmet ile izin verin son bir kez size tekrar edeyim. Ben sizinle torunu ile konuşan bir büyük peder konumundayım. Büyük bir cesaretle iddia edeceğim ki çok kötü hareket ediyorsunuz. Şimdi siz talihinize küsüyor ve onu mümkün olduğunca düzeltmeye çalışacağınız yerde aksine bozmaya çalışıyorsunuz. Doğrusu bunu size hiç yakıştıramadım. Zekânıza uygun bulmadım bu yaptıklarınızı. Sakın bu öfkeniz ile bizim kararlarımızı ciddi şekilde belirsizlik olarak nitelendirmeyin. Bizim size vermek istediğimiz imkân sizin kurtulmanızdır. Ama reddetmeniz ise bizi intihara sürüklemek demek değildir. Evet, her ne olursa olsun sizi öldürmeyeceğiz.

Burası kesin! Ama bizdeki bu kan dökmek nefreti üstüne hayal kurmayınız. Çünkü az evvel kadınlara ne kadar önem vermekte olduğumuzu gördünüz. Hepimizin selameti için sizin sevgilinizin namusunu kirletmenin bizim için ne kadar kolay bir şey olduğunu anlattık. Bundan kolay bir şey yoktur. Amacımız bunu biraz önce size açıkça anlatmış olduğumuz gibi gerek resmi gerekse şahsi memurları hakkınızda farklı düşündürmeye sevk etmektir. Bu sayede diğer insanlar da farklı düşünecektir. Herkes sizi ölü gibi düşünmeli, resmi makamlar da öldüğünüzü belgeleyen bir ölüm raporu yazmalıdır. Hatta sizin mezarınız kazılmalı ve siz içine gömülmelisiniz. İşte bunlar yapıldığında kimse gelip sizi tabut içinde aramaz. Siz de geçici bir zaman için bizim yaşadığımız bu hayatı yaşarsınız. Bir süre sonra da demin söylediğim gibi başka bir şehre gider ve bu şekilde iyice özgür kalırsınız. Sizin kendinize ait bir evlilik yaşamı, çocuğunuz olmadığı için bu değişiklikler size çok eziyet vermez. Ama bu komedyanın ilk kısmı için bana uymanız şarttır. Sizi gömüyoruz diye gömecekleri cesedi eski zaman perileri gibi yoktan var edemeyiz ya! Bizim de gözleri hataya düşürmek için sihir gücüyle yapacağımız böyle bir şeydir. Fakat bu konuda bana yardım etmeniz ve size söylediğim gibi iyi niyetle bunu yapmanız şarttır.

Artık bu sözler ne garibime gidiyor ne de ümitsizliğimi çoğaltıyordu. Bu sözleri söyleyip sustuğu sırada Ali Vasfi ve Mehmet Şerif Efendilerin başlarını ona doğru aynı zamanda çevirdiklerini gördüm.

Benim anlayamadığım bir bilinmezlik onların gözlerini kamaştırmış gibi gözlerinin parladığını gördüm. Ben de son kez artık beni bırakan manevi gücümü tutmaya çalıştım. Dedim ki:

-Bu kadar söz sanki neye yarar? Burada hakim olan siz değil misiniz? Sonunda neye karar verip yapacaksanız bunu bir an evvel gerçekleştirin. Meliha Hanım'ı kurtarmak için canımı vermeyi size zaten teklif etmiştim. Bu teklifimi bilmem kaçıncı kez size tekrar ediyorum.

Hasan Bâki Efendi canı sıkılarak sağına soluna sallandı ve:

-Ne inatçı adammışsınız! Ama size anlattık ya canım! Burada kimsenin hayatı veya ölümü söz konusu değil. Söz konusu olan bir kadının namusu diyeceğimiz yerde bir kadının şöhreti veya kötü şöhreti diyelim. Bu birini korumak ve birini feda etmek. Size demin de anlatmış olduğumuz gibi bu elimizdedir. İlaveten bir şey daha söylemeliyim. Koruduğunuz kadını bir daha buraya davet etmemeyi ve kendisini kullandığımız *hayat ameleleri* arasından çıkarmayı da size vadederiz. Pekâlâ! Bakınız şimdi mesele neye dönüyor. Meliha Hanım'ı kurtarmak için siz mi bu fedakârlığı yapacaksınız? Yoksa sizi kurtarmak için bu fedakârlığı biz Meliha Hanım'a mı yaptıracağız?

O bu şartı, bu tehdidi bitirmeden evvel başımı eğmiştim. Hasan Bâki Efendi ayağa kalktı. Oğlu da torunu da kalktılar:

-Ne yapacağımızı anlamış olduğunuzu gördüm. Artık her ne gibi hazırlıklarda bulunmak gerekirse

bunu bir an evvel gerçekleştireceğiz. Boş yere vakit kaybetmeye gelmez. Çünkü nerdeyse sabah olacak. Ben bütün kuvvetimi toplamak için bir az sakinliğe muhtacım.

Yavaş yavaş köşedeki sedire doğru yürüyerek bir minderin üstünde, yastıklar, tesbihler, kitaplar ve kaselerin birikip karıştırdığı bir hücre önünde oturdu. Fena hâlde yorulmuş gibi hemen gözlerini kapadı.

25

Ben köşemde kıpırdamadan duruyor, gözlerimle etrafı inceliyordum. Olacakları bekliyordum. Ali Vasfi Efendi ile Mehmet Şerif Efendi sakince bir şeyler hazırlamaktaydılar. Odanın köşesinde çanak ve çömleklere doğru eğilerek orada bir şeyler yaptılar. Kesinlikle bu işi birçok kere yaptıkları için adeta ezbere bildikleri şeyleri tekrar ediyorlardı. Sonra Hasan Bâki Efendi'nin yanına yaklaştılar. O hâlâ köşesinde uyuyor gibiydi. Ben hâlâ bakıyordum. Bir sessizlik başladı, uzayıp gitti. İlk önce bütün gücümle kayıtsız davranmaya çalışıyor yüzüme geçirmiş olduğum kir ve aşağılama maskesini düşürmemek için uğraşıyordum. Fakat az bir zaman sonra sakinliğimi kaybettiğimi gördüm. Başıma gelenler şimdi doğal olarak üst düzey bir şekil alıyordu. Bilinmezliğin tehdidi cesaretimi kırıyordu. Sonunda beni baştan ayağa saran bu korkuyu düşmanlarıma belli etmeye çekindim. Ayağa kalkarak yüz ifademi düşmanlarımdan saklamak için odanın içinde birkaç adım attım.

Hasan Bâki Efendi köşesinde kımıldamadan duruyor, belki uyuyordu. Bu hareketimi görmemiş gibi ses çıkarmadı. Ama Ali Vasfi ve Mehmet Şerif

Efendiler alaycı bir nezaketle keyfimin nasıl olduğunu, canımın sıkılıp sıkılmadığını sordular. Mehmet Şerif Efendi:

-Yavaşlığımızı bağışlayın. Fakat eğer büyük pederimin tavsiyesini iyice anlayabildimse emin olun ki bu yavaşlık ve ciddiyet pek gereklidir. Gerçekten de eğer çok cesurca olan bu amaç iyi kavranabildiyse yapmak istediği en zor hipnotize işlerinden biridir. İşte bunun için büyük pederim köşesinde kendine biraz sonra gerekecek olan bütün maddi ve manevi gücü toplamak için uğraşıyor.

Şimdi ayakta durmuş Mehmet Şerif Efendi'nin gözlerinin içine bakıyordum. Kendisinde büyük bir âlimin yapacağı önemli bir işe yardım eden ve bununla gurur duyan bir çırak havası vardı. Bana ayrıntıları anlatmaya başladı:

-Hasan Bâki Efendi gerçi fikrini açıkça bildirmediği için bu konuda şimdilik ne desek boştur. Ama dileğim şudur ki üstadı Kont de Saint German'in göstermiş olduğu hipnoz şekillerini size karşı uygulayacaktır. Siz hiç bir sihirbazın bir hayalet gösterdiğini gördünüz mü?

Bu soru bana yersiz, manasız bir şey gibi göründü. Hiçbir cevap vermedim. Mehmet Şerif Efendi bu sessizliğimi dikkate almayarak devam ediyordu:

-Ben böyle bir şeyi gözlerimle görmüş olduğumu hep hatırlarım. Gayet yetenekli iki şarlatan, yarı karanlık bir odada aydınlık gibi bir hayalet gösterdiler. Bu hayaletin ölmüş bir adamın ruhu olduğunu iddia ettiler. Bunun yalan olduğuna şüphe yok. Ama

hayaletin de görüntüsü, aydınlık olması bunu inkâr etmeye engel oluyordu. Şüphesiz, bunu şarlatanların biri ötekinin vücudundan çıkarmıştır. Böyle bir tecrübenin adiliğine rağmen bu şey bizim her gün yaptığımız şeylere benzetilebilir. İşte biz de böylece hayat sunmaya gelmiş olan *hayat amelelerimiz*den bize biraz hayat verecek fedakârlıkları yapmalarını bekliyoruz. Size karşı biraz sonra yapılacak ameliyat da tamamen buna benzer. Fakat çok gevezelik ettim.

Biraz mahcup olmuş gibi sustu. O zaman sanki oğlunun bu son sözlerini bana unutturmak ister gibi babası hemen söze başladı:

-Ali Nail Bey, bu gereksiz sözleri unutunuz. Yapılacak şeyi şimdi göreceksiniz. Ne derseniz deyin ben sizi talihinizden dolayı tebrik edeceğim. Siz de bir fani olmanıza rağmen Canvermezler'in arasına düştünüz. Bu tesadüf, bu talihin eser olarak bir süre onların arasında onlar gibi yaşayacaksınız. Sakın sözlerimi alaya yormayın. Pek ciddi söylüyorum. Sizin gibi hayat süreleri bir asır bile olmayanlar sözlerini, fikirlerini, hareketlerini acele acele yapmaya mecbur olanlar böyle bir durum karşısında mutlu hissetmelidir. Gerçeği aranırsa yaşamanın ne olduğunu siz bilmezsiniz. Hayat kelimesinin içerdiği lezzetlerden haberiniz yoktur. Dakika dakika yaklaşan bir ölüm fikri sizi kâinatın güzelliğiyle mest olmaktan, hayatı yudum yudum tatmaktan alıkoyar. Üstadımız Saint German, gençliğimiz yerine ihtiyarlığımızı uzatmaya karar verdiğimiz zaman yararlı ama üzüntü veren bir fedakârlıkta bulunduğumuzu düşündü. O vakit

insanî duygular okyanusunun içinde senelerce çalışmaktan yorulmamıştı. Fakat sonunda lepiska saçlara ve mavi gözlere çarparak bu deniz içinde battı, boğuldu, gitti. Mutluluğun yanı başından geçip gitmiş olduğunu sanırım anlamıştır. Sizin de aslında buna layık olan bir kadına karşı gösterdiğiniz aşk ve tutkunun şiddetiyle bu fedakârlığı yapmanızı anlıyorum. Aşkın ihtirasına karşı zekânın tattığı lezzetlerin daha iyi olduğunu tecrübelerime dayanarak söylemem mümkündür. Mesela batan bir güneş ile doğan bir ay manzarasını ele alalım. Sizler bu manzaraların ne kadar tercih sebebi ne kadar daha güzel olduğunu anlayamıyorsunuz.

O zaman yine Mehmet Şerif Efendi söze katıldı:

-İnsan böyle manzaraların güzelliğini görmeye başladığında artık bundan usanmak bilmez. Canvermezler'in misafiri olacağınız süre zarfında size bu iki mucizeyi, gündüz ile geceyi anlatıp bunu beğendirmeyi başaracağımız için mutluyum. Zavallılar hayatın zorluğu içinde bu mutluluğu unutmuşlar. Asrınız Avrupaîliği taklit ederek boş bir zahmetle yoruluyor. Bu sonucun bir felaket olduğunu hesap edemeyerek üstelik buna "medeniyet" diyor. Fakat gözleri bu kaba şeylerle dolduğu için asıl saf güzellikleri görüp onlardan zevk duymayı artık bilmiyor. Ne kadar yazık! Siz bile eminim ki yolda yürürken çiseleyen yağmur altında ve hayal meyal seçilen bu sis içinde ancak yolun karanlığına dikkat ettiniz. Düşmekten korktunuz, geceden ürktünüz. Fakat gözlerinizi kaldırıp bir kez bile etrafınızdaki muhteşem

güzellikleri gecenin rengi içinde yavaş yavaş boğulan tabiatın manzaralarını görmediniz.

Bu sözleri duyunca şaşkınlığım korkumu bir kez daha yendi. Başkasının eti, başkasının kanı ile beslenen, katil ve yamyam olan bu adamları dinliyordum. İnce ve şairâne bir tarzda konuştuklarını görüyordum. O zaman evlerine kanlı canlı sağ ve sağlam girerek buradan solmuş ve süzülmüş çıkan kurbanların hâlini düşünüyordum. Üç vahşi canavarın gökyüzünün güzel manzaralarından zevk alması için kaç zavallının hayatlarını ziyan ettiklerini düşündükçe dehşet ve hayret içinde kalıyordum.

26

Onlar sözlerini, işlerini bitirmişler ve köşesinde ölü gibi duran hiçbir hareket etmeyen Hasan Bâki Efendi'ye bakıyorlardı. Benim büsbütün sessizlik içinde gördüğüm bu simya ustasında göremediğim bir mânâ mı sezdiler, bir işaret mi gördüler? Her ne olduysa oldu Ali Vasfi Efendi bana dönerek:

-Efendim, ameliyat zamanı yaklaştı. Lütfen içinizi yoklayınız kendinizi iyice tartınız. Bir gizli arzunuz kaldıysa onu bize söyleyiniz. Biliyorsunuz ki bu evde amacımız sizin isteklerinizi harfiyen yerine getirmektir. Bu nedenle bu ihmal etmememiz için bu konuda bize yardım etmeniz gerekir.

Hiçbir arzum olmadığını açıklamak için başımı yukarıya doğru kaldırdım. Aniden bir fikir beni yukarıdan aşağıya kadar bir yıldırım gibi sarsarak bütün maneviyatımı aydınlattı. Adeta beni yaktı. Olduğum yerde gözlerim meçhul bir noktaya yönelmiş kalakaldım.

-Söylesenize canım!

Diye ısrar ediyordu. Hemen cevap veremedim. Düşünüyor ve kendi kendime hesap ediyordum. Ama bu düşüncelerimin sonucunda kararımı vere-

rek üçüne birden baktım:

-Evet, gerçekten de sizden bir şey isteyeceğim. Ümit ederim ki bu ricamı yerine getirmenizde hiçbir sakınca yoktur. Bana gelince bunun kabulüne çok önem veriyorum. Eğer bu ricamı kabul ederseniz o kadar memnun olacağım ki ben de buna karşılık sizin arzunuza uymak bir yana arzunuzu yerine getirmek için elimden ne gerekirse yapacağım. Hatta doğrudan doğruya benim için olumsuz sonuç doğuracak nitelikte bile olsa her istediğinizi gerçekleştirmek için çalışacağım. Ama bu ricamı kabul ediniz. Demin bana Meliha Hanım'ı göstermiştiniz. İşte şimdi son defa olmak üzere bir defa daha Meliha'yı görmeyi istiyorum. Fakat bu defa ona seslenmek, ondan cevap almak isterim. Ona veda etmek ve onunla yalnız başıma bir saat geçirmek istiyorum. Evet, son bir saat. Yalnız bir tek saat. Ondan sonra hemen arzunuza, emrinize uyacağım. Ne kadar isterseniz, nasıl isterseniz amacınız gerçekleşsin diye ben de uğraşacağım. Fakat istediğim bu bir tek saati bana çok görmemeniz.

Bu sözlerime cevap olarak ne Mehmet Şerif ne de Ali Vasfi Efendi bir şey söyledi. Tereddüt ediyor gibiydiler. Gözlerinin ucuyla birbirlerine baktıklarını gördüm. Sonra ikisi de Hasan Bâki Efendi'ye doğru yöneldiler. Ben bu kez göz kapakları kapalı bu adamın hâlinden hiçbir anlam çıkaramadım. Fakat Ali Vasfi Efendi'nin bir şey görebilmiş ve anlamış olduğunda şüphe yoktu. Çünkü hemen hiç tereddüt etmeden bana dedi ki:

-Peki efendim. Arzunuzu yerine getireceğiz.

Büyük bir memnuniyet, büyük bir sevinç hissi beni olduğum yerde sarstı. Ali Vasfi Efendi hâlâ babasının yüzüne bakıyor ve bana söylediği sözleri ondan alıyordu.

-Peki efendim, diye tekrar etti. Sizi Meliha Hanım'ın yanına götüreceğiz. Siz onunla baş başa bırakacağız. Biz çekilir çekilmez arzunuz doğrultusunda o da uykusundan uyanacak. O zaman kendisiyle siz istediğiniz gibi konuşabileceksiniz. Ne isterseniz onu söyleyebileceksiniz. Çünkü şunu iyi biliniz ki Meliha Hanım yanınızda tamamen uyanmış bir şekilde sizi tanıyor, kendini biliyor olacak. Sizinle olduğu için çok mutlu olacak. Ama gözleri adeta bir sihirli bağla kapanacak. Bu nedenle kendisi nerede olduğunu anlamayacak. Belirsiz bir odada size rastlamış olmasına da hiç şaşmayacak. Çünkü bu odayı ikinizin her zaman buluştuğunuz oda zannedecek. Kısacası Canvermezler'in yasakları onun neyi bilmemesi gerekliyse ona göre işleyecek. Hatta siz onu uyandırmak için elinizden geldiği kadar çalışsanız bile size bunu bildirmeliyim ki bunu başaramazsınız. Çünkü size vermiş olduğumuz bu saatin altmışıncı dakikası gelir gelmez Meliha Hanım tekrar uykusuna dalacak. O zaman bu görüşmenin hepsi birdenbire ve sonsuza dek unutulacak. Hafızasında bütün o sözlerden asla iz kalmayacak. Ona göre isterseniz boş yere uğraşın, istemezseniz bu zahmete girmeyin. Şimdi benimle geliyor musunuz?

Odanın kapısını açtı ve arkasında oğlu ile geçen seferki gibi sofadan karşı tarafa geçti. Ben de arkasında yürüyor ve bir sarhoş gibi sallandığımı zannediyordum. Altı aralık olan kapının önünden sevdiğim leylak kokusu hâlâ sızıyor, ılık bir hava ile gönlüme kadar ulaşıyordu. Onu koklar koklamaz bayılacağımı sandım. Ali Vasfi Efendi şimdi yavaş bir sesle konuşarak:

-Bu odada bir saat kalacaksınız. Bu saat zarfında bu oda sizindir. Burada kendi evinizde gibi serbestsiniz.

27

Meliha hâlâ uyuyor, hayattan çok ölüme yakın bir uykuyla uyuyordu. Kenarları çökmüş gözlerinin siyahlaşmış kapaklarında, solgun dudaklarında, soğumuş vücudunun görünen kısımlarında damarlarında akan kanın azıcık da olsa bir kırmızılığını görmek istiyor, göremiyordum. Çok uzun süren bir dakika geçti. Yatağın yanında ayakta duruyor, ne yorganlara ne de çarşafa sürünmeye cesaret edebiliyordum. Ona doğru eğildim. Sonunda göğsünde nefes alışverişlerini daha iyi algılayabildiğim bir mırıltı duydum. Sonra da iki yanağı üstünde sanki uzaktan gelmiş gibi bir yorgunluğun pembeliğini hayal meyal seçebildim. Gözlerimin önünde bir mucize gibi yeniden hayata doğuş başladı. Yavaş yavaş bütün yüzü daha da renklendi. Kalbi daha düzgün ve güçlü çarpmaya başladı. Daha sağlam bir nefes alış verişi ile yorganların kalkıp indiğini gördüm. Hâlâ daha kapalı gözlerin ilk açılışını bekleyen dudaklarım onları öpmeye hazırdı. Hayat sıcaklığının yanaklarını, alnını, ağzını yavaş yavaş etkisi altına aldığını gördüm. Yarım bir tebessüm görüldü ve artık öpücüğümü tutamadım. Benim busem sonucu uyanarak kendine

geldi. Aman yarabbi! Bundan önceki busemle bu son busem arasında neler yaşanmıştı. Bana dedi ki:

-Aman ne kadar çok uyumuşum, değil mi? Bak sen de giyinmişsin.

Kollarını boynuma sarıyordu. Çarşafların altında gerinen, bana doğru uzanan hafifliğini kavradığım vücudunu hissediyordum. Bana yine:

-Aman ne kadar yorgunum, bilsen... Başıma geleni gördün mü? Artık bir daha kalkıp giyinemeyeceğim. Yürüyüp eve kadar gidemeyeceğim sanırım. Kendimi küçücük bir kızın tıpkı yeni yürümeye başladığı zamanlardaki gibi hâlsiz hissediyorum.

Sonra sustu. Zira daha fazla dinleyemedim. Bu sözlerini buselerimin altında boğdum. Şimdi yastıkların üstüne dayanmış altın saçları vücuduna doğru taşarak bembeyaz kollarıyla bana sarılmış, gülüyordu. Odamızda beraber buluştuğumuz zamanlarda olduğu gibi büyülü gülücükler saçıyordu. O gülüyordu ve ben bir elimle çıplak omuzlarına dokunarak gözlerimi onun sonsuz bir denize benzeyen gözlerine daldırıyordum. Her şeyi ama her şeyi unutmak istiyordum. Aman yarabbi! Bunu başarıyor her şeyi gerçekten de unutuyordum.

Cidden gizli odamızda buluştuğumuz günler deki gibi ayrılığın yorgun saatlerini yaşıyor gibiydik. Meliha kendini o kadar yorgun hissediyordu ki "Kollarım, ayaklarım ve vücudumdan ayrılmış mı yoksa hâlâ bütün organlarım yerli yerinde mi bilmiyorum." diyordu. Bu yorgunluğu bana yöneltiyor, sitem ediyor "Bütün iğnelerimi kaybetmişim. Saçlarımı şimdi nasıl

toplayacağım?" diyordu. Ben önceden de bildiğim bu tatlı sözleri dinliyor, bütün ruhumla garip bir acı duyarak dinliyordum. İlk önce kendisini zorlayan bir hamle ile yerinden kalktı. Duvarları, demir çubuklu pencereyi, yerdeki tek kahve iskemlesini görmesin diye korkmuş; bunlara şaşırmasın, üzülmesin diye o nazlı tebessümü solmasın diye titremeye başlamıştım. Fakat bu korkum boşaydı. Kurbanın gözlerindeki bağ çözülmemişti. Sımsıkı duruyordu. Körleşmiş bu gözler için bu hapishane odasının şaşılacak bir tarafı yoktu. Meliha dedi ki:

-Saate baktınız mı? Sakın çok geç olmasın! Vapur kaçtaydı?

Ben de tebessüm ederek hatta gülerek cevap verdim:

-Hayır canım hiç merak etme! Daha çok zaman var.

Meliha hâlinden memnun, saçlarının lülelerini okşadı. Kendini şiltenin üstüne attı. O kadar hafifti ki vücudunun yatakta hiç bir yer kaplamadığına dikkat ettim.

-Aman neyse! Öyleyse biraz daha dinleneyim. Eğer vapuru kaçırırsam da zararı yok. Son vapura kalırım. Bana yemek ayırırlar. Ah bilseniz beyefendi sevgiliniz ne kadar ne kadar yorgun!

Artık kımıldanmıyordu. Yorgunluktan kırılmış gibiydi. Ben bu yorgun tene temas etmekten çekinen dudaklarımla ona dokundum. Kendisine hiçbir şey söyleyemeyecek, ona hiçbir şey anlatmayacaktım. Bir şey bilmiyordu. Hiçbir şey bilmemenin

geniş, büyük mutluluğu içindeydi. Bu mutluluğu ondan almaya kalkışmayacaktım. Bu neye yarardı ki? Ümitsizliğim, felaketim bana kalmıştı. Bundan bir zerresini bile ona vermeye kalkışmamalıydım. Mademki ben tek kurban, tek mahkumdum; felaketimi, talihsizliğimi yalnız yaşayacaktım. O habersiz ve bu şekilde; mutlu, şen, hür, hayata, kendi nazlı hayatına dönecekti. Ben kalacak, burada esir olacaktım.

Fakat hiç olmamış bir sessizliğimin ödülü olarak bu sonuncu görüşme ile aşkın ötekilerden derin bir ödülü oldu. Bu son görüşmenin bu saf, lekesiz bu inanılmaz dakikaların zevkine zarar vermeyecektim. Meliha şimdi daha iyi uyanmış güya seneler öncesine gitmiş gibi çocukluk, gençlik hayatına dönmüş gibi çocukça bir neşe ile söyleşip duruyordu. Bu hafif tatlı sözlerle siyah hapishanenin içine güya küçük aydınlıklar saçılıyor, gariptir ki, bir an için özgür hissettiriyordu. Bana dedi ki:

-İnanır mısın? Geçen salı günü terzide prova yaparken...

Veya:

-Biliyorsun canım, hatırlasana. Saime canım... Hani seninle ilişkimiz başladıktan sonra bir gece Rami Paşa'da sana herkesin içinde kur yapmıştı da ben bunu bizim Hatice'den duymuştum.

Sonra:

-Bir daha seninle ikimiz yine Yuşâ Tepesi'ne çıkarsak...

Diyordu. Ben iki elimle ipek gibi yumuşak saçlarını tarıyor, sıcak tenine dokunuyordum. Mutluluk

elimin altında bu tene temas etmek demekti. Kendimi şanslı sayıyordum. Bu sırada da bir ölü olduğumu, tıpkı toprağın altında yaşarken toprağın üstündekileri duyan bir ölü olduğumu düşünüyordum. Evet, ben ölü gibiydim. Bir deniz gibi mavi gözlere dalıyor, tatlı tatlı gevezelik eden bu mutlu ağıza bakıyor ve kendi kendime içimden haykırıyordum. Beni öldüren sensin, sen! Yolumun üstünden geçtin ve ben de seni takip ettim. Bana yolu göstererek, sanki elimden tutarak beni bu mezarın içine kadar getirdin. Gerçekte mezarlardan çıkan o aldatıcı ışıklar gibi bu çukura düşürmek için beni sen avladın. Ve ben düştüm. Şimdi her şey bitti. Artık şimdi ben bir ölüyüm. Fakat sen bunu nasıl göremiyorsun? Benim felaketimi, ölümümü, bu durumumu nasıl göremiyorsun? Neden, nasıl oluyor da sen hâlâ gülüyorsun? Alnımın üstünde yazılı yazıyı, seni bir daha göremeyeceğimi... Eyvah, eyvah! Seni şimdi son defa gördüğümü ve bir daha göremeden burada esir ve sensiz, en sonunda sensiz kalacağımı nasıl oluyor da okumuyor, anlayamıyorsun? Fakat bak felaketim alnımda yazılı. Çünkü bazı şeyler düzeltme kabul etmez bir tarzda yazılıdır. Aşkım da, esirliğim de, ölümüm de... Eğer bu talihimi okuyamıyorsan demek ki beni sevmiyor, beni derin bir şekilde anlamıyorsun. Heyhat! Ey hayatımdan daha çok sevdiğim sevgili, ey dünya yüzündeki tek azizem! Bu acı felaketi ne iyi anlıyorum. Sen beni sevmiyorsun. Fakat ne zararı var? Mademki beni sevmiyorsun demek beni kaybettiğin zaman daha az üzüleceksin. Daha önce

teselli bulacak, gençliğin neşesine daha çabuk dalacak, belki de yeniden bir aşka kapılacaksın. Bu daha iyi. Bu, pek iyi! Bana gelince bak ben seni seviyorum. Seni kurtarıyorum. Seni sevdiğim için seni kurtarıyorum.

O zaman içimden bana söylenmiş bütün bu dağınık sözlerin sanki cevabını veriyormuşum gibi dedim ki:

-Seni seviyorum.

Birdenbire duruldu. Bana açık kalan bir ağızla baktı. Sonra neşesinden kahkahalarla gülerek dedi ki:

-Beni seviyor musun? Bunu daha ilk kez söylüyorsun. Ama azizim, eğer bundan umudum olmasaydı hiç burada olur muydum?

Ve dudaklarını benim dudaklarıma uzatarak bütün sinirlerim eriyinceye kadar öptü. Bu lezzetle sarsılıyordum, onun da yastıkların üstüne yıkılıverdiğini gördüm. Göz kapakları o sevgili güzel gözlerinin üzerine kondu.

-Aman aman yine ne kadar yorgunum. Saatine baktın mı, doğru söyle. Saat kaç? Vapur...

Diye söylendi.

O sırada uykuya daldığını ve uyuduğunu gördüm ve kapı açıldı.

28

Hasan Bâki Efendi bana:

-Bizden istemiş olduğunuz gibi bu bir saatlik görüşmeyi size ayarladığımız için çok mutluyum. Ümit ederim mi bundan siz de memnun kalmışsınızdır. Bu sözleri söylerken bu basık tavanlı odanın ortasında ayakta duruyordu. Gözlerime daha çok büyümüş, daha dinçleşmiş ve gözleri daha çok emir veren bir tavırda bakıyordu. Duvarlarda, ötede beride yanan bütün mumlar şimdi söndürülmüştü. Yalnız ocağın iki yanındaki lambalar yanmaya devam ediyordu. Ali Vasfi Efendi de onların fitilini kısıyordu. Hasan Bâki Efendi:

-Şimdi de artık karar verdiğimiz gibi yapacağız, işe başlamak üzere oturur musunuz?

Bana eski ve bir ayağı sanırım kırık bir koltuk gösteriyordu. Hiçbir şekilde tereddüt ediyor gibi görünmek istemedim. Koltuğa doğru yürüdüm ve oturdum. Hasan Bâki Efendi "Şerif" diye torununu çağırdı. Vücudum derin ve geniş koltuğa gömülüyordu. Oturduğum yerde pek rahattım. Ama bana doğru yaklaşan Mehmet Şerif Efendi'nin, elinde demin bizi aydınlatmış olan lambaya benzeyen bir fener

tutarak bununla bana bir şey yapmak istediğini anlar anlamaz ürkerek doğruldum. Başımı kendisine doğru çevirmiş olduğumu gören Mehmet Şerif Efendi:

-Aman dikkat edin! Gözleriniz kamaşmasın.

Dedi ve bir eliyle kapadığı fenerin önünden elini çekti. Başımdan aşağıya kadar bir ışık döküldü. Şimdiye kadar karanlıkta bulunduğumuz odada gözüme oldukça aydınlık bir ışık girdi. İlk önce gözlerimi kapadım. Sonra yine açarak bana doğru tutulan bu fenerin ışığına bakmayarak odanın karanlığı içinde belirsiz bir noktaya doğru baktım. Biraz sonra kendime rağmen titremeye başladım. Bulunduğum koltuğun sırasında, demin boş olan diğer koltuğun üstünde şimdi bir şey, bir gölge vardı. Oturmuş bir adamın ışıktan yansıyan gölgesi, benim gölgem vardı. Bunu hemen anladım. Çünkü bir kolumu biraz kaldırır kaldırmaz gölge de kolunu oynattı. O zaman anladım. Fenerin ışığıyla koltukların ikincisinde oluşan gölgem gayet bilimsel bir olaydı. Kendi kendime ilk önce boş yere ürkmüş olduğuma kızdım. Fakat Hasan Bâki Efendi'nin incecik sesi sordu:

-Nasıl, gölge iyice görülüyor mu?

Mehmet Şerif Efendi'nin vakur ve derin sesi cevap verdi:

-Çok güzel görünüyor.

Ben başımı tekrar koltuğa dayamıştım. Odanın içinde dolaşarak hâlâ daha lambaları kısan ve ışıklarını küçük iki kandil derecesine getiren Ali Vasfi Efendi'yi görüyordum. Fakat biraz sonra Hasan Bâki Efendi de karşıma geldi ve gözlerimi çevirir çevir-

mez onun gözlerini gördüm. Tavırlarında ve sesindeki büyük nezaketle bana hitap ederek:

-Biraz sonra gün doğacak. Artık daha bekleyecek zamanımız kalmadı. Ameliyata hemen başlamamız için hazır mısınız? İtiraz edeceğiniz bir şey var mı?

Bir şey sanki boğazımı sıktı. Fakat birdenbire başımı önüme bir onaylama işareti ile eğerek hiçbir itirazım olmadığını anlattım. O zaman Hasan Bâki Efendi:

-İşte bu iyi! Bu konuda size ne kadar şükran ve minnet dolu olduğumuzu tarif edemem. Bana şimdi hemen hemen garip gelecek bir cesaretle bakıyordu. Az bir süre tereddüt ettikten sonra:

-Bugün insafsız ve gaddar birtakım adamların eline düşmüş olduğunuza dair yanlış bir fikir beslemenizi arzu etmem.

Şaşkınlıktan benim gözlerim açılıyordu. O devam etti:

-Sizin üzerinizde hem de ilk defa olarak uygulayacağım bu ameliyat doğrusunu söyleyeyim tehlikeli olabilir. Buna engel olmak benim elimde değildir. Fakat bu konuda hiçbir şekilde acı duymayacağımızı size temin ederim. Aslında yapacağımız ameliyatın tehlikesinin azalması için sizi önceden uyutmayacağım. Hâl böyle iken bu benim için daha çok yorulmama sebep olacaktır. Fakat siz uyumamış olduğunuz için vücut ve sinir sisteminiz de uyanık olacaktır. Bunun sonucunda onlar için gereken güce daha kolay tahammül edersiniz. Derken değişmiş bir sesle:

-Sahi, iyi ki hatırıma geldi. Üstünüzde sizin adınıza yazılmış sizin kimliğinizi belli eden birtakım

kağıt veya kağıtlar bulunabilir. Amacımız bir olumsuzluk meydana getirecek bu kağıtları bana vermenizdir. Bir şey söylemeden ceketimin iki düğmesini çözdüm ve iç cebimdeki kağıtlarımı aradım. Asker vesikasını ve birkaç kartviziti, üç dört zarfı ve balıkçılardan aldığım son mektubu içeren kağıt cüzdanımı çıkararak ona uzattım. Hasan Bâki Efendi:

-Teşekkür ederim.

Şimdi sesi yeniden vakur ve hemen hemen resmî olmuştu:

-Şimdi her şey yolunda. Ama mademki sizi uyutmuyorum sizden rica ederim ki uyuyor gibi yapınız. Kendinizi bütün bütün bırakınız. Bütün vücudunuz dinlensin, aklınız uyuklasın, böylece uyumuş bir insana dönüşün. Emin olun ki bu isteğim yapacağınız işi kolaylaştırmak için ve ikimizin de iyiliği için gereklidir.

Göz kapaklarımı kapayarak bir kabul işareti yaptım.

-Pekala, şimdi Allah'a ısmarladık.

29

Ortadan kaybolmuştu. Fakat bir saniye sonra varlığını arkamda hissettim. Arkamda durup gözlerini bana dikmiş olduğunu anladım. Gözleri enseme, omuzlarıma çarpıyordu, bu bakışların beni adeta dövdüğünü hissediyordum. Beni taşların üstünde uyuyorken gören Mehmet Şerif Efendi ve beni kapısının önünde karşılayan Ali Vasfi Efendi de böyle bakışlarla beni ezmişlerdi. Ama bu şimdiki bakışlar, kesinlikle öncekilerle kıyas edilemeyecek şekilde daha şiddetli daha ağırdı. Üstüme düşen adeta yumruk gibi kuvvetli bakışlar altında şaşırıyor, vücudumun acıdığını hissediyordum. Hemen başım dönmeye başladı. Karşımdaki koltuğun da köşedeki çanak çömleğin de ve bu odanın boyalı duvarlarının da etrafımda karma karışık döndüğünü gördüm. Bütün bunların giderek daralıp bana yaklaştığını ve beni ortalarına alıp sürüklediğini, bir halka oluşturduğunu görüyordum. Başımı iyice koltuğa dayamama rağmen bile bastığım yer, başımdaki tavan yıkıldı sandım. Ellerimle koltuğun kenarlarına tutundum. Çünkü koltuğumun sonu gelmez uçurumlara sürüklendiğini, buharlaştığını, sonra yetişilmesi imkânsız

yüksekliklere çıktığını, oradan korkunç bir şekilde sarktığını sanıyordum. Tersine çevrilen bir sepet gibi düşüyordum. Bulunduğum yerin altında dev bir boşluk görüyor, nasıl olup da bir bu boşluğa düşmediğime hayret ediyordum. Aman aman! Bu korkunç, çok dehşetli şekilde korkunç fakat şükürler olsun ki çok sürmeyen kısa bir felaket oldu. Çok geçmeden bir yorgunluk bu baş dönmesini azalttı. Sonra tamamen durdurdu. Artık ben yalnız hayatımda daha hiç duymamış olduğum bir dehşetli yorgunluk hissediyordum. Özellikle beynim sanki üstüne vurulan o bakışlarla kafatasımdan ayrılmış ve şimdi bomboş kalmış gibi koltuğa yığılmış, benden ayrı bir şey gibi dayanmış duruyordu. Gözlerimi bir yerden bir yere çevirene dek dünyayı yerinden oynatmış gibi bir güç harcadığımı sandım. Parmaklarımın ucundan başlayarak kollarımda bir karıncalanma meydana geldi. Sonra ellerimi ayaklarımı, bacaklarımı kuşattı. O zaman ben üşümeye başladım. Artık saniyeden saniyeye daha belirsiz olan hislerimi ayıramıyor duyduğum acıyı, çektiğim azabı anlamlandıramıyordum. Yalnız bütün vücudumun çözülüp bütün organlarımın birbirinden ayrıldığını sandım. Sanki bütün vücudum boşalıyor, bilemediğim bir maya ile doluyordu. Kandan çok daha hafif, daha sulu bir mayaydı bu. Bütün organlarımın bu maya içinde yüzdüğünü düşünüyordum. İşte o zaman öleceğimi sandım.

Artık bundan ötesini yazmasam daha iyi olacak. İşte çoktan beridir ucuna kadar yanmış, elimde zorla tuttuğum kurşun kalemi bıraktım. Hâlâ daha tereddüt

ediyor ve etrafıma korka korka bakıyorum.

Öğle güneşi mezarlığın siyah servilerini yaldızlıyor. Kış rüzgarı bu vakur ağaçları ancak hafif hafif sallandırıyor. Masmavi gökyüzünde tek bir bulut göremiyorum. İhtiyar kemiklerimi donduracak kadar acı soğuğa rağmen bu muhteşem günün güzelliğine görmekle son bir zevk daha tatmış oluyorum.

Bundan ötesini yazmasam daha iyi olacak. Çünkü yazsam da neye yarar ki? Bana inanmayacaklarını biliyorum. Benim bile bu inanılmaz, akla hayale gelmez düşünce karşısında "Acaba doğru muydu?" diye şüphe ettiğim oluyor. Eğer burada olmasam, eğer dayandığım bu taş üstünde artık ebediyen silinmez bütün bir sonsuzluk için değişmeyecek olan harfleri sözleri okumasam ve titrek parmaklarımla beyaz sakallarıma dokunmasam ben de inanmazdım. Kesinlikle rüya gördüğümü ya da delirdiğimi düşünürdüm. Fakat gerçek, bunlardan daha acı olan gerçek ortada duruyor ve gözlerime batıyor. Gerçek ortada! Bu nedenle benim de susmaya hakkım yok. Evet vazifemdir, bundan ötesini de insanların iyiliği için iyice anlatmalı ve söylemem gerekenleri söylemeliyim.

Ey bu vasiyeti, benim vasiyetimi, okuyacak olan insanlar! Aman Allah aşkına sakın bana inanmazlık etmeyin. Okuyun, düşünün anlayın inanın!

30

Evet, artık öleceğimi sandım. Hislerim arasında açık şekilde hissettiğim tek şey, o garip karıncalanma şimdi saçlarımdan topuklarıma kadar beni etkisi altına almıştı. Artık bu garip karıncalanmanın çıkardığı sesi bile duyuyordum. Bu sanki beynimle kalbimden ellerime, ayaklarıma doğru akan bir kumun hışırtısıydı. Bu kan, bu kum parmaklarımdan geçiyor, sanki parmaklarımın ucundan damlıyordu. Bütün parmaklarımda sanki ıslak ve yumuşak bir his vardı.

Düşmanım omuzlarımın üstüne ve enseme şiddetli bakışlarla vurmaya devam ediyordu. Ben gittikçe gücümü kaybediyor, zayıflıyordum. Artık gözlerimi bile kıpırdatacak durumda değildim. Göz kapaklarımın irademe dâhil olmadığını sanıyordum. Giderek küçülen vücudumun her tarafından hayatın aktığını duyuyor gibiydim. Birdenbire olağanüstü bir şey oldu. O kadar ki bunun etkisi ve meydana getirdiği hayret karşısında gözlerimi açabildim. Bir süre de kapatmadım. Biraz önce kendi gölgemin oturduğunu gördüğüm koltukta şimdi bir başkasının oturduğunu hayal meyal seçiyor gibiydim. Bu, gölge

içinde biraz daha koyulaşan bir gölge gibi, hayalet gibi bir şeydi. Ve kımıldıyor, yürüyor gibiydi.

31

Bu ilk önce hemen hemen seçilemez bir şeydi. Bir gölgenin gölgesine benziyordu ve bir cam gibi adeta şeffaftı. Ben onun altındaki koltuğun bütün ayrıntılarını görebiliyordum. Bu şekli bilirsiniz, bir parça duman gibi bir şey fakat kesinlikle göze var gibi görünen bir şeydi. Onu yalnız gözlerimle görür gibi olduğum gibi hislerimle de kavrayabiliyor, aklımla da biliyor gibiydim. Evet, onu yalnız gözlerimle tahmin etmiyor hislerim ve zihnimle de farz ediyordum. Yavaş yavaş bu düşüncem de ciddiyet kazandı. Bir gerçeklik meydana gelir gibi oldu. Gölgenin bir çeşit eksik ve bitkisel hayat yaşadığını sandım. Bu sade bir boşluk, bir yokluk değil benden, çalınmış vücudumdan, kalbimden alınmış bir parçaydı. Mademki hâlâ onu kendim gibi hissediyordum demek ki o gölge bendim. Evet, o gölge bendim. Aciz hâlimin içinden aklımın, vicdanımın uyuştuğu bu ölüm gibi yorgunluk içinden ancak bu düşünceyi biliyordum. Canvermezler'in bana önceden belirsiz kelimelerle söylediği şeyleri şimdi daha net bir biçimde anlıyordum. Evet, benim karşımda duran bu gölge benliğimden çalınmış bir şey, vücudumdan gücümden alınmış bir

şeydi. Bu düşünceyi algıladığımda kendimi daha zayıf daha aciz hissettim. Artık görmekten, işitmekten kesilmiştim. Beni sanki kalın siyah bir sis kapladı. Bunun altında ben bir ölüye döndüm. Bilmediğim, zamanını tahmin edemediğim bir süre sonra kendime geldim. Kendimi tamamen kaybedeli epeyce bir zaman geçmişti sanırım. Fakat emin olarak bildiğim bir şey yok. Kendime geldiğim sırada geçen baygınlığımdan önceki bütün hayatım bana bir sonsuzluk gibi uzakta göründü. Yaşamış olduğum senelerin çok ötesinde bir zaman geçmiş, mahvolmuş bir mazide kalmış gibi geldi. Şimdi soğuk, buz gibi eller şakaklarımı ovuyordu. Alnıma bağlanmış bir ıslak mendilden yüzüme doğru damlalar sızıyordu. Ali Vasfi Efendi benimle meşgul oluyor, beni uyandırmaya, canlandırmaya çalışıyordu. Kendime rağmen derinden derine inledim. Gözlerimi açtım. Avucumun içinde ıslak yapışmış gibi duran parmaklarımı açmama yardım etmek için Ali Vasfi Efendi şakaklarımı bıraktı. Alnımı sildi. Benden uzaklaştı. O zaman yeni açılan gözlerimle karşıki koltukta oturan bir hayalet gördüm. Aman yarabbi! Sanki benden ayrılmış bir gölge benliğimi yansıtan bir gölge gibi aynı bana benzeyen bir hayalet gördüm. Yavaşça, zahmetle bir kolumu kaldırdım. Kolum artık bir kuru yaprak kadar bile ağır olmadığı için bu hareketi zar zor yaptım. Etim azalmış, kanım sulanmış, vücudumun içine bir boşluk, bir gölge karışmış gibiydi. Ben kolumu oynattım. Fakat hayalet yerinden hiç kıpırdamadı. Gözlerim biraz evvel yeni olan giysilerime ilişti.

Artık onlar da eskimiş, ipliklerine kadar aşınmıştı. Tıpkı benim gibi.

Ah! Niye yazayım? Niçin anlatmaya çalışayım? Ey beni okuyacak olanlar! Bilirim ki bana inanmayacaksınız. Fakat çıldırmadığımı, deli olmadığımı düşününüz. Deli olan biri böyle hatırlayabilir mi, tarif edebilir mi, aktarabilir mi? Şüphe yok ki hayır! Bir de yakında öleceğimi düşünün. İşte benim size yalan söylememem, sizin de bana inanmanız için iki sebep. Fakat heyhat! Ne kadar uğraşıp çabalasam da neye yarar? Yalana benzeyen doğru boş yere söylenmemeli değil mi?

32

Hayalet üstünde oturduğu koltuktan kalkarak kapıya doğru yürüdü. Kalkarken yaptığı hareketi ben bacaklarımda ve kalçamda hissettim. Sanki kalkmak için hareket etmeye çalışan, bu zahmeti çeken bendim. Sonra adımlarının hepsini bacaklarımla ayaklarımla hisseder gibi oldum. Kapının önünde elini tokmağa koyarak bir saniye durdu. O zaman Hasan Bâki Efendi'nin sesini duydum, onu tanıdım. Fakat bu ses şimdi uzaklaşmış, kırılmış, yorulmuş, azalmış gibiydi. Bir sesten çok bir nefese benziyordu.

-Kağıtları...

Diye söylendi. Mehmet Şerif Efendi'nin iri vücudu hayaletle aramıza girdi. Ben onun demin kendisine vermiş olduğum kağıt cüzdanımı ve balıkçıların mektubunu hayaletin cebine koyduğunu gördüm. O da:

-Oldu.

Diye seslendi. O zaman hayalet kapıyı açtı ve gitti. Fakat sofaya geçerek aramızda bir duvar girmiş olmasına rağmen ben onu hâlâ görüyordum. Duvarın arkasından değil ve kendi her zamanki gözlerimle değil, sanki onu takip eden, onunla beraber giden ve kendimi bırakmayan gözlerim gibi onu

bırakmayan yeni gözlerle görüyordum. O sofadan kapıyı açtı, bahçeye çıktı, bahçenin kapısını da açıp dışarıya çalılıkların arasına çıktı. Yola düştüğü zaman onu yine görmeye devam ettim. Bir defa daha, son bir defa olmak üzere Hasan Bâki'nin incecik sesini duydum. Kesin bir tembihte bulunmak için son gücüyle zorlanarak geldiğini hissettim. Diyordu ki:

-Sizden çıkıp giden bu hayaleti görüyorsunuz ya, o bir insan değil bir hayalettir. Göze görünür fakat bir varlığı yoktur. Aramızdan çekilip gitti. Bu nedenle onu yok etmek de hakkımızdır. Siz şahidimizsiniz ki bu yaptığımız bir cinayet değil.

Sesi bütünüyle kısıldı ve sustu. Ben o hayaleti görmeye devam ediyordum. Pek çabuk yürüyerek, adeta koşarak çalılar üstünden hayret verici bir hızla geçiyordu, gidiyordu. Bundan birkaç saat evvel gördüğüm Meliha'yı hatırlıyor, sanki tekrar görüyor gibi hissediyordum. Birkaç saat, birkaç saat mi asır mı geçmişti? Bunu bilmiyordum. Tıpkı Meliha da böyle çalılar arasından hayret veren bir hızla geçip gitmişti. Yavaş yavaş şafak söküyordu. Dağların üstünden bu hafif bir aydınlık dökülmesine rağmen karanlık gece devam ediyordu. Ben onu görmeye devam edecektim. Sanki elimle tutuyor gibi görmeye devam ediyordum. O hayaleti takip eden gözlerim, onu bırakmayan ellerim gibiydi. Onu ellerim tutuyordu. Hayalet gidiyor, pek hızlı yürüyordu. Onu etrafında birkaç saat önce Mehmet Şerif Efendi'nin fenerinin ışığı altında geçtiğimiz yolları görüyordum. O da aynı Meliha ve aynı Mehmet Şerif Efendi gibi bu

yolların ortasında hiç tereddüt etmiyordu. Giderek keskinleşen bir tarzda hızını artırıyordu. Ben bacaklarıma çalıların sürtündüğünü, dikenlerin ona değil bana battığını hissediyor, hafif bir acı duyuyordum. O yürümeye, koşmaya devam ettikçe benim yorgunluğum bacaklarımda ve dizlerimde acıya dönüştü. Şimdi taşlar arkasından geçmiş, önceden aklımda kalan yollarda ilerliyordu. Belki altı yedi saat evvel buradan geçmiştim. Rehberimin, felaketimin mi demeliyim, fenerinin ışığıyla buralardan yürümüştüm. Hayaletin elindeki bastonu, ayağına batan dikenlerin acısını hissetmeye devam ettim. Yorgun, haykıracak kadar yorgundum. Hayalet aniden durdu.

Yavaş yavaş şafak başlıyor, dünya aydınlanıyordu. Önümde uçurumu kapayan yüksek otların olduğunu anladım. Hayalet ayakta, kollarını göğsünün üstünde tutarak önüne doğru sarkıyordu. Ben de onunla birlikte sarktım. Burada bir uçurum vardı. Saatler evvel önünde titremiş olduğum uçurum... Uçurumu fark ettiğim zaman, onu gördüğüm zamanki aynı hislere kapıldım. Solgun gökyüzünün ufkunda taze kan gibi kızıl bir leke şafağı gösterdi. Ben başımın dönmesine engel olmaya çalıştığım sırada bütün sinirlerimin bozulması, beni koltuğun dışında bir noktaya fırlatmıştı. Bu durum beni havaya fırlayan bir canavar vücudu gibi olduğum yerden fırlatıp attı. Ne kadar bitkin ne kadar yorgun olsam da gergin olan sinirlerim beni o kadar yükseğe fırlattı ki demin üstünde uyuduğum koltuktan üç adım öteye düştüm. Başım ve ellerim önüme doğru düşüp bayıldım. Fakat

hayaletin başının önde, uçuruma yuvarlandığından ezildiğini ve çakıl taşları üstünde olduğunu gördükten sonra...

33

Bundan sonrasını bilmiyorum. Bundan sonra artık bir şey bilmiyorum. Yine sabah, yağmurlu bir sabah. Kafesli camdan bu hapishane gibi odaya günün ışıkları yavaş yavaş sızıyor. Yatağın üstünde bitkin, baygın bir hâldeyim. Kendime gelince etrafıma bakmak için boş yere dirseğimin üzerine dayanmaya çalışıyorum. Fakat pek zayıfım. Bunu başaramıyorum. Ancak hemen uzakta başka bir yer görmeye başlıyorum.

Akan bir su... Yeşil yosunlar... Yüksek yalçın bir kaya, bir uçurum... Akan sularla yıkanmış yarı beyaz çakıl taşları ve onların sivri uçları üstünde bir ceset... Benim cesedim, hayaletin cesedi! Sular kıyafetlerini ıslatıyor, göğsünü, omuzlarını örtüyor, yüzünü köpük kaplamış olduğundan köpükler ağzına, yüzüne, gözlerine giriyor Fakat ben bu soğuk mayanın temasını hissediyorum. Suyun dışında kalmış olan ayaklarım ve bacaklarımın üstüne sızan sisli yağmuru da duyuyorum. Artık bir şey hissetmiyorum. Ölmüşüm, yani ben değil o hayalet ölmüş demek istiyorum. Ben muzdarip, hasta ve yatağın üstünde sızlıyorum. Birkaç defa kımıldamak istiyorum.

Başaramıyorum. Hiçbir şeyi başaramıyorum. Hafifçe aralanmış pencereden yağmurla ıslanmış çam ağaçlarının taze kokusu odaya sızıyor. Yalnızım, az önce Ali Vasfi Efendi, Mehmet Şerif Efendi de buradaydılar. Bana merak ve şaşkınlıkla bakıp nabzımı yokladılar. Bütün vücudum ovuşturdular. Ama şimdi onlar çekildiler, ben yalnız kaldım. Deminden beri anlatmış olduğum bu şeyler artık maziye karıştı. Mazi, hem de inanılmayacak kadar uzakta kalmış bir mazi oldu. Hayaletin yarı ıslak cesedine bakıyorum. Hatırlamaya çalışıyorum. Düştüm evet! Önüme doğru eğiliyordum aniden şiddetli bir güç beni arkamdan itti. Sanki ilk önce ensemden ve omuzlarımdan beni ezmiş olan o dehşetli bakışların ağırlığında ve etkisinde bir yumruk... Ben sendeleyerek düştüm. Hayaletin cesedine bakıyorum. O şimdiden eskimiş, çürüyüp dağılmış bir ceset gibi. Üstüne bir sürü sinek konuyor. Etrafında çalkalanan sular akıyor. Akan bu sular cesede dokunuyor. Onu bozuyor, çürütüyor. Gerçekte bu ceset şimdiden sanki orada epeydir kalmış bir cesede benziyor. Onu kaldıracak olanlar acele etseler...

Ben de yatağımın içinde ihtiyarladım. Biraz önce de bu kadar ihtiyar mıydım? Yoksa gökyüzünde Güneş durdu da seneler mi geçti? Bilmiyorum. Evet, bunu iyi hatırlıyorum. Ben bayılmıştım. Uçurumdan düştüğüm yani koltuğumdan kalkıp da birden yere düştüğüm sıradaydı. Başım ve ellerim yere temas etmişti. O zaman bayıldım. Şüphe yok ki Canvermezler o zaman beni yerden kaldırıp bu yatağa

yatırmışlar. Beni bu kadar ihtiyarlatmış olan belki bu akan sular, bu sisli yağmur ve kışın soğuk rüzgarları olmuştur. Çünkü ben ihtiyarlamış, en üst derecede yaşlanmıştım. Dakikadan dakikaya saniyeden saniyeye daha çok yaşlanmaktayım. Elimle çeneme dokundum. Çenemde bir sakal, ak bir sakal çıkmaya başlıyor. Fakat çabuk çabuk, acele acele çıkıyor; ellerimi yüzüme götürdüğüm zaman alnımda çizgilerin oluştuğunu, buruştuğumu hissediyordum. Üç defa yavaşça kapı açıldı. Kapının öte tarafındaki küçük aralıktan Canvermezler'in meraklı yüzlerini gördüm. Dikkatli dikkatli bana bakıyorlardı. Her defasında da gözlerimi kapattım. Ama tamamen değil. Alttan alta onları gözlemlemek için hafif bir şekilde gözlerimi araladım. İyice gördüm ki Canvermezler şaşkındılar. Aniden gelen bu ihtiyarlığa, ihtiyarlıyor olmama şaşırıyor olmalarına şüphe yoktu. Şimdi saat kaç? Hangi gündeyiz? Hangi senedeyiz? Kırlaşan sakalım sanki tamamen ağardı. Şimdi onu gözlerimle iyice görüyorum. Çünkü geniş ve uzun böyle bir sakal anca ölülerin çürüyen etleri üstünde biter. Ellerim zayıfladı. İnce bir kağıda dönmüş derimin içinde kemiklerimi görüyorum.

Güneş batacak sanıyorum. Bu hapishane odasına gittikçe karanlık basıyor. Demir kafesli pencereden içeri ancak ölgün, belli belirsiz bir ışık süzülüyor. Ötede giderek bozulan cesedin etrafında akan yeşil sular kararıyor ve ceset de yumuşuyor, bozuluyor.

Evet, işte gece oluyor. Canvermezler yeniden odama girdiler. Yalnız baba ile oğlu geldi. Büyük peder

kaybolmuş, göze görünmüyor. Tekrar yatağıma yaklaştılar. Yüzlerinde bir endişe göstergesi ile beni uzun uzun muayene ettiler. Sonra bir şey söylemeden çekip gittiler. Üçüzlü şamdan üstündeki küçük mumların şimdi üçü de yanıyor. Öte yandan gün batımının karaltısı çöküyor, sular siyahlaşıyor.

Aman aman! Bu da nedir? Odanın içine meşaleler mi getiriyorlar? Bağıran kimdir? Sahi aldanmışım, bunlar burada değil, ötede... Nasıl oldu da yanlış anladım? Bunlar ötede uçurumun üstünde.

Fenerler meşaleler uçurumun üstüne doğru sarkıyor. Gözler uçurumu tarıyor. Jandarmaların, polislerin resmî elbiselerini tanıyorum. Bir sedye görüyorum. Anladım ki bütün bunlar hayalet için. Sesler, küfürler duyuyorum. Sonra emredici bir ses öteki insanlara susmalarını emrediyor. Pek iyi işitip anlıyorum:

-Gördüm be! Çukura düşmüş. Aşağı inmeli de çıkarmalı.

-Yavaş yavaş he, sonra sen bilirsin. Sen de yuvarlanırsan karışmam.

-Korkma be canım! Ben bilirim çukura inmeyi. Vay be! Bir de kokmaya başlamış ki!

-Böyle hep birden bağırmayın.

-Burada biri var ama o mu değil mi anlayabilirsek aşk olsun! Herif çürümüş.

-Şunun söylediğine bak be! Düşeli daha yirmi dört saat olmamış nasıl olur da çürür?

-Yirmi dört saat mi oldu ne oldu onu bilmem. Bildiğim bir şey varsa burada kokudan durulmuyor.

Suya dalmış da ondan olacak. İpi sarkıtsanıza! Sıkı sıkı bağlayayım. Ceset değil turşu! Bunu kaldırmak için bir gece lazım.

-Acaba başka biri olmasın. Ne dersin? Ceplerini arasana ceplerini!

-Kağıtlar var, kağıt çantası. Burada da bir mektup var.

-Bağla şu ipe onları. Uzat bana. Kendisi canım, ta kendisi! Mektup da onun kağıtlar da.

-İpleri sarkıtsanıza ipleri! Aman Allah!

-Ne var yine?

-Tuhaf şey be! Ceset kuru bir yaprak gibi hafif. Kaldıramayacağımı sanmıştım. Tartsan 30 kilo etmez.

-Acaba vücudu kırılmış bir parçası ayrı düşmüş olmasın.

-Yok yok merak etmeyin. Adam tamam.

-Çekin yukarı! Yavaş ha şöyle yavaş! Ha şöyle... Bir yere çarpmayın.

-Çarpsa ne olacak ki? Artık Allah rahmet eylesin. İş işten geçmiş.

Üstüme, cesedin üstüne, bağladıkları kefen başımı sıkıyor. Bütün vücudumu sarıyor ve hayaleti koydukları bu sedye yolun üstünde sallana sallana gidiyor. İyice görüyorum. Gecenin ayazında tutulan fenerlerin ışığıyla odanın içinde üçüzlü şamdanın mumlarından dökülen ışık birbirine karışıyordu. Kapkara, karanlık bir gece oldu. Demir kafesli pencereden asla aydınlık sızmıyor ve yolun üstünde de gece renginden başka bir renk görünmüyordu. Gözlerinin üstüne kapanmış olan kefen hayaleti görmekten

alıkoyuyor. Orada onun gözlerini kefen örterken burada benimkileri uyku örtüyordu. Uyumaya başlıyorum. Uykuya yani ölümün bu diğer türlüsüne düşüyorum.

34

Yine şafak söktü. Bunu görmeden evvel tahmin ediyorum. Demir kafesli pencerenin dışı henüz simsiyah fakat gece bitiyor, anlıyorum. Kalın camların dış tarafında sabah ayazının soğukluğunu duyuyorum. Üçüzlü şamdanın mumları yandı. Fitilleri erimiş son mum damlalarının içinde ancak belli belirsiz titrek bir ışık var. Uyku bana biraz güç vermiş, fakat az bir güç belki bu yatak içinde biraz doğrularak dün istediğim hâlde yapmaya gücümün yetmediği kolumun üstüne dayanabilirim.

Büyük zorlukla hatırlamaya çabalıyorum. Vaka'nın başlangıcından beri ne kadar zaman geçti? Bakalım bugün işte şafak söküyor. Dün ben yatağımdaydım. Evet dün ihtiyarladım. Şafaktan gün batımına dek anbean ihtiyarladım. Canvermezler'in evine evvelki gün evvelki gece dâhil oldum. Demek bütünüyle iki gece ve bir tek gün geçti. Bir tek gün! Aman yarabbi! Fakat bakın ihtiyar yüzümün buruşuklukları ne kadar derin! Çenemden yanaklarımdan sarkan bu sakalın rengi ne kadar beyaz. Evet, tek bir gün geçti. Ama bu bir tek gün beni bir asır yaşamışım gibi ezdi. Buna kim inanacak? Ah kesinlikle

kimse hiç kimse!

Bu yatağın içinde doğrularak dirseğime dayanabilecek miyim? Fakat bunun için beni sımsıkı saran bu sargıları açmaları lazım. Hangi sargıyı? Mademki üstümde beni sıkmayan başka şey yok öyle ise bu nedir? Ha anladım, anladım. Bu ötekinin, hayaletin üstündeki sargı: Kefen. Hâlâ daha onu görüyorum. Gördüğüm zaman neredeyim karıştırıyorum. İşte işte bu defa artık kesinlikle şafak söküyor. Demir kafesli pencerenin öte tarafı karanlıktan ibaret değil. Açılan kapıyı duymadım. Birdenbire gözlerimi yarı kapayarak altlarından gizlice olanları izlemeye koyuldum. Canvermezler'in ikisi, Ali Vasfi ve Mehmet Şerif Efendi, içeri girdiler. Yüzüme bakıyorlar ve ben görüyordum ki dünkü gibi şaşkınlıkla bunu yapıyorlardı. Ali Vasfi Efendi bana dedi ki:

-Rica ederim lütfen kalkınız efendim.

Ben de zorlukla kalktım. Evet zayıf, çok zayıftım. O zaman Ali Vasfi Efendi bana tekrar dedi ki:

-Sizden bir ricamız var. Pederim bugün çok yorgundur. Yatağında kalacak ve odasından dışarıya çıkamayacak. Biz de oğlum ile birlikte müsaade ederseniz sizi kendisinin yanına götürmeye geldik.

Razı oldum, onları takip ettim. Doğrusu ha oradayım ha burada bence ikisi de bir. Neme lazım?

Hasan Bâki Efendi'nin kendisini göremedim. Odasına girince küçücük bir renkli cam kaplı bir bölme odanın yarısından ayrılarak öte tarafta kalan yatağı bana gösteriyordu. Fakat onun incecik sesini duydum. Emredici veya alaycı zamanlarındaki sesi

değildi bu. Onun dışında bazen sesinin oluşturduğu dostane perdesini duyarak sesini tanıdım. O yatağının içinde söylüyor ve ben kapının önünde ayakta dinliyordum. Yorulmuş, bozulmuş hafızamda geçmişin silueti, izleri yerine Canvermezler'in sözleri o kadar şiddetle yerleşmiş ki bunlar artık son nefesime kadar silinmeyecek sanıyorum. O söylüyor, ben dinliyordum:

-Doğrusunu söyleyeyim. Gerek kendi hipnoz gücüm ve gerek sizin hayat direncinizden daha iyi bir sonuç beklemiştim. Yapmış olduğuma pişman olduğumu söyleyemem. Çünkü vazifemi yaptığımı biliyorum. İstirahatimiz, huzurumuz, hayatımızın devamı bu sayede gerçekleşecek. İşte bunlar beni yormuş olan bir zahmetin neticesinde şimdilik kazanılmıştır. Fakat isterim ki bu zahmet beni yorduğu gibi sizi de yormuş olsun fakat böyle ihtiyarlatmasın. Bu yapmış olduğumuz tecrübenin tehlikeli olduğuna şüphe yoktur. Ben bunu size haber vermiştim. Siz ameliyatın çeşitli ve en tehlikeli safhasını maşallah esenlikle atlattınız. Ama bundan biraz sonra da gittikçe zayıflamaya şimdi de ihtiyarlamaya başladınız. Benim bundan son derece üzgün olduğumu bilin. Lütfen inanın ki eski hâlinizden daha sağlıklı ve dinç olmamanıza ben de en az sizin kadar üzgünüm.

O biraz susuyor, ben dönmek için geriye doğru bir adım atıyordum. Ama ihtiyar sesi yükselerek devam ediyor ben de dinlemeye devam ediyordum:

-Fakat mademki gerçek istediğimiz gibi çıkmadı. Şimdi tutulacak en kestirme yol dönüşü olmayanı,

tamir edilemeyecek olsa da kabul etmektir. Dikkat ediniz ki şu durumda vaziyetiniz yararlanılacak, bize fayda sağlayacak bir hâlde değildir. Sizin özgürlüğünüzün iadesi için evvelce görmüş olduğumuz sakıncalar şimdi kendiliğinden ortadan kalkmıştır. Dün bu saatte maddi ve manevi olarak genç, dinç bir insana veremeyeceğimiz özgürlüğü ihtiyar ve her konuda kudretsiz bir insana verebiliriz. Bu nedenle bu dakikadan sonra serbestsiniz. Kayıtsız ve şartsız biçimde hürsünüz. Dilediğiniz vakitte torunum evimizin kapısını size açacaktır. Siz de her nereye gitmek isterseniz gidebilirsiniz. Bize lazım olan ancak burada Canvermezler'in evinde görmüş olduğunuz şeylerden hiç kimseye bahsetmemenizdir. Eminim ki bu konuda sessizliği seçeceksiniz.

Ben hâlâ dinliyordum ve birdenbire bana geri verdikleri bu özgürlüğe, her ne kadar garip olsa da, şaşmıyor, dinliyordum. Dakikadan dakikaya duymakta olduğum bu sözlerin bu kelimelerin belleğime işlediğini ve bende değişmez, sonsuz hatıralara kaydedildiğini görüyordum. Bunu çok iyi anlıyordum. Bu dehşetli tecrübeden bütün iradem, aklım, mantığım en üst düzey şekilde zayıflayarak kurtulabilmiştim. Kafamın yarı yarıya boş olduğunu sanıyordum. Bana söylenen bu sözler, emirler, hele hafızama çakılan bu sessizlik emri başka bir akıl ve zeka, başka bir mantık tarafından verilen bu direktifler hafızamda boşalan şeylerin yerine geçiyor sanıyordum. Bütün bunların başımda taşıdığım müthiş boşluğu doldurmaya yarayacağını düşünüyordum.

Hasan Bâki Efendi'nin sinirli, ihtiyar sesi sonucu anlattı:

-Bundan ötesi için size söz verdik. Meliha Hanım evimizi dün terk etti. Artık hiçbir zaman buraya gelmeyecek.

Meliha Hanım mı? Ha! Evet, artık onu düşünemiyordum. Gerçekten de ne kadar ihtiyarım! Kalbim de ne kadar ihtiyarlayıp değişmiş. Meliha Hanım... Evet, Meliha Hanım... Buraya bir daha gelmeyecekmiş. Pekâlâ, öyle olsun.

Hasan Bâki Efendi'nin alaycı sesi haykırdı:

-Allah'a ısmarladık. Artık her şey bitti.

Kapıyı benim için ardına kadar açtılar. Evlerinin önünde Ali Vasfi ve Mehmet Şerif Efendi de bana bu sözleri tekrar etti:

-Allah'a ısmarladık.

Bahçeden geçtim. Demir parmaklık zaten açıktı. Kapıdan çıktım. Önümde tesadüfen doğan şafağa doğru eşlik ederek yürümeye başladım.

35

Mavi gün doğumundan, kızıl gün batımına dek bütün gün yürüdüm. Üstünden geçtiğim yolu şimdi tekrar bulamam. Doğruca önüme yönelip yürüdüm. Yürürken bir yorgunluk hissetmedim. Bu yorgunluğu bir yere ulaştıktan sonra duydum. Güç, çok güç ulaştım. Gittiğim yeri sanki hiç bilmiyor gibiydim. Hatta bir yere gitmekte olduğumu bile düşünemiyordum. Bu yolun sağında ve solunda evler olduğunu gördüm. Bir köprü üstünden tahta ve eskimiş bir köprü üstünden geçerken İstanbul'u tanıdım. Ben onun iç taraflarına doğru yürürken ufukta gökyüzü adeta kanıyordu. O zaman tekrar akşam olduğunu anladım. Ayaklarım toz toprak içindeydi. Kimsenin ayakları benimkiler kadar tozlu, kirli olamazdı. Fakat ben yürümeye devam ediyordum. Bir kehrübâ ile kendine çekilen saman çöpü gibi benim değil içgüdülerimin bildiği meçhul bir noktaya doğru gidiyordum.

Biraz sonra bir dükkan önünden geçtim. Yanı başımda son derece sefil; bitkin, gözleri sönük, saçları beyaz, sakalı uzun, giysileri lime lime olmuş bir ihtiyar gördüm. Şaşırarak durdum, ihtiyar da durdu.

O zaman bu gördüğümün aynadan yansıyan kendim olduğunu anladım. Biraz daha sonra iki yol ağzına çıktım, sağa saptım ve evimi gördüm. Meğer içgüdülerim nereye gittiğimi bilmeden beni evime ulaştırmıştı. Bacaklarıma birdenbire felç gelmiş gibi bir adım daha atmam mümkün olmadı. O zaman evimin karşısındaki duvara yaslanarak bütün kuvvetimle bakmaya, bu eve bakmaya başladım.

36

Bakabildiğim kadar bakıyordum.

Bütün yol, benim bulunduğum kaldırımın üstüne kadar, yerinde duran yahut gidip gelen insanlarla dolmuştu. Buradaki insanlar yavaş yavaş konuşuyordu. Ama bu toplanmada belli belirsiz çıkan sesler bir gürültü meydana getiriyordu. Gelen sivil kişilerin ve zabıtaların kıyafetleri arasında kıyafetleri öteki insanlardan daha sırmalı bir paşa gördüm. Yüzüne dikkat ettim. Uzun boyu, iri vücudu, temiz yüzüyle Rami Paşa'nın kardeşi Kerim Paşa'yı tanıdım. Başları sarıklı imamlar gidip geliyor, sokağın küçük çocukları bir bir diziliyor, hayretten açılan ağızları ile durup bakıyorlardı. Biraz ötede bir şey bekleyen, tek sıra hâlinde toplanmış askerler vardı. Bütün bu adamlar benim ölümümle ilgileniyorlardı. Bütün gözler evimin üzerindeydi. Cenazem kalkıyordu. İşte insanları yararak gelen bir imam, işte aldıkları emirleri yerine getirdiklerini söylemeye gelen hizmetçiler! Kimin kim olduğunu iyice seçemiyordum. Çok uzakta kalmıştım ve gözlerim çok zayıftı. Biraz sonra alay önümden geçtiği zaman tanıdıklarımı fark edebilirdim. Cenazeye katılanlar birbirine girer

gibi oldu, sonra ortadan ikiye ayrıldı. Galiba şimdi kaldırılıyordu. Evet, öyle işte tabutum! Hiç ağır olmadığı belliydi, kaldıranların omuzları üstünde boş bir kutu gibi hafif duruyordu. Onu daha iyi görmek için bir süre doğruldum. Üstünde bir örtü vardı. Adamlar cenazeyi takiben yürüyor, geçiyor, onları iyice göremiyordum. Ben başka bir şey görüyordum. Evet o aldanmaz gözler; duvarları, kayaları, çalıları delen gözler meğer bir tabutun tahtasını da delip içindekini görüyormuş. Şimdi ben... Aman yarabbi! Ölüyü, ölümü görüyordum.

İnsanlar hâlâ önümden geçiyordu. Bu kalabalık bir cenaze. Fakat sonunda işte epeyce kişi geçti, gitti. Yolu saptılar, gözden kayboldular. Yol şimdi iyice tenha kaldı. Evde camlarımı kapadılar. Ben oturduğum yerde duvara yaslanarak oturmaya devam ettim. Bütün yorgunluğum bir anda üstüme yığılmıştı. Ben ezilmiş gibi kalmıştım. Fakat mutlaka biraz daha yürümek istedim. Yolun avluya açılan sokak kapısı hâlâ açık duruyordu. Eşikten içeri geçtim, orada durdum. Bir süre bir tereddüt evresini geçirinceye kadar durdum. Sonra geriye döndüm. Gidiyordum. Bu ev vefat eden Ali Nail Bey'in eviydi. Benim evim şüphesiz burada değil başka bir yerde olacaktı. Ben de ona doğru gidiyordum.

Çıkar çıkmaz acele etmeye başladım. Yorgunluktan topallaya topallaya yürüyordum. Yol meğer tamamen kimsesiz değilmiş. Karşıdaki kaldırımın üstünde ayakta durmuş biri vardı. Bu biri, olduğu yerden donuk gözlerle dikkatli dikkatli bu açık kapıya doğru

bakıyordu. Biri var dedim. Bu bir kadındı, ben de olduğum yerde duruyordum. Dikkatle onun yüzüne bakıyordum. Bu gayet zarif, şık, bir kadın... Siyah çarşafı pek güzel, sadelikle beraber süsü de yerinde bir kumaştan son modaya göre yapılmış bir çarşaf. Küçücük elleri eldivenlerinin içinde kaybolmuş, elinde gümüş rengi bir çanta tutuyordu. Onu tanıdım. Bu oydu! Bu Meliha'ydı! Onu iyice tanıdım. Fakat ben ölmedim mi? Bundan başka ve özellikle ihtiyar... Ah çok ihtiyar değil miydim?

Bu hâle üzülmüş, kalbi yaralı değildim. Hayır sadece şaşkındım. Evet çok şaşırmış son derece şaşkın. Evet işte o gözlerini ölünün çıkıp gittiği kapıdan ayırmıyordu. Ve ben... Aman yarabbi! İri ve sessiz yaşlarla onun ağladığını görüyordum. Ağlıyor muydu? Buna ihtimal vermemiş, bunu hesap etmemiştim. Ya şimdi ne yapmalıydı? Bir süre tereddüt ettim sonra ona yaklaşarak:

-Meliha?

Bir anda titredi, başını çevirerek beni görünce gözünün yaşını eldiveninin ucuyla hızlıca sildi. Sonra çantasının içinden biraz para çıkararak bana fırlattı ve kaçtı.

37

O zaman ben de kaçtım. Artık eminim bu gerçek kesinleşti, ben ölmüştüm. Bütün bunlar hep benim içindi. Şimdi yine benim için mezarlığın çamurları üstünde yürünüyordu. Ben de orada onlarla beraber olmalıydım değil mi? Kızıl gökyüzü şimdi paslı ve mor bir renge büründü. Gökte sanki geniş bir boşluk kazılıyordu. Yemyeşil zümrüt gibi bir boşluk... Belki de ölümün öte tarafında belirsiz, esrarlı bir şeyler oluyordu, kim bilir? Acele acele yürüyor, topallayarak mezarıma koşuyordum. Mezarımın etrafında bir hayli kalabalık vardı. Hemen hemen biraz önce evimin önünde toplanmış kalabalığa yakın bir kalabalık... Ben oraya ulaştığımda birçok işi bitirmişlerdi. Yarıdan fazlası gömülmüş olan tabutun üstüne atılan toprağın çıkardığı gürültüyü duyuyordum. Geç kalmıştım. Pek yavaş ilerleyebildim. O kadar yorgundum ki... Bu çukura atılan toprak bana sanki göğsümün üstüne doğru dökülüyor gibi geliyordu. Birkaç metre toprağın bu kadar ağır olabileceğini düşünemezdim. Her şey tamamıyla bitti. Herkes çekildi. Mezar toprakla doldu. Ben bir yere gitmiyordum. Sanki nereye gidecektim? Bundan sonra benim evim yok ki...

38

Artık her şeyi bütün gerçekliği ile yazdım. Ucuna kadar bitmiş bu kurşun kalemle üstelik. Mezarımın bilinmesi için bu gerekliydi. Ağzımın içinde sanki felçli gibi dilim tutulmuş, bir şey söyleyemiyorum. Fakat işte her şey yazılı.

Ey beni okumuş olan meçhul okuyucu kardeşlerim! Siz artık her şeyi biliyorsunuz, lütfen benden şüphe etmeyin. Beni anlayın, bana inanın!

Güneş gökte batmaya yakın, akşam oluyor. Benim sonuncu akşamım evet ben de biraz sonra öleceğim. Ucuna kadar tükenmiş kurşun kalem gibi hayatım da ucuna kadar tükendi. İçindeki yağın azlığından kandil sönüyor. Yarın beni de gömdükleri zaman o mezara değil başka bir mezara koyacaklar. Benim üzerime yeniden küreklerce toprak yığacaklar. Ah, benim çektiğimi yeryüzünde belki hiçbir kimse çekmemiştir! Güneş batmaya büsbütün yaklaştı. Etraf gittikçe kızıllaştı. Şimdi sanki gök de kanamaya başladı. Bu manzara çok güzel. Bütün gökyüzünde tek bir bulut yok. Kışın soğuk rüzgârı artık sakinleşti. Yüksek serviler soğuktan titreyip oynaşıyor. Gökyüzünde gün batımıyla siyah zerreler de kanamaya

başlıyor. Göğün ve dünyanın üstünde muhteşem, güzel bir huzur ve sakinlik var. Bu sakinlik ve huzur bana da yansıyor. Elveda...

SON

"Evvela benim deli olmadığıma emin olmalısınız. Akıl sağlığım tamamen yerindedir. Hiçbir hastalığım yok ama ihtiyarım. Ah gücünü tüketmenin en üstünde olan bir ihtiyar, bütün ihtiyarların ihtiyarlığından daha fazla ihtiyar... Kaç yaşındayım? Seksen? Yüz? Yüz yirmi yaşında mıyım? Bunun aslını bilmiyorum. Bu hususta hissimi aydınlatmaya yarayabilecek hiçbir şey yok. Ne yazılı bir vesika, ne hatıra, ne şahit! Çünkü ancak birkaç günden beri ihtiyarım."

Selim Nüzhet Gerçek'in Claude Farrère'in La Maison Des Hommes Vivants eserinden uyarladığı bu eser, edebiyatımızın nereyse hiç anılmayan kayıp bir eseri. İleri gazetesinde tefrika edildikten sonra 1922 senesinde basılan **Canvermezler Tekkesi**, edebiyatımızda korku türünde yeni bir keşif. Bu eserin basımına değin bu olağandışılıkta ve bu kadar net biçimde gotik unsurlar içeren bir Türkçe roman olmamıştı.

ISBN: 978-625-7217-27-9

22 TL

KDV'den muaftır.